

Arrel

Revista editada per la Diputació de Barcelona

Número 5, monogràfic, abril-setembre 1983

Quatre anys d'Ajuntaments democràtics

Doble balanç: L'acció de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona i Les finances municipals en el període de transició 1978-1983, amb tretze mapes, cinc diagrames i seixanta un quadres referits als Ajuntaments de les comarques barcelonines

Presentació

Editor: Diputació de Barcelona. Servei de Premsa.

Director: Jordi Negre, Cap del Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona.

Redactor en cap: Josep Ametller.
Consell de Redacció: Jordi Negre, Josep Ametller, Llibert Ferri, Josep Miquel Servià, Josep Maria Ureta, periodistes del Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona.

Col·laboradors en aquest

número 5: Introduccions d'Antoni Dalmau i Ribalta, president de la Diputació de Barcelona, i de Jordi Conill i Vall, vicepresident de la Diputació de Barcelona. Membres del Servei de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona: Enric Camps, Cap del Servei, Isabel Rueda i Xavier Mateu. Membres economistes del CEP (Centre d'Estudis de Planificació): Carles Kinder, director del CEP, Antoni Castells i Ferran Sicart, directores del treball, Ricard Frigola, Jaume Ramirez, Lluís Bonet i Angels Pelegrin. Disseny gràfic dels diagrames i mapes: Antoni González i Anna Segura, d'«i3». Josep Ametller i Ernest Udina, treball periodístic.

Fotografia: Ajuntaments respectius, ECSA-Rambol, CMB, Servei de Cartografia de la Diputació de Barcelona, Salmer, Servei de Cooperació de la Diputació de Barcelona, Oriol Clavell.

Correcció llengua: Enric Vives.

Confecció: Jaume Ribé.
Disseny: Ferran Cartes/i3, «Imatge i Comunicació S.A.»
Composició: Anglfort.

Secretariat: Maria Jesús Parellada, Rosa Jaumandreu, Isabel Moreno, Montserrat Nicolàs, Montserrat Vidal.

Documentació: Manuel Creix, Antoni Casino, Xavier Galeote, Juan Domínguez, Mercè i Montserrat Creix, Joaquina Cordero, Valeriano Iglesias.

Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona. Plaça Sant Jaume, 2 Barcelona-2
tels. 317 58 58
301 36 90

Imprès a «Índice S.L.» Casp 116, baixos Barcelona-13
Dipòsit legal B: 16.299/1981
ISBN 0211-562X

Amb aquest número 5, que surt abans de les eleccions municipals a Catalunya i Espanya del 8 de maig de 1983, la revista Arrel compleix dos anys de vida. Sortí el primer número, dedicat a la premsa comarcal, el mes de maig de 1981. Els mitjans de comunicació comarcals i locals, així com els estudis econòmics sobre diverses comarques catalanes, aspectes dels serveis públics de la Diputació i grans temes culturals, tot plegat tractat a fons, han estat els treballs que ha abordat aquesta revista editada pel Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona. El número 5 d'Arrel és dedicat íntegrament, amb caràcter extraordinari i monogràfic, a un doble balanç dels quatre anys d'Ajuntaments democràtics, consistent en dos amplis i aprofundits treballs, elaborats durant mig any pel Centre d'Estudis de Planificació, CEP, i pel Servei de Cooperació de la Diputació de Barcelona. En ordre lògic, es presenta primer el treball sobre l'acció de cooperació municipal de la Diputació de Barcelona, seguit per l'estudi sobre el període de transició en les finances municipals de 1978 a 1983. El primer treball és acompanyat de cinc diagrames a color, disset quadres estadístics i trenta cinc fotografies. El treball sobre les finances municipals 1978-1983, segons una mostra elaborada pel CEP, conté vint i set quadres numerats, un més integrat en el text, setze il·lustracions fotogràfiques i un annex estadístic de setze quadres comarcals sobre ingressos i despeses municipals. El número 5 d'Arrel es completa amb tretze mapes a color, presentats a part, que ofereixen en imatge les principals estadístiques referides als municipis de les onze comarques «barcelonines», que formen la circumscripció de la Diputació de Barcelona. Els mapes del I a l'XI es refereixen al treball sobre la Cooperació Municipal i els dos darrers, XII i XIII, a les Finances Municipals. Alguns d'ells són citats en els respectius textos però formen de fet un cos unitari molt il·lustratiu.

Portada:

El barri de Bellvitge, a l'Hospitalet de Llobregat, símbol de tants problemes i dèficits que han hagut d'afrontar els Ajuntaments democràtics en el primer període 1979-1983. (Veure també fotografia de la pàgina 47.)

Es tracta doncs en conjunt de l'aportació, ben laboriosa i ben nova, de la Diputació de Barcelona a nivell d'estudi a l'hora del balanç de quatre anys d'Ajuntaments democràtics. En ser monogràfic, aquest número 5 d'Arrel té una sola secció: Informe. En successius números —aquest porta la data semestral, com els dos números anteriors, que en el cas present va d'abril a setembre de 1983— es reprendran les habituals seccions de Cultura, Comunicació i Diputació, a més dels Informes que continuaran dedicats a estudis comarcals o a grans àrees d'acció de la Diputació de Barcelona. El nombre de pàgines d'aquest nou número 5 d'Arrel, com es pot comprovar per l'immens treball analític i estadístic realitzat, amb moltes noves aportacions fins ara no presentades, vol oferir en la brevetat superior a anteriors números i en la concisió monotemàtica un servei fins ara no presentat als Ajuntaments, als estudiosos i a la ciutadania, per tal que el balanç de quatre anys d'Ajuntaments democràtics, que s'acompliren exactament el 3 d'abril, data de les primeres eleccions municipals després de la dictadura, tenint però en compte que les noves Corporacions prengueren possessió durant tot el mes d'abril de 1979, pugui ser sobretot una eina de planejament pel futur.

Aquesta presentació tècnica dona pas, en les pàgines 2 i 3, a la presentació-introducció d'aquest número 5 d'Arrel per part del president de la Diputació de Barcelona Antoni Dalmau i Ribalta, així com a continuació introdueix el treball sobre la cooperació municipal el vicepresident Jordi Conill. El servei i ajut als Ajuntaments, i a la seva agrupació natural que és la comarca, és el principal motiu d'ésser i d'actuar de les Diputacions. Així ho vol complir una vegada més la Diputació de Barcelona amb aquest nou número, 5, de la revista Arrel, com a balanç i visió cap al futur dels primers quatre anys d'Ajuntaments democràtics.

Nota: veure en les darreres pàgines l'índex de quadres estadístics, diagrames i mapes d'aquest número 5 d'Arrel, completant l'índex de la pàgina següent.

Arrel

Revista editada per la Diputació de Barcelona
Número 5, monogràfic, abril a setembre 1983.

Nota: Aquest número 5 d'Arrel és acompanyat, en impressió a part de la revista però lliurat amb ella, d'un plec de tretze mapes a color sobre els municipis de la circumscripció de Barcelona, completant així els textos, quadres estadístics i diagrames dels treballs sobre la cooperació municipal i les finances municipals.

Quatre anys d'Ajuntaments democràtics	pàg. 2
<i>Introducció pel president de la Diputació de Barcelona, Antoni Dalmau i Ribalta.</i>	
Al servei dels ciutadans	pàg. 4
<i>Introducció del vicepresident de la Diputació Jordi Conill i Vall</i>	
L'acció de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona	pàg. 6
<i>Treball de trenta nou pàgines, amb cinc diagrames a color, disset quadres i trenta cinc il·lustracions fotogràfiques, realitzat pel Servei de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona.</i>	
I. L'estructura municipal de la «provincia» de Barcelona	pàg. 6
II. La Cooperació Municipal de les Diputacions	pàg. 18
III. La Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona durant els tres darrers anys	pàg. 26
Els Plans d'Acció Municipal	pàg. 29
IV. Conclusió: la comesa del Servei de Cooperació en l'actual procés de consolidació municipal	pàg. 42
Les finances municipals en transició, 1978-1983	pàg. 45
<i>Treball de quaranta tres pàgines, amb vint i set quadres numerats, un quadre integrat en el text, setze il·lustracions fotogràfiques i un annex estadístic.</i>	
I. Introducció	pàg. 45
II. Característiques del període 1979-1983: solucions d'emergència i persistència dels problemes de fons	pàg. 47
III. Problemàtica financera dels municipis de la «provincia» de Barcelona	pàg. 52
IV. Consideracions finals	pàg. 72
Annex estadístic	pàg. 79
<i>Setze quadres sobre ingressos i despeses municipals en la mostra d'Ajuntaments, per comarques.</i>	
Índex dels diagrames i dels quadres estadístics	pàg. 88
Índex dels tretze mapes que acompanyen aquest n.º 5 d'Arrel	pàg. 92

Quatre anys d'Ajuntaments democràtics

La revista «Arrel», que compleix el mes de maig de 1983 els dos anys, arriba al seu número 5 amb l'edició de dos amplis treballs sobre un tema monogràfic: Quatre anys d'Ajuntaments democràtics. En efecte, ara fa quatre anys de les eleccions municipals del 3 d'abril de 1979. Un any després d'aquella data, el 2 de maig de 1980 i finalitzat el mandat del qui fou President de la Generalitat i de la Diputació de Barcelona, Jòsep Tarradellas, era elegit un nou President d'aquesta nostra corporació en la persona de Francesc Martí. Des d'aleshores, en el marc del respecte a la màxima institució catalana, la Generalitat, l'acció principal de la Diputació de Barcelona ha estat orientada cap al suport i ajut als municipis. Des d'aquest marc privilegiat d'observació i seguiment de l'activitat municipal que és la Diputació de Barcelona, hem pogut comprovar tots els diputats l'immens esforç realitzat pels Ajuntaments i la seva obra ben positiva.

Amb motiu de la fi d'aquest primer període d'Ajuntaments democràtics, que arribarà a terme el proper 8 de maig amb motiu de les noves eleccions municipals, segons les quals s'elegeixen els membres de les Diputacions, aquest número 5 d'«Arrel» vol ser en primer lloc un instrument d'estudi i de treball, alhora que balanç dels quatre anys, en una temàtica difícil i poc estudiada: les finances municipals. És per això que la Diputació de Barcelona encarregà fa ja sis mesos als economistes del CEP, Centre d'Estudis de Planificació, un estudi sobre l'evolució de les finances municipals en els quatre anys d'Ajuntaments democràtics. Els mateixos Ajuntaments i altres institucions ja han realitzat tasques de balanç d'aquests quatre anys en molts altres aspectes, des de les obres d'infraestructura fins a la política cultural.

Per l'especial dificultat del treball sobre les

finances, la Diputació de Barcelona ha volgut assumir aquest balanç en el cas dels Ajuntaments de les comarques barcelonines. El resultat de l'estudi i l'enquesta realitzada a través d'una mostra d'una seixantena d'Ajuntaments de les onze comarques de la circumscripció barcelonina és el treball realitzat pel CEP que trobareu en aquest número.

Com diuen els seus autors, els nous equips municipals elegits el 1979 es van trobar davant la necessitat de «reformular absolutament les funcions dels governs locals i el seu finançament». Conclouen els estudiosos, a través d'un extens i minuciós treball científic i no ideològic, que «els primers consistoris democràtics s'han caracteritzat, pel que fa referència a les finances municipals, per dur a terme una tasca de sanejament i millora de la gestió tributària i administrativa que ha estabilitzat la situació financera municipal, la qual havia arribat a un punt crític durant el període d'inestabilitat 1975-1978, i ha permès frenar el procés de progressiu deteriorament que s'estava accelerant». Tot i que el balanç és positiu, escriuen els economistes realitzadors del treball, «és evident l'existència d'importants problemes avui encara pendents que fan inevitable una reforma del marc regulador de les finances locals en el futur immediat».

Aquest treball del CEP és precedit, en aquest número 5 d'«Arrel», amb un també extens i divulgador treball sobre l'acció de cooperació municipal de la Diputació de Barcelona, introduït pel Vicepresident de la Corporació Jordi Conill. He de posar especialment l'accent, a part les interessants definicions que aporta aquest estudi a l'estructura municipal de la «província» de Barcelona i al marc legal que traça l'ajut municipal que han de dur a terme les

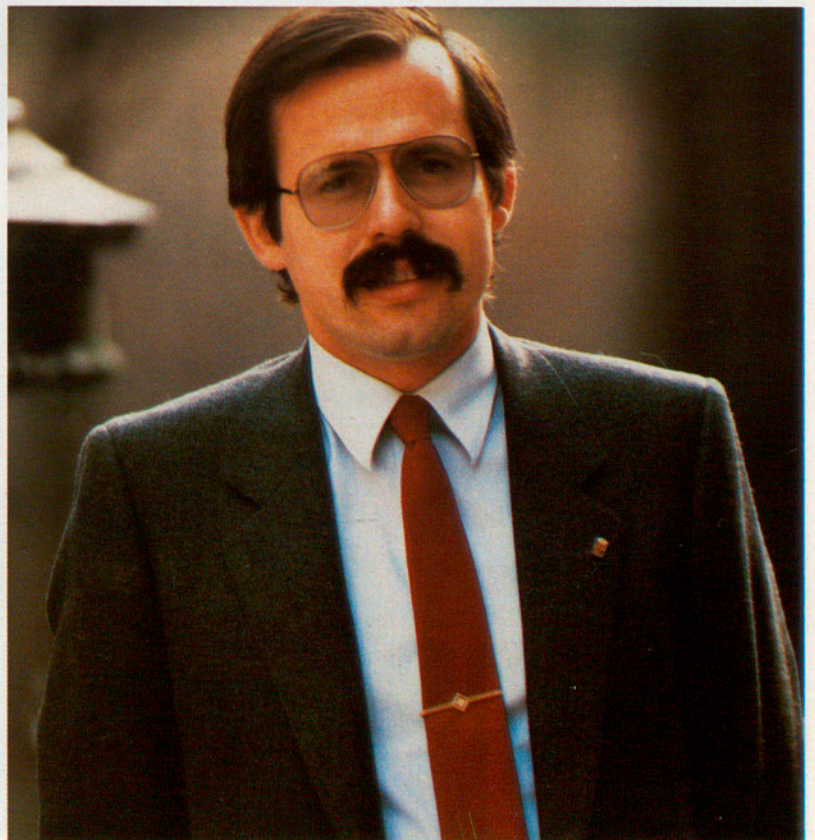
Al servei dels ciutadans

Diputacions, en els Plans d'Acció Municipal creats per la Diputació de Barcelona, que es presenten a la fi d'aquest treball realitzat pel nostre Servei de Cooperació Municipal. Així, el marc global i el balanç concret de l'acció municipal i comarcal de la Diputació de Barcelona emmarca el posterior estudi sobre les finances municipals.

La Diputació de Barcelona vol oferir amb aquest número monogràfic d'«Arrel» un servei a tots els Ajuntaments i també a la ciutadania. No em sembla exagerat d'afirmar que tots aquells qui estiguin interessats en temes municipals tindran en el número 5 d'«Arrel» una eina indispensable per a futurs estudis i ja actuals planejaments municipals. Els ciutadans hi podran veure les dificultats i els encerts de la tasca realitzada en aquests quatre anys.

Vull recordar per acabar com l'acció municipal i comarcal formen la columna vertebral de tota l'acció de la Diputació de Barcelona. Jo mateix vaig voler-ho remarcar especialment en el meu primer discurs després de ser elegit President de la Diputació de Barcelona, el 14 de desembre de 1982: «(...) Insistirem en el camí ja emprès d'anar configurant allò que ha de ser el futur paper de les Diputacions, en el sentit d'insistir en el seu caràcter d'institucions de suport als Ajuntaments, ja que aquesta via municipalista és un bon servei que nosaltres podem fer i el que ens pertoca i escau autènticament». I més endavant: «Deixeu-me insistir encara un cop més en la nostra voluntat manifesta d'ajudar els municipis, especialment aquells que per les seves dimensions físiques o demogràfiques tenen més necessitat del nostre suport i de la nostra atenció, així com aquells que presenten desequilibris més escandalosos i es veuen mancats de més equipaments en els seus barris. La nostra és una opció municipalista i comarcalista, i el fet que arribi a President un home vingut de les comarques interiors de la nostra circumscripció, no em sembla pas una anècdota mancada de significació a l'hora de demostrar amb fets aquesta voluntat sincera que ha guiat i continuarà guiant la nostra feina».

En aquesta mateixa línia puc assegurar de bell nou als Ajuntaments i a la ciutadania, sense distincions de partits ni ideologies, que la Diputació de Barcelona continuarà escrupolosament aquesta via d'acció prioritària municipal i comarcal. Han estat difícils aquests quatre anys i serà difícil el futur, immersos com estem en una dura i llarga crisi econòmica. Però la voluntat i l'esperit de servei que han demostrat els Ajuntaments democràtics en fan veure el futur proper amb confiança i optimisme. Aquest país té una saba nova de polítics animosos i treballadors, que actuen amb honradesa i sense defallir. I té sobretot –cosa més important encara– un poble sincer que els encoratja i els ajuda.

Obria aquestes línies al·ludint al títol «Quatre anys d'Ajuntaments democràtics». Les tanco desitjant que amb motiu de les segones eleccions municipals del 8 de maig ja mai més no hàgim de referir-nos a l'adjectiu «democràtics» afegit a Ajuntaments. Perquè tots sabem que això es una redundància. Si els Ajuntaments no són democràtics ja no són

l'entitat representativa que ens interessa. No han de ser les referències del passat sinó un esperit de futur el que ens haurà de permetre dia a dia que l'acció municipal sigui de debó l'acció més viva i més directa de participació política.

Antoni Dalmau i Ribalta
President de la Diputació de Barcelona

Al servei dels ciutadans

Aquest ampli treball descriu l'activitat desenvolupada en aquests darrers quatre anys pel Servei de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona.

Per mi, personalment, com a polític profundament interessat per les qüestions municipals, presidir la Comissió de Cooperació de la Diputació ha estat la més gratificadora i atractiva experiència de les viscudes en l'actual legislatura democràtica. Experiència sempre connectada amb la voluntat de tot l'equip de govern i de totes i cadascuna de les seves àrees de gestió, encaminada a posar aquesta institució al servei dels Municipis de les comarques de Barcelona.

Aquesta vocació ha suposat afrontar el repte d'iniciar a la mateixa Diputació un procés de revisió de les pròpies estructures, en un estadi avui encara tot just encetat, però que s'orienta amb fermesa en el sentit per tots desitjat d'adaptar l'administració local a allò que, per una banda, cerca la Constitució, autonomia de la gestió local, caràcter representatiu i democràtic dels òrgans de govern, suficiència de les hisendes locals..., i d'altra banda amb allò que ben aviat haurà de legislar al Parlament de Catalunya, Llei Municipal, Ordenació del Territori, Pla Territorial de Catalunya...

Sens dubte la sentència del Tribunal Constitucional que suspèn la Llei del Parlament de Catalunya sobre la transferència urgent i plena de les Diputacions a la Generalitat, que és la institució que, d'acord amb l'Estatut, ha de decidir l'estructura i les característiques del règim local a Catalunya, ens planteja problemes.

Però aquests problemes no ens han de desanimar, ans al contrari, ens han d'incitar a trobar noves fórmules per endegar una administració local catalana moderna i eficaç. I això és possible per la via del diàleg, la imaginació i el realisme.

I això demana sobretot una cooperació, en el terreny administratiu, encara més oberta que

l'actual, entre la Generalitat, les Diputacions i els Ajuntaments. De manera que, endemés dels eventuais traspassos o convenis d'aquells serveis creats per la Mancomunitat, es pugui, en el terreny de l'Administració Local, avançar en línies de treball conjunt en l'àmbit polític i tècnic, que estableixin no solament un diagnòstic comú indicatiu, sinó també fórmules de treball per la tasca de cada dia.

Espero que les xifres i experiències que es detallen en les pàgines següents i les conclusions inicials que proposem seran d'utilitat als lectors interessats en aquesta temàtica i que es valoraran com un esforç positiu de la Diputació de Barcelona, dels seus polítics i dels seus funcionaris, per aconseguir, amb el treball seriós de tots, una administració municipal catalana eficaç i al servei de tots els ciutadans.

Jordi Conill i Vall

Vice-president de la Diputació de Barcelona i diputat-president de la Comissió de Cooperació.

L'acció de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona

Servei de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona

Dins l'estructura de la Diputació de Barcelona, el Servei de Cooperació Municipal actua exclusivament en el camp de la prestació de suport, serveis i col·laboració directa als Ajuntaments i concretament intervé en el cobriment dels déficits d'infraestructures i equipaments dels municipis de la seva demarcació territorial. Aquest suport s'ha de considerar des de les possibilitats d'actuació que permet la incisió des d'una perspectiva supramunicipal, però que al mateix temps no deixa d'ésser una actuació municipalista puix que té el seu origen en l'Administració Local.

En aquest article es pretén exposar d'una manera divulgativa com és de complexa l'estructura municipal de la província de Barcelona i quina ha estat la tradició de cooperació municipal de la Diputació de Barcelona, i explicar les actuacions de cooperació municipal durant els darrers tres anys, quan, fruit de les eleccions municipals, es reestructuraren els objectius i sistemes operatius del Servei de Cooperació Municipal.

I. L'ESTRUCTURA MUNICIPAL DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA.

I.1. L'heterogeneïtat, característica bàsica dels municipis

La província de Barcelona es compon actualment de tres-cents set municipis, que participen de les característiques més diverses en tots els aspectes que conformen la seva realitat, tant territorial com administrativa.

S'agrupen en catorze partits judicials, única divisió administrativa oficial entre el municipi i la província. De fet, hi ha d'altres divisions administratives oficials que són utilitzades per l'Administració Central, però amb

finalitats sectorials, com ara les comarques agràries del Ministeri d'Agricultura o els partits mèdics per a la gestió de la Sanitat.

Aquests tres-cents set municipis provenen dels tres-cents divuit que hi havia a la província de Barcelona a començament de segle, dotze dels quals han desaparegut i han estat agregats a municipis ja existents i nou s'han fusionat i han format nous municipis. A més, cinc nous municipis han aparegut per segregació de termes municipals de municipis ja existents (Quadre 1).

Cap més província de l'Estat espanyol

no té una heterogeneïtat tan gran en la seva estructura municipal, tant pel que fa als seus aspectes físics com als que són més estrictament econòmics i administratius.

Els contrastos entre els municipis de la província de Barcelona els trobem ja en l'extensió territorial. Amb una mitjana d'extensió de 25 Km² per municipi, trobem en realitat termes com el de Puigdàlber, a l'Alt Penedès, amb una

El Cap del Servei és Enric Camps. Amb la seva direcció, han elaborat aquest treball els membres del Servei Isabel Rueda i Xavier Mateu.

Olzinelles, que havia estat municipi independent és des de l'any 1920 un barri de Sant Celoni. En total són 12 els municipis de la província de Barcelona

que han estat agregats a d'altres des de començament de segle, i nou els que han estat fusionats entre si per a formar nous municipis. (Foto ECSA-Rambol).

A la «província» de Barcelona hi ha tres cents set municipis i és la més heterogènia d'Espanya en estructura municipal

extensió de 0,4 km² o Caldes d'Estrac, al Maresme, amb 0,74 km² que es contraposen als de Sant Mateu de Bages o el de Barcelona, amb 101 km² i 91,4 Km² respectivament.

Pel que fa al poblament, aspecte que per la seva importància especial desenvoluparem amb un cert detall més endavant, els desequilibris tenen una magnitud encara més gran; efectivament, en el mosaic municipal

de l'àmbit d'actuació de la Diputació de Barcelona coexisteixen municipis com el de Barcelona, amb 1.754.900 habitants, amb d'altres, como el de Sant Jaume de Frontanyà, al Berguedà, amb 20 habitants, i això és tan important o més; municipis amb una taxa de creixement anual acumulatiu de la població de l'11 % durant el període 1960-1981 i d'altres amb una taxa de decreixement del 6 % el mateix període. També l'estructura de

poblament és complexa i desigual; al costat de municipis amb un sol nucli de població s'han de considerar els que en tenen més d'un, amb la complicació addicional que suposa per a un Ajuntament gestionar serveis per als seus habitants si aquests estan repartits entre quatre, vuit o fins i tot catorze nuclis de població, sense comptar-hi les urbanitzacions de segona residència, sovint infradotades pel que fa als serveis urbans bàsics i

QUADRE 1.

Alteracions municipals a la província de Barcelona, 1900-1982.

A/ Desaparició de municipis

Municipi desaparegut	Any que el Cens de Població registra l'alteració	Municipi del qual passa a formar part	Comarca	Procediment administratiu
La Baells	1950	Cercs	Berguedà	Fusió
Brocà	1950	Guardiola de Berga	Berguedà	Fusió
Hortsavinyà	1920	Tordera	Maresme	Agregació
Horta	1900	Barcelona	Barcelonès	Agregació
Lavit	1920	Torrelavit	Alt Penedès	Fusió
Les Masies de Sant Pere	1920	Sant Pere de Torelló	Osona	Agregació
Montnegre	1920	Sant Celoni	Vallès Oriental	Agregació
Olzinelles	1920	Sant Celoni	Vallès Oriental	Agregació
Palou	1920	Granollers	Vallès Oriental	Agregació
Pruit	1980	Rupit-Pruit	Osona	Fusió
Rupit	1980	Rupit-Pruit	Osona	Fusió
Sant Julià de Cerdanyola	1950	Guardiola de Berga	Berguedà	Fusió
Sant Pere de Terrassa	1900	Terrassa	Vallès Occidental	Agregació
Santa Creu d'Olorde	1910	Barcelona, Molins de Rei i Sant Feliu de Llobregat	Baix Llobregat - Barcelonès	Agregació
Sarrià	1920	Barcelona	Barcelonès	Agregació
Sentfores	1930	Vic	Osona	Agregació
Terrassola del Penedès	1920	Torrelavit	Alt Penedès	Fusió
La Valldan	1970	Berga	Berguedà	Agregació
Vilalleons	1940	Sant Julià de Vilatorça	Osona	Fusió
Vilatorça	1940	Sant Julià de vilatorça	Osona	Fusió
La Vola	1920	Sant Pere de Torelló	Osona	Agregació

Nou municipi desaparegut	Any que el Cens de Població registra l'alteració	Municipi del qual depenia	Comarca	Procediment administratiu
La Llagosta	1950	Sant Fost de Campsentelles	Vallès Oriental	Segregació
Monistrol de Calders	1936	Calders	Bages	Segregació
Montesquiu	1936	Sant Quirze de Besora	Ripollès (1)	Segregació
Montgat	1936	Tiana	Maresme	Segregació
Vallromanes	1936	Montornès del Vallès	Vallès Oriental	Segregació

(1) A efectes operatius, dins la província de Barcelona, aquests municipis s'agreguen a la comarca d'Osona.

Font: INE: *Censo de la Población de España. Varies edicions.*

L'estructura de poblament és complexe i molt desigual, fa difícil una actuació global en els municipis de les comarques barcelonines

que compliquen enormement el panorama de la gestió municipal. Els mitjans econòmics d'actuació municipal, que tenen la seva expressió en els pressupostos dels Ajuntaments, cobreixen també una amplíssima gamma que s'estén des de les 160.000 ptes. de pressupost municipal ordinari de l'any 1982 als cinquanta tres mil milions de l'Ajuntament de Barcelona pel mateix concepte, i, pel que fa a pressupost amb relació al nombre d'habitants, de les 4.255 ptes/habitants al municipi de Santa Maria de Besora, a Osona, a les 34.824 ptes/habitants al municipi de Castellví de Rosanes, quantitats que massa sovint estan per dessota de les necessitats reals per garantir els serveis mínims municipals, ja sia a les àrees amb tendència a la desertització com a les àrees on s'han experimentat creixements sobtats de població. Tots aquests elements de desigualtat municipal, i encara en podríem afegir més, vinculats a la caracterització productiva i al paper que desenvolupen en l'estructuració territorial del territori tant a escala local com en àmbits més generals, configuren una realitat en la qual no sols és extremament difícil actuar a nivell global sinó fins i tot establir unes tipologies vàlides a l'hora d'intervenir-hi des d'una perspectiva supramunicipal concretada en l'àmbit provincial.

1.2. Les entitats locals: infrautilització de les possibilitats legals

En l'univers d'administració local de la demarcació de Barcelona concorren, a més dels Ajuntaments, diversos organismes que confereixen una certa complexitat a l'estructuració de les entitats locals. Juntament amb la Diputació de Barcelona, que per definició abasta tot l'àmbit provincial, hi ha un altre organisme autònom d'administració local, que és la Corporació Metropolitana de Barcelona. La Corporació Metropolitana té com a àmbit d'actuació vint-i-set municipis de les comarques del Baix Llobregat, Alt Penedès, Barcelonès, Maresme i els dos Vallès i té assignades com a competències pròpies la intervenció en els problemes que el fet de la

metropolitització del territori català genera en l'àrea de concentració centrada en la ciutat de Barcelona.

A un altre nivell, hem de considerar les mancomunitats de municipis que s'estableixen voluntàriament per gestionar col·lectivament aspectes que afecten els municipis implicats. A la província de Barcelona hi ha actualment 13 mancomunitats de municipis correctament registrades, que s'obren en una àmplia gamma de tipologies que s'entenen, en la seva mínima expressió, com un acord entre diversos municipis per fer una determinada obra o servei d'interès comú o, en els casos de més volada, per cobrir permanentment uns serveis

que són de competència municipal però que els exerceix la mancomunitat (Quadre 2).

A la província de Barcelona hi ha el cas, certament atípic, de la Mancomunitat Barberà del Vallès-Cerdanyola (Ciutat Badia) on la forma jurídica de mancomunitat s'utilitza per cobrir legalment i estructurar, de fet, com a entitat local un polígon residencial, promogut per l'extingida Obra Sindical del Hogar, que fou començat a construir l'any 1970 en superfície dels termes municipals de Cerdanyola, Santa Maria de Barberà i Sabadell. A finals de la dècada dels setanta es començaren a ocupar els habitatges i es calcula que actualment l'ocupen uns 28.000 habitants. La seva

Montgat és un dels cinc municipis de la província de Barcelona que, a partir d'un nucli inicial de població que era considerat barri perifèric d'un altre Ajuntament, van anar prenent

importància per a acabar segregant-se política i administrativament dels antics municipis als que pertanyien.

(Foto ECSA-Ramboi).

Són onze les comarques de la «província» de Barcelona i són catorze els partits judicials compresos en la mateixa àrea

capacitat teòrica prevista és de 24.200. Pel que fa a entitats locals menors, l'única legalment constituïda com a tal és la de Valldoreix. La figura de l'entitat local menor és recollida per la legislació de règim local vigent i consisteix bàsicament en el reconeixement del dret dels habitants dels nuclis de població que no constitueixen municipis però que reuneixen determinades característiques a constituir-se en entitat local específica, representada per una junta veïnal i amb competències estrictes sobre aigües

públiques, vigilància del seu patrimoni, neteja i, això és més important, administració i conservació del seu patrimoni i execució d'obres i prestació de serveis de competència municipal en el nucli i terme de l'entitat. Aquesta figura, d'interès per als municipis que tenen diversos nuclis de població amb dinàmica pròpia, no és utilitzada a la província de Barcelona més que en el cas de Valldoreix, que ja s'ha indicat. Cap dels antics municipis actualment desapareguts per fússió o agregació no s'ha acollit a aquesta figura que, sense complicar excessivament l'estructura de

l'administració local permet incrementar l'operativitat de les institucions locals. Tornant al nivell supramunicipal, una altra instància territorial que hem de considerar és la de les comarques establertes per la Divisió Territorial de Catalunya de 1933. Per bé que des de la seva derogació, l'any 1938, després d'una efimera implantació oficial, no tenen cap entitat jurídica ni administrativa, han arrelat en la consciència popular i han estat assumides per tècnics i polítics com a unitats bàsiques d'actuació territorial. La transposició dins la demarcació

QUADRE 2.

Relació de les mancomunitats intermunicipals voluntàries de la província de Barcelona.

Nom	Any de formació	Municipis
M.I.U. Penedès-Garraf	1956	Sant Sadurn d'Anoia, Sitges, Vilafranca del Penedès, Vilanova i la Geltrú.
M.I.U. Berguedà	1960	Bagà, Berga, Castellar de N'Hug, Cercs, Figols de les Mines, Gisclareny, Guardiola de Berguedà, la Nou de Berguedà, la Pobla de Lillet, Saldes, Vallcebre.
M.I.U. Sabadell-Terrassa	1963	Sabadell, Terrassa.
M.I.U. Arenys de Mar-Arenys de Munt	1970	Arenys de Mar, Arenys de Munt.
M.I.U. Esplugues, Cornellà, Sant Joan Despi, Sant Just Desvern.	1972	Esplugues de Llobregat, Cornellà de Llobregat, Sant Joan Despi, Sant Just Desvern.
M.I.U. Barberà del Vallès-Cerdanyola (Ciutat Badia)	1974	Barberà del Vallès, Cerdanyola del Vallès.
M.I.U. Baix Llobregat	1974	Cornellà de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Hospitalet de Llobregat.
M.I.U. Comarca de Martorell.	1974	Castellví de Rosanes, Gelida, Martorell, Sant Esteve Sesrovires, Sant Llorenç d'Hortons.
M.I.U. Martorelles-Sta. M. ^a de Martorelles.	1977	Martorelles, Santa Maria de Martorelles.
M.I.U. Comarca del Penedès I del Garraf.	1981	Sant Sadurn d'Anoia, Sitges, Vilafranca del Penedès, Vilanova i la Geltrú.
M.I.U. Comarca del Garraf.	1981	Canyelles, Castellet i la Gornal, Cubelles, Olesa de Bonesvalls, Olivella, Sant Pere de Ribes, Sitges, Vilanova i la Geltrú.
M.I.U. Alt Maresme.	1982	Arenys de Mar, Canet de Mar, Malgrat de Mar, Palafolls, Santa Susanna, Sant Pol de Mar.
M.I.U. La Plana.	1982	El Brull, Malla, Muntanyola, Santa Eulàlia de Riuprimer, Seva, Tona.
M.I.U. La Vall del Tenes.	1982	Bigues i Riells, Lliçà d'Amunt, Lliçà d'Avall, Santa Eulàlia de Ronçana.

(1) Aquesta mancomunitat està superada per la que s'aprova per al mateix àmbit i amb funcions més àmplies l'any 1981. Font: Direcció General d'Administració Local. 1982.

A la «provincia» de Barcelona hi ha cent vint-i-tres municipis que tenen menys de mil habitants

QUADRE 3

Distribució dels municipis segons el nombre d'habitants, 1981.

Grandària dels municipis	Nombre de municipis	%	Suma dels habitants	%	Mitjana d'habitants per municipi
Fins a 1.000 habitants	123	40,06	46.722	1,01	379,85
De 1.001 a 10.000	129	42,02	435.922	9,44	3.379,24
De 10.001 a 50.000	44	14,33	1.005.237	21,76	22.846,29
De 50.001 a 100.000	5	1,63	373.285	8,08	74.657,00
De 100.001 a 300.000	5	1,63	1.002.668	21,71	200.533,60
Més de 300.000 habitants	1	0,33	1.754.900	38,00	1.754.900,00
TOTAL	307	100,00	4.618.734	100,00	15.044,74

Font: INE. Censo de la Población de España de 1981. Habitants de fet.

provincial de les comarques de la Divisió Territorial de Catalunya comporta certs problemes motivats pel fet de no coincidir, en alguns casos, el límit provincial amb els límits comarcals. Per resoldre-ho de manera que s'adeqüin els límits comarcals a l'àmbit d'actuació de la Diputació de Barcelona ha calgut efectuar algunes modificacions que afecten fonamentalment la comarca d'Osona i, en menor mesura, les del Maresme, Berguedà i Anoia (mapa I). Els partits judicials, pel que fa a Catalunya, no tenen més significació que la vinculació a l'administració de justícia i el fet de constituir àmbits electorals. Conseqüentment amb el que s'ha exposat abans, i malgrat que els diputats de la Diputació de Barcelona, segons la vigent llei de règim local, són elegits a partir d'aquestes demarcacions, la Corporació, per actuar a nivell territorial, sovint utilitza com a àmbit operatiu les comarques de la Divisió Territorial de Catalunya.

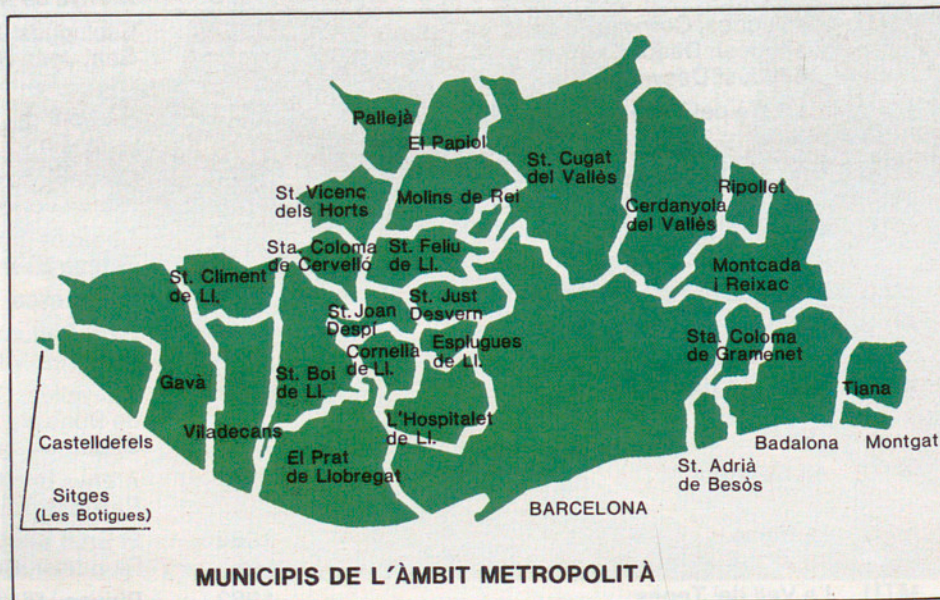
I.3. La desigual distribució de la població.

A la província de Barcelona hi ha cent vint-i-tres municipis que tenen menys de mil habitants. En aquests municipis, que representen el 40 % dels de la província, resideixen només 46.700 habitants, és a dir, 1,1 % dels habitants de la província. Aquestes dades contrasten amb el fet que, excloent la ciutat de Barcelona, que ella sola ja representa el 38 % de la població de la província, només hi ha 10 municipis, és a dir el 3,26 % dels de

la província, que tenen més de cinquanta-mil habitants, i ells sols acullen 1.376.000 habitants, que representen el 29,79 % del total de població (quadre 3), (Diagrama 1). Aquesta situació de desequilibri en el repartiment territorial de la població ha arribat fonamentalment per la immigració generada pel procés d'industrialització català, que, malgrat que ve de més antic, adquireix un gran creixement després de la guerra civil i, molt especialment, en el període 1959-73, dates que es fixen, la

primera, per l'entrada en vigor del Pla d'Estabilització, i la segona per l'inici de la crisi econòmica encara plenament vigent.

L'índex de creixement anual anual acumulatiu de la població de la província de Barcelona en el període 1960-1975 se situa en el 2,85 % i les comarques més afectades per aquest creixement són les que envolten el Barcelonès, és a dir, el Maresme (4,12 %), el Vallès Oriental (5,40 %), el Vallès Occidental (5,40 %) i el Baix Llobregat, que és la comarca amb

La Corporació Metropolitana de Barcelona té com a àmbit d'actuació vint-i-set municipis de la conurbació barcelonina i té assignades

competències relatives a l'actuació en els problemes que el fet de la metropolinització del territori català genera en aquesta àrea de concentració.

A partir de 1975 es comença a notar una forta retenció en la tendència de creixement, essencialment per motiu de minva de la immigració

QUADRE 4.

L'evolució de la població a la província de Barcelona, per comarques, 1960-1981.

Comarca	Població 1960	Població 1975	Evolució 1960-75	Creixement anual acumulatiu 1960-75 (%)	Població 1981	Evolució 1975-81	Creixement anual acumulat 1975-81 (%)	Evolució 1960-81	Creixement anual acumulatiu 1960-81 (%)
Alt Penedès	45.571	59.373	13.802	1,78	63.384	4.011	1,32	17.813	1,66
Anoia	48.695	72.555	23.860	2,69	78.031	5.476	1,47	29.336	2,39
Bages	127.716	147.705	19.989	0,97	150.360	2.655	0,36	22.644	0,82
Baix Llobregat	155.361	462.648	307.287	7,55	515.977	53.329	2,21	360.616	6,19
Barcelonès	1.840.118	2.456.321	616.203	1'94	2.510.163	53.842	0,43	670.045	1,53
Berguedà	47.551	43.764	-3.787	-0,55	41.956	-1.808	-0,84	-5.595	-0,62
Garraf	41.579	64.110	22.531	2,93	70.296	6.186	1,86	28.717	2,66
Maresme	126.045	231.030	104.985	4,12	253.204	22.174	1,85	127.159	3,55
Osona	86.900	105.982	19.082	1,33	113.410	7.428	1,36	26.510	1,34
Vallès Occid.	274.372	555.199	280.827	4,81	607.061	51.862	1,80	332.689	4,05
Vallès Orient.	84.072	185.054	100.982	5,40	214.892	29.838	3,03	130.820	4,80
TOTAL	2.877.980	4.383.741	1.505.761	2,85	4.618.734	234.993	1,05	1.740.754	2,39

Font: 1960 i 1981 INE. Censo de la Población de España, v.e. (població de fet), i 1975 Padrones Municipales de Población.

major index de creixement (7,55 %). Al costat oposat se situa la comarca del Berguedà, que en el mateix període té un decreixement anual del 0,55 % (quadre 4), (Diagrama 2).

Aquestes dades referides als conjunts comarcals, tenen una major virulència si es consideren desagregadament per municipis.

Així, en el període 1960-1981, Barberà

del Vallès experimenta un creixement anual del 12,62 % i Sant Andreu de la Barca, al Baix Llobregat, del 11,35 %, mentre que a Osona hi ha quatre municipis que han experimentat un decreixement anual superior al 5 % i al Berguedà tots els municipis de la comarca, tret de la capital, perden població fins al punt que en els municipis de Saldes, Sant Jaume de Frontanyà i Figols de les Mines aquesta pèrdua se situa en el 6 % anual.

A partir de l'any 1975 es comença a notar una forta retenció en la tendència de creixement, essencialment per motiu de la minva de la immigració a conseqüència de la crisi econòmica que s'uneix a una situació prèvia de saturació de les capes actives de la població. En el període 1975-1981, només el Vallès Oriental té una taxa de creixement superior al 3 %, i el Baix Llobregat superior al 2 %. Totes les altres comarques se situen per sota del 2 % i el Berguedà persisteix en la pèrdua de població al ritme anual del 0,84 %.

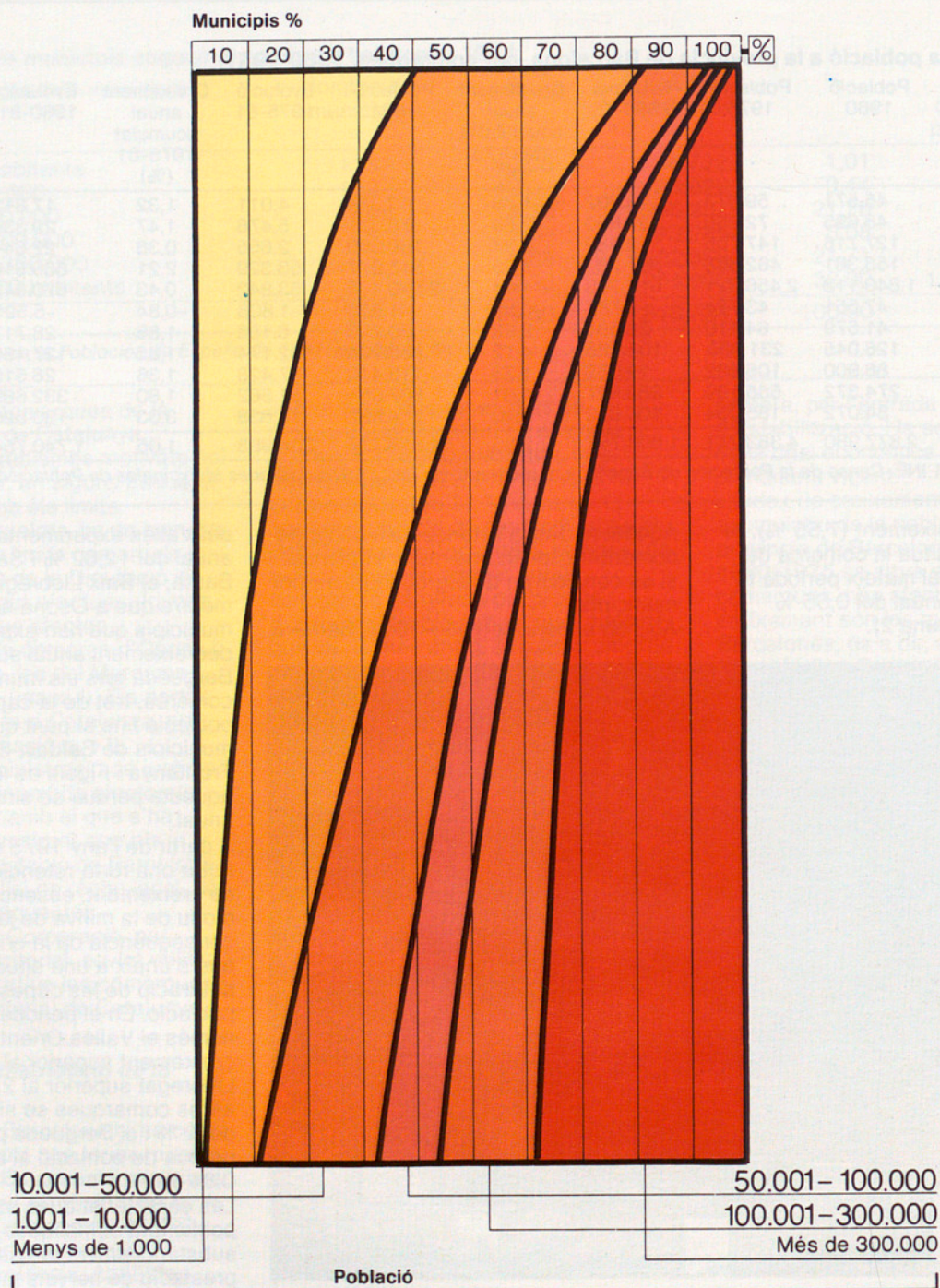
Les característiques estructurals del poblament compliquen substancialment la qüestió de prestació de serveis municipals, pel fet que només 145 municipis de la província tenen un sol nucli de població, 107 municipis tenen de dos a quatre nuclis i els altres 55 municipis tenen de cinc a catorze nuclis de

La Mancomunitat Intermunicipal Voluntària Barberà del Vallès-Cerdanyola del Vallès (Ciutat Badia) dona cobertura legal i estructura parcialment com a entitat local un

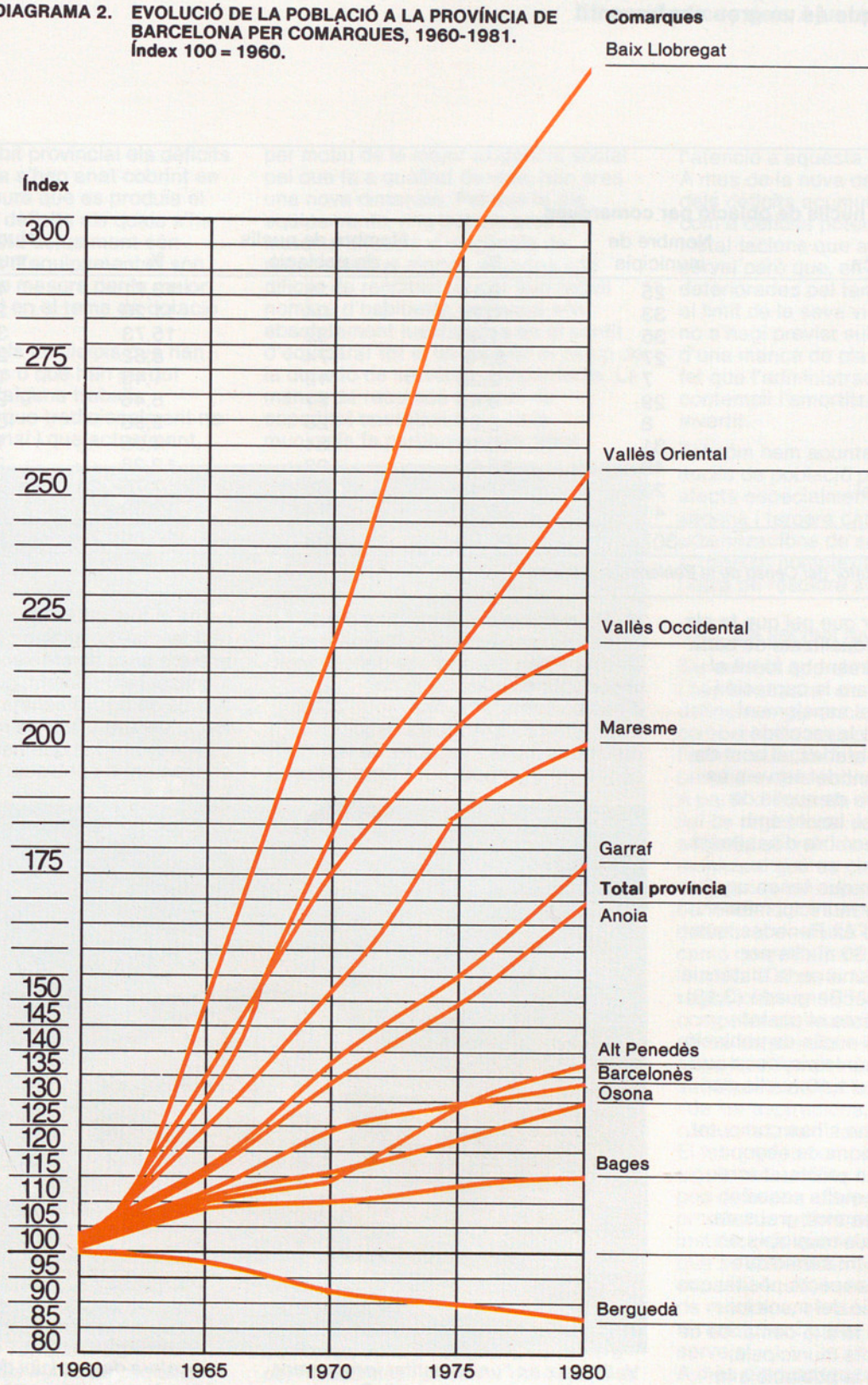
polígon residencial promocionat per l'antiga Obra Sindical del Hogar, amb una població estimada de 28.000 habitants. (Foto ECSA-Rambol).

DIAGRAMA 1. DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ SEGONS LA GRANDÀRIA DELS MUNICIPIS, 1981.

Font: INE, «Censo de la Población de España», 1981.

DIAGRAMA 2. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ A LA PROVÍNCIA DE BARCELONA PER COMARQUES, 1960-1981.
Índex 100 = 1960.

DISENY GRÀFIC
 ANTONI GUTIÉRREZ / 13

Font: INE, «Censo de la Población de España», 1960-1981.

Les competències municipals són molt àmplies però al mateix temps també són poc definides, el que és un greu contrasentit

CUADRE 5.

Distribució dels nuclis de població per comarques

Comarca	Nombre de municipis	%	Nombre de nuclis de població	%	Nuclis per municipi
Alt Penedès	25	8,14	115	13,71	4,60
Anoia	33	10,75	94	11,20	2,85
Bages	35	11,40	132	15,73	3,77
Baix Llobregat	27	8,79	74	8,82	2,74
Barcelonès	7	2,28	12	1,43	1,71
Berguedà	29	9,45	71	8,46	2,45
Garraf	8	2,61	25	2,98	3,13
Maresme	31	10,10	34	4,05	1,10
Osona	48	15,64	103	12,28	2,15
Vallès Occidental	23	7,49	65	7,75	2,83
Vallès Oriental	41	13,35	114	13,59	2,78
TOTAL	307	100,00	839	100,00	2,73

Font: INE. Nomenclátor del Censo de la Població de España. 1970.

població. Això vol dir que pel que fa als serveis bàsics individualitzats de cada nucli que tradicionalment ha fornit el propi municipi, com ara la captació i distribució d'aigua, el sanejament, l'enllumenat públic o la recollida i tractament d'escombraries, el cost de dotació i manteniment del serveis es multiplica pel nombre de nuclis de població del municipi, sovint amb independència del nombre d'habitants del nucli.

Entre les comarques que tenen una relació de nuclis per municipi més elevada destaquen l'Alt Penedès, que té una mitjana de 4,60 nuclis per municipi, seguida a una certa distància pel Bages (3,77) i pel Berguedà (3,13). El Maresme representa el costat oposat, ja que té 34 nuclis de població repartits entre 31 municipis, cosa que suposa una relació d'1,10 nuclis per municipi (quadre 5).

En aquesta relació no s'han computat, però, les urbanitzacions de segona residència, que han proliferat arreu del territori i que en molts casos presenten problemes molt greus de dotació de serveis als municipis on estan ubicades, sovint sense que intervinguin en cap aspecte positiu que afecti la consolidació del municipi.

En síntesi, i pel que fa a la demanda de serveis i equipaments municipals, l'evolució recent de la població a la província de Barcelona i la seva estructuració territorial ha influït de la manera que segueix:

a) Als municipis que han tingut els índexs de creixement poblacional més elevats s'han generat uns dèficits molt importants en matèria, ja no d'equipaments, sinó fins i tot d'obres d'infraestructura. Aquests dèficits, resultants moltes vegades de la conversió d'un petit nucli rural o d'una

petita ciutat industrial en un gran nucli residencial, no es van cobrir durant els primers anys de creixement del municipi i actualment, quan les taxes anuals de creixement ja han minvat força, encara s'han de resoldre.

b) Als municipis que han tingut un creixement de població moderat dins el

Valldoreix és l'única entitat local menor constituïda a la província de Barcelona. Aquest nivell d'administració local permet als nuclis de població que no són

capçelera de municipi de disposar d'Ajuntament propi amb una àmplia gamma de competències que afecten al propi nucli. (Foto E.L.M. de Valldoreix).

L'existència d'unes hisendes municipals suficients i sanejades és condició bàsica per a l'acció eficaç dels Ajuntaments

context de l'àmbit provincial els déficits d'infraestructures s'han anat cobrint en gran part a mesura que es produïa el creixement. Els déficits als quals s'ha de donar resposta actualment són fonamentalment d'equipaments i són motivats en gran mesura per la major exigència social en el tema de dotació d'equipaments.

c) Finalment, els municipis que han romàs estancats o que han perdut població, fora d'alguns treballs d'infraestructura que tradicionalment no s'havien resolt mai i que actualment,

per motiu de la major exigència social pel que fa a qualitat de vida, han pres una nova dimensió. Pel que fa als equipaments, ens trobem amb la mateixa situació d'exigència de dotacions que moltes vegades són difícils de rendibilitzar per un reduït nombre d'habitants, però que són absolutament justificades en el sentit d'equiparar tot el territori en el camp de la dotació de serveis i equipaments. La manca de recursos propis i de capacitat operativa d'aquests municipis fa particularment difícil

l'atenció a aquesta demanda.

A més de la nova demanda generada i dels déficits acumulats, cal considerar com a déficits potencials aquelles instal·lacions que actualment estan en servei però que, en realitat, són obres deteriorades pel temps i que es troben al límit de la seva vida útil, malgrat que no s'hagi previst substituir-les a causa d'una manca de planificació global i del fet que l'administració pública no contempli l'amortització del capital invertit.

Tal com hem apuntat, la proliferació de nuclis de població per municipi, que afecta especialment els municipis de la segona i tercera categories, i les urbanitzacions de segona residència afegeixen complexitats addicionals a l'hora de resoldre aquests déficits.

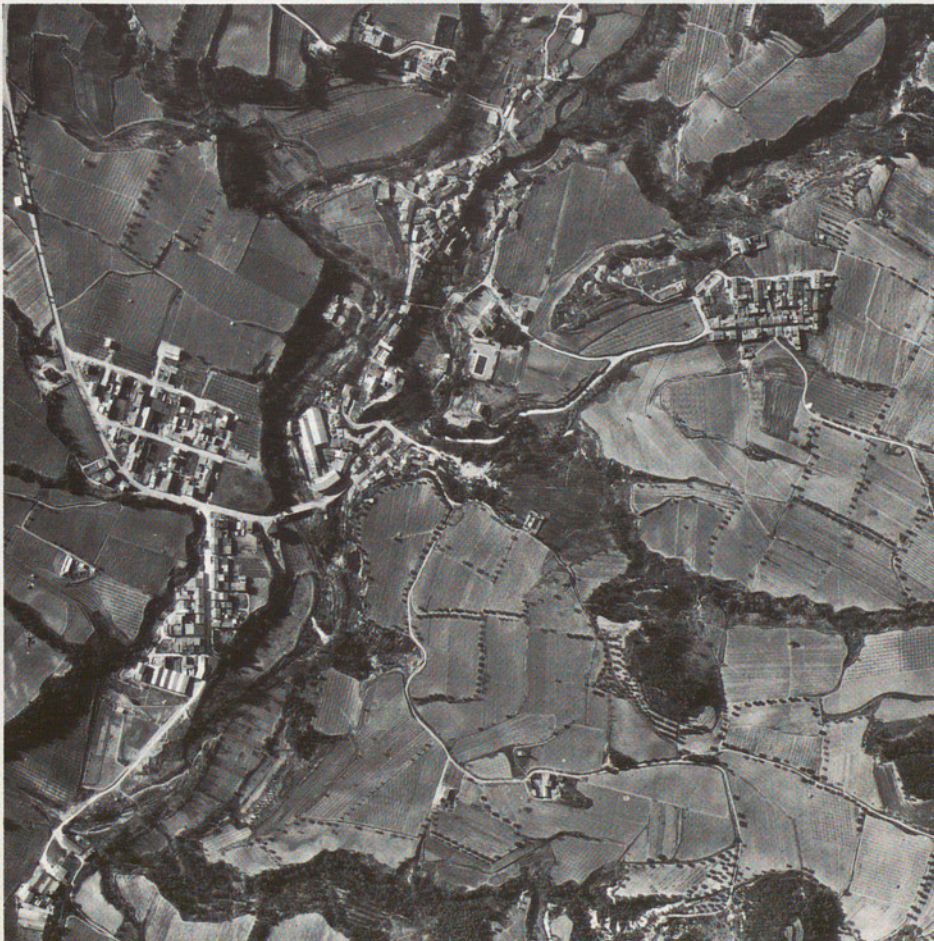
1.4. Els serveis municipals

Els serveis que els Ajuntaments poden i han de prestar als ciutadans es defineixen genèricament així: «És de competència municipal el govern i l'administració dels interessos peculiars dels pobles».

A partir d'aquesta definició, la vigent llei de règim local estableix una àmplia sèrie de serveis de competència municipal que es classifiquen en onze categories que abasten de la beneficència a l'urbanisme, i en definitiva, es deixa obert encara el camp quan s'afirma a l'apartat de l'article 101 de la llei de bases de règim local de 1955 que són també de competència municipal «qualssevol altres obres i serveis que tinguin per objecte el foment dels interessos i la satisfacció de les necessitats generals i de les aspiracions ideals de la comunitat municipal».

El fet que les competències municipals siguin tan àmplies i al mateix temps tan poc definides afavoreix que es produeixin interferències entre institucions que tenen competències que se sobreposen i, que com a conseqüència, hi hagi malbaratament de recursos, sense que es garanteixi un cobriment total i efectiu dels serveis.

A més d'aquestes competències de serveis en els quals, voluntàriament, poden entendre els municipis hi ha un determinat nombre de serveis que

Els antics municipis de Terrassola del Penedès i Lavit es fusionaren als voltants de l'any 1920, essent el seu nom actual el de Torrelavit. La proximitat dels dos nuclis de població principals de cada municipi feia gairebé inevitable aquesta fusió. Al mig de la imatge es pot veure els nuclis de

*Terrassola (a dalt) i Lavit (a baix), units per un mateix carrer. També s'hi pot observar els barris de La Pineda Nova i La Pineda Vella a l'esquerra de la riera del Riudebitlles i el Carrer del Bosc, a la dreta.
(Foto: Servei de Cartografia de la Diputació de Barcelona).*

El total dels pressupostos municipals de l'any 1982, a excepció de la ciutat de Barcelona, ha estat de 38.736 milions de pessetes

obligatòriament han de cobrir els Ajuntaments. Aquests serveis obligatoris no són iguals en els municipis petits que en aquells altres que tenen un nucli urbà de més de cinc-mil habitants. En el primer cas hi ha dotze serveis obligatoris mínims, als quals cal afegir vuit serveis específics més que han d'existir en els nuclis de població de més de cinc-mil habitants (quadre 6).

De l'anàlisi detallada de tots aquests serveis i competències i de la seva aplicació a la realitat concreta dels municipis de la província de Barcelona resulta, fonamentalment, un greu contrasentit quan es valora els serveis obligatoris i el seu cost d'implantació i de manteniment i es contrasta això amb els recursos propis dels municipis per afrontar-ho.

Aquesta inadequació entre amplitud de competències, i per tant, reforçament de l'autonomia funcional del primer nivell de l'administració territorial, i limitació de recursos per fer-la efectiva és la contradicció principal de la gestió municipal.

Determinats camps de serveis municipals obligatoris queden en descobert per la limitació de recursos. La voluntat d'altres instàncies de l'Administració de cooperar amb els Ajuntaments en la satisfacció d'aquests serveis obligatoris és coartada pels buits de planificació coordinada per garantir el cobriment de les necessitats municipals amb unes prioritats sectorials i unes etapes d'actuació clarament establertes.

La mateixa formulació legal de les competències municipals, en la qual els mínims obligatoris s'assenyalen d'una manera molt general i s'obre, en canvi, una àmplia gamma de competència sense explicitar fins a quin punt comprometen els Ajuntaments, eximeix, en part, del seu compliment i motiva, a més, una gran indefinició en aquest camp.

L'anacronisme de determinats articles que confereixen una importància que avui no tenen a unes obligacions municipals, mentre que no s'hi consideren d'altres que actualment han de ser a primera línia i de fet hi són per la pressió social dels ciutadans, fa urgent la revisió de la llei de bases de règim local vigent, que data de 1955 i

conté plantejaments que no són els més adequats per a la realitat municipal de Catalunya.

1.5. Les hisendes municipals: insuficiència i inadaptació a les necessitats

L'existència d'unes hisendes

municipals suficients i sanejades, juntament amb un equip de gestors i tècnics adequats a les necessitats específiques de cada ajuntament, és la condició bàsica perquè aquests puguin assumir les seves obligacions envers els ciutadans.

L'any 1982, el total dels pressupostos

QUADRE 6

Competències dels municipis (Llei de Bases de Règim Local, de 1955)

Secció 1.ª DE LA COMPETÈNCIA EN GENERAL

Article 101.

1. És de la competència municipal el govern i l'administració dels interessos peculiars dels pobles.
2. L'activitat municipal es dirigirà principalment a la consecució de les següents finalitats:
 - a) gestió urbanística en general, sanejament, reforma interior i eixampla de les poblacions; vies públiques, urbanes i rurals; enllumenat; habitatges; parcs i jardins; camps d'esports.
 - b) l'administració, conservació i recuperació del seu patrimoni; la defensa forestal contra tots els atacs a la seva integritat, en el sòl i en el vol, fins i tot quan es tracti de muntanyes no declarades d'utilitat pública, i la regulació i aprofitament dels béns comunals;
 - c) Salubritat i higiene; aigües potables i depuració i aprofitament de les residuals; fonts, abeuradors, safareigs i clavegueram; piscines i banys públics; cementiris i serveis fúnebres; prevenció d'epidèmies; laboratoris i hospitals; cases de socors; neteja de vies públiques; recollida i tractament d'escombraries i higiene dels habitatges.
 - d) abastiments; escorxadors; forns, taulells i fleques; subministrament de gas; electricitat; calor i força motriu; policia d'abastaments; inspecció higiènica d'abastiments i begudes;
 - e) transports terrestres, marítims, fluvials, subterranis i aeris; estacions, ports i aeroports;
 - f) instrucció i cultura, educació física, campaments; festes religioses i profanes tradicionals;
 - g) beneficència; protecció de menors; prevenció i repressió de la mendicitat; millorament dels costums; atencions de caire social, especialment mitjançant la creació de Mutualitats escolars; taxes de previsió i albergs de transeünts;
 - h) policia urbana i rural; extinció d'incendis, salvament, defensa pasiva; protecció de persones i béns; policia de construcció; fàbriques, establiments mercantils i espectacles;
 - i) concursos i exposicions; fires i mercats; teatres, cines, frontons; Caixes d'Estalvis i Monts de Pietat, pallols i alfòndics; borses i llotges de contractació; adquisició d'elements de producció o de consum;
 - j) foment del turisme; protecció i defensa del paisatge; museus, monuments artístics i històrics; platges i balnearis, i
 - k) qualsevol altres obres i serveis que tinguin per objecte el foment dels interessos i la satisfacció de les necessitats generals i de les aspiracions ideals de la comunitat municipal.

Una tercera part dels municipis de la «provincia» de Barcelona tenen pressupostos ordinaris inferiors als deu milions de pessetes

municipals ordinaris de la província —a excepció de la ciutat de Barcelona— pujava a 38.736 milions de pessetes, distribuïts molt desigualment entre els municipis en funció, fonamentalment, del nombre d'habitants i de diversos factors d'activitat econòmica. Una tercera part dels municipis de la

província tenen pressupostos ordinaris inferiors als deu milions de pessetes. De fet, aquests municipis engloben una població de 38.552 habitants, menys de 1,1 % de la població total de la província i l'import acumulat dels seus pressupostos s'eleva a 368 milions de pessetes. Això suposa una dotació de

9.554 pessetes per habitant, quantitat notablement inferior a les 13.500 pessetes per habitant que corresponen al conjunt de la província de Barcelona si fem exclusió de la capital. (quadre 7) Aquesta primera categoria compta amb municipis que tenen unes característiques hisendístiques molt per sota dels mínims acceptables perquè puguin desenvolupar l'activitat que tenen assignada. Concretament hi ha tretze municipis, quatre dels quals són del Berguedà i tres d'Osona, que tenen un pressupost inferior al milió de pessetes, i 68 municipis amb un pressupost municipal entre un i cinc milions de pessetes. Les comarques que tenen més municipis amb aquests pressupostos són les del Berguedà (15), Anoia (14), Osona (14) i Bages (10).

La quantitat de pessetes per habitant d'aquests municipis és notablement inferior a la mitjana de la província perquè, com ja hem avançat, els ingressos dels pressupostos municipals es nodreixen en una bona part de l'aportació de l'Estat, que s'assigna en funció del nombre d'habitants, però per als municipis més poc poblats aquesta aportació és proporcionalment inferior, i d'impostos directes i indirectes vinculats a l'activitat econòmica, especialment a les activitats industrials, que és molt poc representativa en els petits municipis rurals. Vuit municipis de la província, quatre del Berguedà i quatre d'Osona, tenen una dotació pressupostària inferior a 5.000 ptes/hab.; a trenta-quatre municipis aquesta dotació se situa entre 5.000 i 8.000 ptes/hab., i a cinquanta-sis més entre les 8.000 i les 10.000 ptes/hab.

Les comarques més afectades són sempre les més rurals de la província, concretament el Berguedà, Osona, l'Anoia i el Bages, i comprenen municipis que tenen una tipologia d'evolució de la població caracteritzada per l'estancament o la pèrdua de població.

La capacitat operativa d'aquesta vuitantena de municipis, la quarta part dels que componen la província, està fortament compromesa pel fet de dependre d'una dotació pressupostària molt feble, tant absolutament com

Secció 2.ª OBLIGACIONS MUNICIPALS MÍNIMES

Article 102. En tot Municipi serà obligatòria la prestació dels serveis següents:

- guarderia rural;
- assortiment d'aigua potable en fonts públiques; abeuradors i safareigs;
- enllumenat públic;
- pavimentació de vies públiques;
- cementiris;
- neteja viària;
- destrucció o tractament tècnic-sanitari d'escombraries i residus;
- desinfecció i desinsectació;
- farmaciola d'urgència;
- assistència mèdico-farmacèutica a famílies desvalgudes;
- inspecció sanitària d'aliments i begudes, i
- foment de l'habitatge higiènic.

Article 103. En els Municipis amb nuclis urbans de més de 5.000 habitants seran obligatoris, a més a més, els serveis següents:

- abastament domiciliari d'aigua potable;
- clavegueram;
- banys públics;
- escorxador;
- mercat;
- servei contra incendis;
- campus escolars d'esports, i
- parc públic.

Article 104. En matèria de Sanitat, els Municipis compliran les obligacions mínimes que en relació amb la seva població determinen les lleis sanitàries vigents.

Article 105. Els Alcaldes vetllaran per l'acompliment de l'obligació escolar, i sancionaran amb multes, en la quantia autoritzada, la falta d'assistència a les Escoles.

Article 106. Per a l'efectivitat dels serveis mínims obligatoris, l'Estat i la Província proporcionaran als Municipis ajut financer i assistència tècnica.

La Diputació és legalment un òrgan de l'Administració Local d'àmbit supramunicipal per ajudar els Ajuntaments en els seus serveis

QUADRE 7.

Distribució dels municipis segons el volum del pressupost municipal ordinari, 1982.

Pressupost ordinari (en milions de ptes.)	Nombre de municipis	%		Habitants	Suma dels pressupostos (en milers de ptes.)		Pessetes per habitant.
		%	%		%	%	
Menys de 10	108	35,18		38.552	0,84	368.324	9.554
De 10 a 100	137	44,63		390.174	8,44	5.135.101	13.161
De 100 a 1000	54	17,59		1.268.959	27,47	17.693.552	13.943
De 1000 a 2000	3	0,98		304.069	6,58	4.036.791	13.276
De 2000 a 4000	4	1,30		862.080	18,67	11.502.059	
Més de 4.000	1	0,32		1.754.900	38,00	53.677.392	30.587
TOTAL (sense Barcelona)	306	99,68		2.863.834	62,00	38.735.827	13.526
TOTAL	307	100,00		4.618.734	100,0	92.413.219	20.008

Font: Elaboració pròpia a partir de dades municipals i INE: Censo de la població de España de 1981 hab. de fet.

relativament al nombre dels seus habitants.

A la resta dels municipis de la província la situació, per bé que sovint no és la desitjada, no és, si més no, de bloqueig, com als municipis més petits. La dotació mitjana de recursos per habitant se situa entre les 13.000 i les 14.000 ptes. i la dotació absoluta entre els 10 i els 4.000 milions de pessetes. Pel que fa als municipis grans, els desajustaments més greus es troben sobretot en les ciutats residencials de l'àrea metropolitana de Barcelona, desproveïdes d'indústria i on, per tant, els ingressos municipals es nodreixen bàsicament de les transferències de l'Estat en funció del nombre d'habitants i de les contribucions territorials urbanes. El cas de Santa Coloma de Gramenet, amb un pressupost de 10.500 ptes. per habitant, exemplifica aquesta situació i contrasta amb el de Martorell, on la dotació és de 19.350 ptes/hab. o el de Santa Perpètua de Moguda, on és de 15.300.

II. LA COOPERACIÓ MUNICIPAL DE LES DIPUTACIONS.

II.1. La cooperació municipal, una de les funcions específiques de les Diputacions.

L'actuació cooperadora de les Diputacions es reflecteix en els articles 255 i 256 de la Llei de Règim Local de

l'any 1955 (quadre 8). La llei reconeix específicament la necessitat d'un òrgan de l'Administració Local, d'àmbit

supramunicipal, que vetlli, juntament amb els municipis, per l'efectivitat dels serveis municipals encomanats a

Gallifa (Vallès Occidental), amb 72 habitants l'any 1981, és un dels tretze municipis de la província de Barcelona

que té una població inferior als cent habitants. (Foto ECSA-Rambol).

QUADRE 8

Competències de les Diputacions. (Llei de Bases de Règim Local, de 1955)

Secció 3.ª COOPERACIÓ PROVINCIAL ALS SERVEIS MUNICIPALS

Article 255

1. La Diputació cooperarà en l'efectivitat dels serveis municipals, principalment en els obligatoris i que l'Ajuntament no pugui establir, aplicant amb aquesta finalitat
 - a) els mitjans econòmics que en aquesta Llei s'assenyalen especialment;
 - b) l'ajuda financera que concedeix l'Estat; i
 - c) les subvencions de qualsevol altra procedència.
2. La cooperació podrà ser total o parcial, segons aconsellin les circumstàncies econòmiques dels Municipis interessats.
3. Els serveis acollits a la cooperació seran, en tot cas, els relacionats, com a mínim, en els articles 102 i 103 de la Llei.
4. En general, i sense perjudici de la resolució que atenint-se a les circumstàncies de cada Municipi es puguin adoptar, la preferència serà la següent:
 - a) abastament d'aigües potables, abeuradors i safareigs;
 - b) clavegueram;
 - c) enllumenat públic;
 - d) farmaciola d'urgència;
 - e) sanitaris i higiènics en general;
 - f) escorxador;
 - g) mercat;
 - h) extinció d'incendis;
 - i) camps escolars d'esport;
 - j) cementiris, i
 - k) els altres i que anteriorment no s'especifiquen, ahora compresos en els expressats capítols de la Llei.
5. La Diputació també cooperarà en la redacció de plans d'urbanització, construcció de camins municipals o rurals i altres obres i serveis de la competència municipal.
6. Les formes de la cooperació seran:
 - a) orientació econòmica i tècnica;
 - b) ajudes d'igual caràcter en la redacció d'estudis i projectes;
 - c) subvencions a fons perdut;
 - d) execució total de les obres i instal·lacions de serveis;
 - e) bestretes de caràcter reintegrable;
 - f) creació de Caixes de Crèdit per a facilitar als Ajuntaments operacions de préstec a curt termini, i
 - g) qualsevulla d'altres que aprovi el Ministeri de la Governació.

Article 256

L'aportació dels Ajuntaments per a l'establiment de serveis pel sistema de cooperació es fixarà, en cada cas, d'acord amb la seva capacitat econòmica, i es podrà fer efectiva directament per l'Ajuntament amb càrrec als seus propis ingressos o bé per bestretes reintegrables de la Diputació Provincial, i en aquest darrer supòsit, els ingressos que produeixi el servei establert quedaran afectes preceptivament a l'expressat reintegrament fins a la seva total extinció.

aquests darrers. Implícitament es reconeix que molts municipis no tenen capacitat financera ni de gestió suficient per endegar llurs propis serveis.

El reconeixement de la incapacitat de molts municipis per dotar de serveis adequats als seus ciutadans és una cosa greu. Més greu, però, és el fet que la Diputació, com a òrgan encarregat de vetllar pel desenvolupament efectiu d'aquests serveis, no hagi tingut una incidència realment decisiva en el millorament de la qualitat de vida dels ciutadans, ni tan sols hagi incidit de manera apreciable pel que fa als habitants dels petits municipis. Aquest fet, que és una realitat objectiva, cal analitzar-lo a partir de tres supòsits que han d'ésser interpretats, si més no, com a hipòtesis de treball.

En primer lloc cal considerar el paper dependent de les Diputacions respecte al Govern Civil de la província, i concretament la Comissió de Serveis Tècnics. Això motivava, per una banda, una dissolució efectiva de les responsabilitats de la Diputació, que compartia amb els òrgans de l'administració perifèrica de l'Estat. Per tant es podria dir que no es varen adequar els òrgans mínims de planejament i de gestió per assolir un nivell efectiu de cooperació amb els municipis.

Cal dir, però, que la Comissió de Serveis Tècnics assegurava, en teoria, una certa coordinació en l'actuació territorialitzada de l'administració de l'Estat i la Diputació. Aquesta coordinació avui no existeix i és urgent crear-la a nivell de l'organització administrativa.

En segon lloc, el caràcter paternalista i passiu de l'administració, que al mateix temps que volia assegurar el seu ascendent, la seva pròpia supervivència es podria dir, respecte als municipis, no volia responsabilitzar-se de fet de l'acompliment de les seves competències i objectius, de manera que es donava sempre l'alternativa i la responsabilitat als ajuntaments mateixos i allora es reconeixia que estaven incapacitats per dotar-se dels serveis necessaris.

L'any 1978 un Reial Decret estableix per a Catalunya la realització per part de la Generalitat del Pla Únic d'Obres i Serveis, amb les Diputacions

I, finalment, la gestió inadequada dels recursos, perquè no es contemplava el finançament d'un projecte en concret sinó l'assignació pressupostària i territorial dels crèdits, cosa que no assegurava la realització immediata de les obres. Aquesta concepció de la gestió encotillava la disponibilitat dels recursos que tenien caràcter finalista i, a conseqüència d'això, s'hipotecava la utilització per part dels ajuntaments d'aquests recursos, alhora que es generava una pèrdua del valor adquisitiu de les dotacions assignades en els plans d'inversions.

Malgrat aquesta valoració crítica de l'actuació passada de les Diputacions en matèria de suport als municipis, cal convenir que la cooperació responsable i actualitzada amb els municipis és, alhora, l'objectiu més clar de les Diputacions i la seva raó de ser més evident. La justificació de les Diputacions com a organisme de l'Administració Local es valorarà cada vegada més pel grau i l'eficàcia amb què aquesta cooperació amb els municipis s'hagi realitzat. D'altra banda, i des d'una perspectiva més àmplia, la conversió de les meres competències en serveis reals per als ciutadans, amb els mínims costos possibles, i l'establiment de lligams de col·laboració entre diverses comunitats humanes, sovint afectades per tota mena de localismes, són dues possibles aportacions, extraordinàriament consistents, de les Diputacions, com a organismes de l'Administració Local, al bon funcionament col·lectiu general.

II.2. Els plans provincials de Cooperació.

De fet, la Diputació de Barcelona ha estat la pionera en la cooperació amb els municipis del seu àmbit territorial, entre totes les altres Diputacions de l'Estat. Els primers passos en aquest sentit es remunten a l'any 1949, en què la Diputació de Barcelona posa en marxa la Comissió d'Estudi i l'Oficina d'Interessos Municipals, que ja prefiguren l'actual Servei de Cooperació, sense comptar, per això, amb cap precepte legal. En aquesta línia, l'any 1954 s'establí el primer pla de cooperació, anomenat Preliminar,

que s'avança als plans de cooperació pròpiament dits, els quals generaren la creació dels Serveis de Cooperació. Aquests plans foren: anual el de 1956 i biennals des del corresponent als anys 1956-57 al dels anys 1976-77, que és el darrer que s'adapta a aquesta normativa.

Després d'un període de vacil·lació legislativa amb relació als plans d'inversió, dos Reials Decrets, el 688/78 de 17/2 i el 1779/78 de 15/7, estableixen la normativa dels nous Plans Provincials de Subvenció de l'Estat, els Plans de Cooperació Provincial i els Plans de Subvenció per a la Conservació de les vies provincials. Amb aquests plans,

d'execució anual, s'inicien els actuals Plans d'Obres i Serveis, que tenen com a principal característica el fet de vincular el finançament a les obres concretes, però que els anys 1978, 1979 i 1980 presenten dificultats de gestió, ja que no s'havia determinat el termini de contractació ni el d'execució, i això motivà retards innecessaris en el començament de les obres.

El mateix any 1978, un nou Reial Decret, el 2115/1978 de 26/7 que transfereix competències de l'Administració de l'Estat a la Generalitat de Catalunya, estableix que la Generalitat confeccionarà, aprovarà i executarà un Pla Únic d'Obres i

Continuum urbà de Badalona, Sant Adrià del Besòs, Santa Coloma de Gramenet i Barcelona. Badalona, al Barcelonès, amb 228.000 habitants és la tercera ciutat

més poblada de Catalunya. (Foto: Servei de Cartografia de la Diputació de Barcelona).

A més del Pla d'Obres i Serveis, els Plans de Cooperació, els Ajuts de Caixa i els Ajuts Tècnics són les vies de suport de la Diputació als Ajuntaments

Els municipis més poc poblats són sovint els que més població perden, cosa que genera una dinàmica totalment negativa pel que fa tant a l'estabilitat com al manteniment dels mínims serveis

municipals. Sant Jaume de Frontanyà, amb 20 habitants de fet l'any 1981, ha anat mantenint un decreixement anual acumulatiu del 6,27 % des de l'any 1960 a 1981. (Foto: ECSA-Rambol).

Serveis per a tot el territori d'àmbit català. Posteriorment, el Reial Decret 2705/1978 de 27/10 determina que les Diputacions tindran al seu càrrec la informació de les sol·licituds municipals i l'ulterior trasllat de les sol·licituds esmentades a la Ponència Tècnica, encarregada de l'elaboració de l'avantprojecte del pla. D'altra banda, per acord amb la Generalitat, les Diputacions catalanes es fan càrrec, per mitjà dels seus Serveis de Cooperació, tant de la gestió administrativa com de la inspecció tècnica del pla en els seus respectius àmbits territorials.

El seguiment de la gestió i l'execució dels Plans de Cooperació durant el període 1958-1981 és fortament descoratjador i posa de manifest els aspectes crítics que abans s'han avançat en el sentit que hi ha una gran pèrdua de valor adquisitiu dels recursos del pla entre el moment de la seva consignació pressupostària i el de la seva utilització efectiva.

L'anàlisi de la dotació i les seqüències d'assignació de recursos dels Plans de

L'Hospitalet de Llobregat, com tants altres municipis del Barcelonès, el Baix Llobregat o els Vallès representa el cas oposat. La població el 1981 era de

294.000 habitants i el creixement anual acumulatiu de la població ha estat del 4,46 % entre el 1960 i el 1981. A la pràctica esdevé impossible per part de

l'Ajuntament de mantenir un ritme de creixement semblant en estructures, serveis i equipaments municipals. (Foto: Salmer).

El Servei de Cooperació de la Diputació fou reestructurat l'any 1981, reactivant els 681 milions de romanents d'anteriors Plans

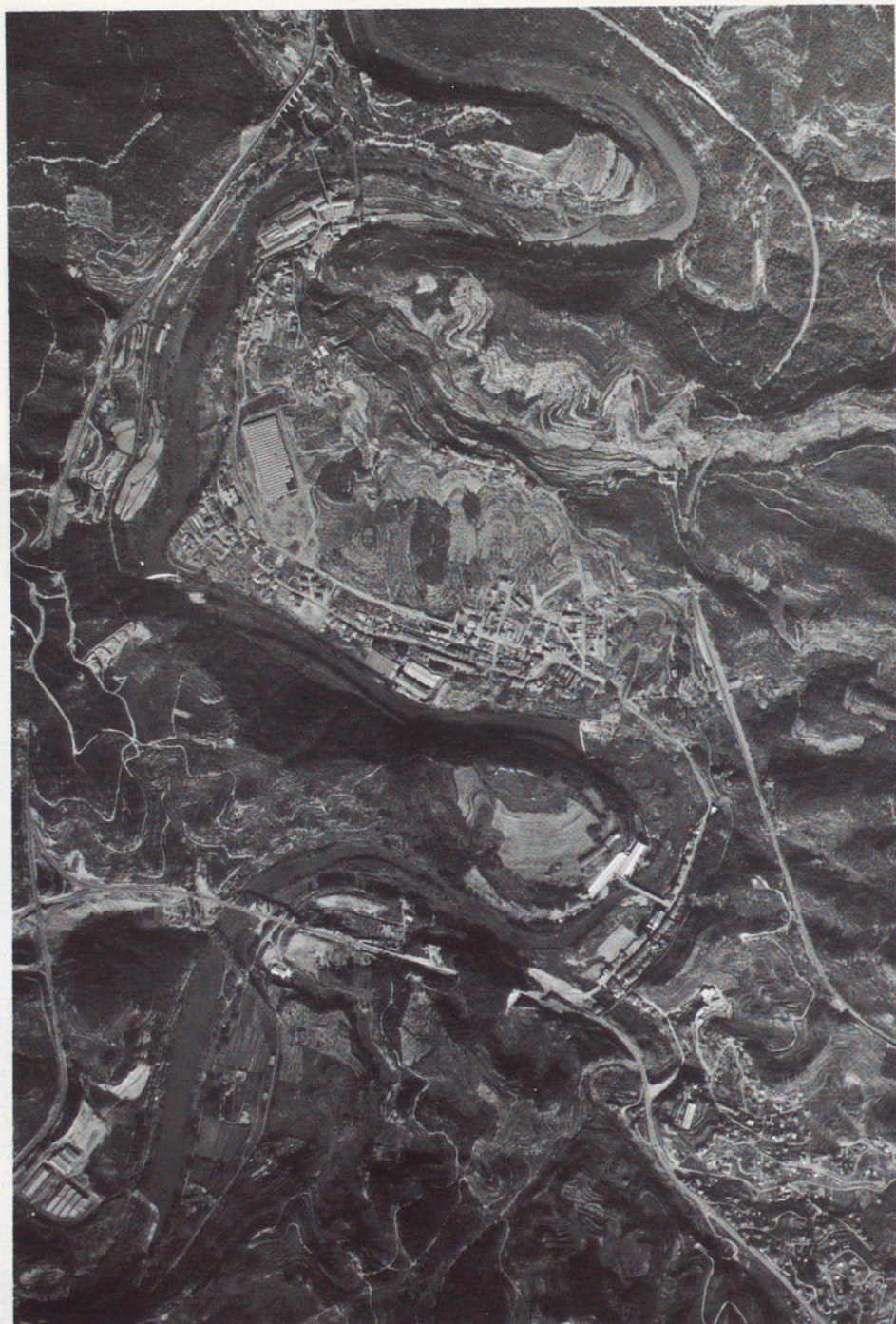
Cooperació durant el període 1958-1977, actualitzada a 15 de desembre de 1981, és particularment aclaridora per exemplificar aquests aspectes. Aquestes dades fan referència al moment en què s'assigna als Ajuntaments la subvenció, cosa que no vol dir el moment de lliurament dels diners, que no es realitza fins que l'obra ha estat contractada, executada i certificada.

Segons les dades de què disposa aquest Servei, la dotació total dels Plans de Cooperació des del 1958-59 al 1976-77 pujava a 2.886 milions de pessetes corrents, que transformades en pessetes constants amb base al 1981 representaven 10.044 milions de pessetes (quadre 9). D'aquesta dotació, a 15 de desembre de 1981 2.205 milions havien estat ja consignats i representaven, en el moment de la seva consignació, un import de 6.958 milions de pessetes en valor constant de 1981, cosa que, tenint en compte que quedaven 681 milions de pessetes per consignar, suposava una pèrdua de valor adquisitiu de 2.404 milions de pessetes entre el moment de formació de cada pla de cooperació i el moment de consignació. Aquesta pèrdua de poder adquisitiu, que representa el 23,93 % de la dotació total dels Plans de Cooperació, s'ha calculat per dessota de la pèrdua real perquè es basa en la data aproximada de licitació dels projectes i no en la data de lliurament efectiu dels recursos, que pot ésser força posterior. (Diagrama 3).

II.3. Altres formes de col·laboració amb els municipis: Els Ajuts de Caixa i els Ajuts Tècnics.

Dues actuacions complementàries de les subvencions a fons perdut que tenen una llarga tradició en la cooperació municipal i per a les quals estan facultades les Diputacions són els Ajuts de Caixa i els Ajuts Tècnics.

La Caixa de Crèdit de Cooperació prevista a l'article 255 de la Llei de Règim Local té per objecte fer bestretes reintegrables sense interès a petits municipis per a inversions d'obres i serveis municipals i que poden utilitzar-se com a complement financer en les obres incloses en plans

Castellbell i el Vilar té oficialment quatre nuclis de població consolidats, als que cal afegir les construccions per a segona residència. Aquesta dispersió de la població en el territori encareix

notablement la prestació de serveis i equipaments.
(Foto: Servei de Cartografia de la Diputació de Barcelona).

QUADRE. 9

Dotació, seqüències d'assignació i pèrdua de poder adquisitiu dels Plans de Cooperació (1958-59/1976-77).

Concepte	1958/59	1960/61	1962/63	1964/65	1966/67	1968/69	1970/71	1972/73	1974/75	1976/77	TOTAL
1. Dotació del pla en ptes. corrents.	67.373.332	67.918.549	71.376.998	118.707.200	181.020.467	218.121.900	209.964.964	306.754.951	607.831.698	1.082.441.845	2.886.512.234
2. Dotació del pla en ptes. constants 1981.	589.252.400	547.251.332	525.548.836	722.570.726	974.614.194	1.094.099.450	919.855.324	1.11.054.247	1.618.603.109	1.910.795.907	10.044.645.529
3. Assignació en ptes. corrents.	65.500.237	62.328.476	66.552.663	105.855.787	172.863.142	192.255.422	169.525.896	226.605.579	419.014.204	724.873.467	7.205.394.873
4. Assignació en ptes. constants 1981.	563.122.015	483.439.367	416.291.015	558.653.039	854.998.576	839.428.788	616.989.360	627.771.754	887.982.701	1.110.096.962	6.958.773.526
5. Restes en ptes. corrents.	1.873.695	5.590.073	4.824.335	12.851.413	8.157.325	25.866.478	40.438.798	80.149.372	183.797.494	317.568.378	681.117.361
6. Pèrdua de poder adquisitiu en ptes. constants 1981.	24.256.690	85.221.802	104.433.486	151.066.275	111.458.293	228.804.184	262.427.166	407.133.121	546.822.914	483.130.562	2.404.754.592
7. % de pèrdua del poder adquisitiu (6 respecte a 2).	4,11 %	17,6 %	19,88 %	20,91 %	11,44 %	20,91 %	28,53 %	16,51 %	33,78 %	25,28 %	23,93 %

Font: Elaboració pròpia.

En el Pla Únic d'Obres i Serveis, la Diputació ha mantingut una aportació molt més alta del que era preceptiu per llei

El poble de Garraf a onze quilòmetres de Sitges, la seva capçalera municipal, és un exemple de nucli urbà consolidat,

amb necessitats específiques en serveis i equipaments. (Foto: Salmer).

Les Franqueses del Vallès presenten un altre cas similar de dispersió de la població en el terme municipal, agreujat en aquest cas pel fet que juntament amb els nuclis de població tradicionals i

consolidats hi coexisteixen les cases aïllades i les noves construccions industrials i residencials. (Foto: Servei de Cartografia de la Diputació de Barcelona).

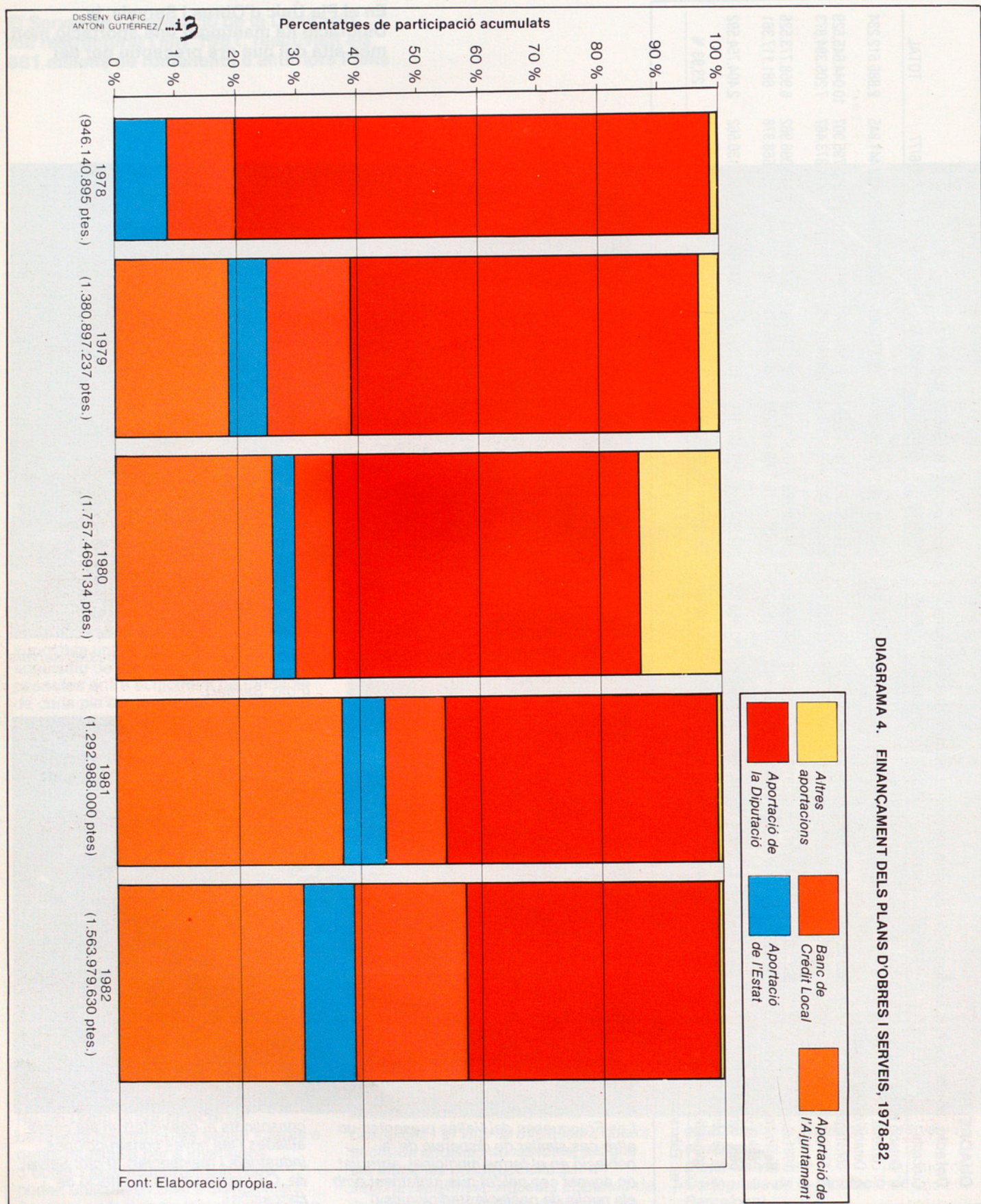

DIAGRAMA 4. FINANÇAMENT DELS PLANS DOBRES I SERVEIS, 1978-82.

El Pla d'Acció Municipal és resultat del procés de renovació de la col·laboració de la Diputació de Barcelona amb els Ajuntaments

d'inversió. D'aquesta manera s'assegura als petits municipis els recursos necessaris per a les seves inversions.

Pel que fa als Ajuts Tècnics, representen una subvenció a fons perdut per sufragar parcialment o total els honoraris dels tècnics encarregats pels municipis de redactar els projectes d'obres.

Aquestes dues figures han tingut un caràcter residual respecte a l'acció cooperadora de la Diputació, i cal potenciar-les i redefinir-les.

Pel que fa als Ajuts de Caixa de Cooperació, ultra plantejar un nou reglament més d'acord amb els criteris de procediment assenyalats per la legislació actualment vigent, cal actualitzar les quantitats fixades com a màximes en aquesta classe de crèdits de manera que es puguin recollir les necessitats actuals de les inversions pròpies dels petits municipis, tenint cura, però, a partir dels ressorts que la legalitat estableix, de no ultrapassar la capacitat d'endeutament fixada per l'Administració Local.

Amb referència als Ajuts Tècnics, cal que es converteixin en un veritable instrument per assolir una concepció de conjunt en el plantejament de solucions que, des d'una òptica purament municipal, tendeixen a ésser puntuals i potser massa particularitzades.

Casa de la Vila de l'Estany (Bages). Els ajuntaments, fins i tot els més petits, tenen encomanat per llei el proveïment

dels serveis i equipaments bàsics als seus habitants (Foto: Ajuntament de l'Estany).

Urbanització «Montserrat Park», al municipi del Bruc». Les urbanitzacions de segona residència, especialment

quan estan infradotades dels serveis mínims, representen una càrrega molt important per als municipis on estan

ubicades sense que, sovint, els aportin cap contrapartida. (Foto: Ajuntament de el Bruc).

Motivar els Ajuntaments en el cobriment de llurs dèficits i incentivar el procés d'inversió de l'Administració Local, objectius dels PAM

III. LA COOPERACIÓ MUNICIPAL DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA DURANT ELS DARRERS TRES ANYS.

III.1. Revisió de la gestió dels Plans de Cooperació des de l'inici fins a 1977. El reciclatge dels romanents.

Com ja hem assenyalat, la funció de cooperació és preceptiva per a les corporacions provincials, però en el cas de la Diputació de Barcelona ja s'havia materialitzat abans de la seva obligatorietat. També les dotacions econòmiques per als Plans de Cooperació havien ultrapassat els llindars que l'Estat indicava. Malgrat el buit que ha cobert pel que fa al suport als Ajuntaments en les seves obligacions mínimes, l'execució dels Plans de Cooperació ha topat amb obstacles, les causes dels quals ja han estat avançades, que han portat a una situació caracteritzada per una gran quantitat de recursos compromesos per la Diputació en concepte de cooperació municipal i que no s'han fet efectius, fet aquest al qual cal afegir la devaluació, en poder adquisitiu, de la dotació dels Plans entre el moment en què es consigna en pressupost i el moment en què es fa efectiva la subvenció.

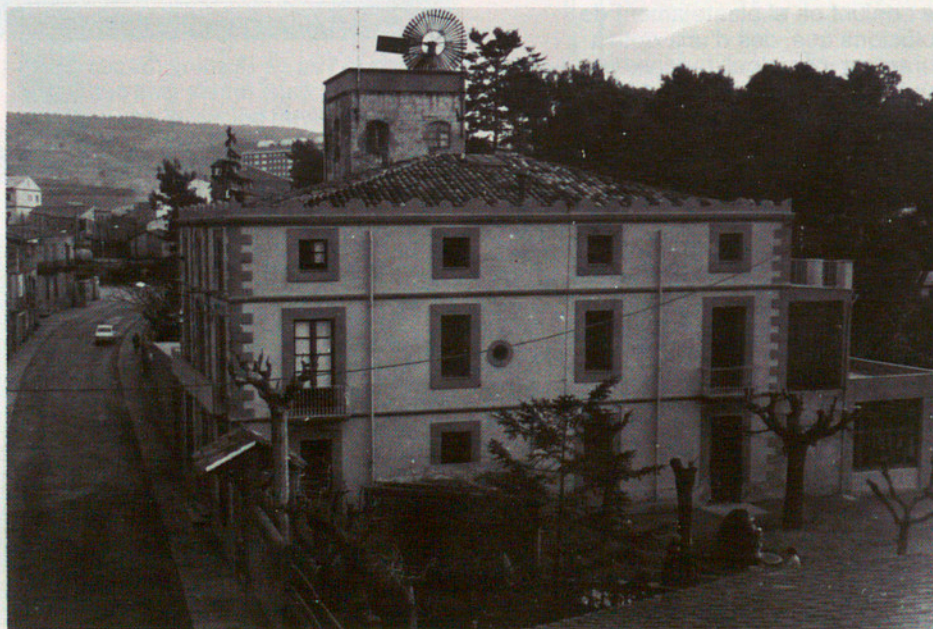
En el procés d'execució concreta dels Plans de Cooperació, les causes que han motivat aquesta situació de fons assignats i que no s'han fet efectius són fonamentalment el mateix procediment de formació dels Plans de Cooperació, la dificultat de la Corporació per seguir la seva execució i, molt especialment, les dificultats de gestió que caracteritzen molts Ajuntaments.

Pel que fa al primer aspecte, i encara que pugui semblar paradoxal, la funció planificadora dels Plans de Cooperació ha estat mínima, en el sentit que només han recollit parcialment les característiques essencials de la funció planificadora. De fet, els Plans de Cooperació han recollit més o menys ordenadament, segons uns criteris de prioritats establerts amb caràcter general i fins al límit que els recursos financers permetien, una sèrie de necessitats exposades pels diferents municipis. El segon i tercer aspectes que hem indicat, en comptes

Casal Sant Jordi, a Aiguafreda (Vallès Oriental). Els ajuntaments tenen, entre altres, competències en aspectes sanitaris tals com laboratoris, hospitals i

cases de socors, i l'obligatorietat de disposar d'una farmaciola d'urgències. (Foto: Ajuntament d'Aiguafreda).

Llar d'Avis d'Artés (Bages). Els ajuntaments poden entendre en aspectes assistencials, entre els quals

les llars d'avis ocupen actualment un paper predominant. (Foto: Ajuntament d'Artés).

Els Plans d'Acció Municipal de 1981-82 han suposat una inversió de la Diputació de 1.876 milions de pessetes, d'un total de 6.434 d'inversió en obres municipals

de resoldre en part aquesta limitació de base, n'han incrementat els efectes, ja que la Corporació no disposava d'un equip tècnic i administratiu suficient dedicat expressament al seguiment dels Plans de Cooperació i els Ajuntaments evidenciaven una manca d'activitat municipal per assumir les subvencions que els havien estat assignades, gestionar-les i fer-les efectives.

Aquesta dinàmica ha desembocat en el fet que part dels recursos destinats per la Corporació a Cooperació Municipal no es materialitzaren i l'any 1981 es comptabilitzaren 681 milions de pessetes en romanents dels plans, i

que s'hagin perdut 2.404 milions de pessetes en el poder adquisitiu respecte al moment que foren consignats en els pressupostos de la Corporació.

El Servei de Cooperació, des del moment de la seva reestructuració l'any 1981, es proposà de reactivar aquest fons de romanents, tasca especialment complexa per la diversitat de situacions que calia resoldre. En aquesta línia s'efectuà una revisió de tots els Plans de Cooperació no caducats, és a dir, des de 1964, a fi de recuperar d'una manera individualitzada, a nivell municipal, les partides assignades a obres que en

molts casos ja havien perdut significació o que ja s'havien realitzat per altres conductes.

Les directrius que ha adoptat el Servei de Cooperació Municipal es poden determinar, pel que fa als antics Plans de Cooperació, en la liquidació d'aquests Plans en dues fases: La primera és la fase de renúncia voluntària dels ajuntaments als crèdits finalistes dels Plans de Cooperació i aplicació dels crèdits a obres del Pla d'Acció Municipal, amb subjecció a unes normes executives que assegurin el finançament global d'una obra amb un compromís d'aportació de l'Ajuntament, la contractació en el termini de sis mesos posteriors a l'aprovació del Pla i, finalment, el seguiment de l'obra i el seu assessorament tècnic.

La segona és la fase de prescripció dels crèdits dels Plans de Cooperació atenint-se a la llei 40/81 i als decrets de prescripció i aplicació dels recursos produïts als Plans d'Acció Municipal.

Un efecte induït ha estat la preocupació, per part dels Ajuntaments, de realitzar obres que poguessin donar una sortida immediata als recursos que tenien assignats en el Plans de Cooperació.

Des del gener de 1981, data en què s'entra en una nova etapa del funcionament del Servei de Cooperació Municipal, fins al final del tercer trimestre de 1982 s'havien pagat 508 milions de pessetes i s'havien reciclat, mitjançant renúncies, 376 milions més, cosa que representa un total de 884 milions desbloquejats, és a dir el 57 % dels recursos disponibles al gener de 1981.

III.2. Aportació de la Diputació al Pla Únic d'Obres i Serveis de Catalunya: aportació econòmica i gestió.

Arran del Reial Decret 2115/1978 de 26 de juny sobre transferències de l'Administració de l'Estat a la Generalitat de Catalunya, passaren a ser competència de la Generalitat la formació, l'aprovació i l'execució dels antics Plans de Cooperació, posteriorment transformats en Plans Provincials d'Obres i Serveis, que quedaren refosos en el Pla Únic d'Obres i Serveis de Catalunya.

Mataró, la capital del Maresme, té un pressupost municipal ordinari de 1.440 milions de pessetes (1982). Només 8 municipis superen els 1.000 milions de

pessetes de pressupost ordinari a la província de Barcelona. (Foto: ECSA-Rambol).

QUADRE 11

Finançament dels Plans d'Obres i Serveis, 1978-82.

	1978	%	1979	%	1980	%	1981	%	1982	TOTAL	%
Ajuntaments	—	—	256.909.477	18,61	424.678.419	24,16	464.687.000	35,94	450.636.120	1.596.911.016	23,01
Estat	77.416.758	8,18	101.955.570	7,38	76.750.000	4,37	97.222.000	7,52	127.214.000	480.558.328	6,92
Banc de Crèdit Local	111.184.938	11,75	157.441.567	11,40	115.125.000	6,55	135.519.000	10,48	291.052.000	810.322.505	11,67
Diputació	742.437.000	78,47	812.662.181	58,85	906.515.577	51,58	576.462.000	44,58	670.612.587	3.708.689.345	53,43
Altres aportacions	15.102.199	1,60	51.928.442	3,76	234.400.138	13,34	19.098.000	1,48	24.464.923	344.993.702	4,97
TOTAL	946.140.895	100,00	1.380.897.237	100,00	1.757.469.134	100,00	1.292.988.000	100,00	1.563.979.630	6.941.474.896	100,00

Font: Elaboració pròpia

QUADRE 10

Resum d'ajuts de caixa (financers) i tècnics concedits els darrers cinc anys.

Anys	Ajuts de Caixa		Ajuts tècnics	
	Nombre d'ajuts	Pessetes	Nombre d'ajuts concedits	pessetes
1977	93	123.981.500	93	19.291.039
1978	48	78.873.210	147	29.342.912
1979	5	8.270.000	8	1.617.127
1980	51	48.080.625	100	20.423.247
1981	125	123.904.900	123	24.273.670
1982	76	85.274.290	134	27.611.337
TOTAL	398	468.384.525	605	122.559.332

Gaià, el Bages, amb 143 habitants, té un pressupost municipal ordinari de 800.000 pessetes (1982). La manca d'activitat industrial, comercial i de residència, obliguen els petits municipis

rurals a nodrir els seus pressupostos gairebé únicament de les transferències de l'Estat, amb la qual cosa els recursos disponibles per habitant esdevenen molt migrats. (Foto: ECSA-Rambol)

Els municipis de les comarques barcelonines van presentar entre 1981 i 1982 la xifra de 1.135 sol·licituds d'obres pel Pla d'Acció Municipal o un total de 18.500.000 de pessetes

En una primera etapa, fins al 1980, i a instàncies del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona, mitjançant el Servei de Cooperació, tingué cura de redactar, aprovar i executar, l'any 1978, el Pla d'Obres i Serveis pel que fa a la província de Barcelona i, els anys 1979 i 1980, de redactar-ne l'avantprojecte i executar-lo, una vegada aprovat per la Generalitat, per al mateix àmbit territorial.

Des que, l'any 1981, el Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya assumí la total formació dels Plans de Cooperació juntament amb la

seva aprovació, que ja exercia, el suport de la Diputació de Barcelona s'ha mantingut en dos aspectes fonamentals: el finançament d'una part important del Pla d'Obres i Serveis i la seva gestió especialment pel que fa a la inspecció d'obres i a la gestió administrativa.

En el primer aspecte, el finançament d'una part del Pla d'Obres i Serveis, la Diputació ha mantingut una dotació molt superior a la que era preceptiva per llei, de manera que l'assignació de recursos propis de la Corporació Provincial als antics Plans de Cooperació i posteriors Plans d'Obres i Serveis superava amb escreix les

consignacions que cada any establia l'Administració Central de l'Estat, anteriorment mitjançant el Ministeri d'Hisenda i actualment mitjançant el d'Administració Territorial. La normativa dels Plans d'Obres i Serveis estableix que si l'aportació de l'Estat és de 100, la del Banc de Crèdit Local ha de pujar a 150 i la de les Corporacions Locals, és a dir Diputacions i Ajuntaments, a 125. Tan bon punt el Ministeri d'Administració fixa la xifra que correspon a l'aportació de l'Estat al pla de cada província, queden automàticament fixades les altres aportacions. Aquesta proporció en l'aportació de subvenció de la Diputació de Barcelona al Pla Únic d'Obres i Serveis pel que fa a la província s'ha anat mantenint durant els anys succesius, i així, l'any 1982 pujaba a 670 milions enfront dels 159 que eren preceptius (Quadre 11), (Diagrama 4).

Pel que fa a l'execució del Pla Únic d'Obres i Serveis de Catalunya, La Diputació de Barcelona, mitjançant el Servei de Cooperació, té cura de tot el procés d'inspecció i tramitació administrativa de les obres en curs, juntament amb les obres pròpies de Cooperació Municipal, tant les provinents dels antics Plans de Cooperació Provincial com dels actuals Plans d'Acció Municipal. Aquesta inspecció tècnica de les obres realitzades a l'empara dels Plans d'Obres i Serveis constitueix l'instrument bàsic que permet garantir la qualitat de les obres i els equipaments que se sufraguen amb fons públics i que han de donar el millor nivell de servei possible als ciutadans.

III.3. El Pla d'Acció Municipal

III.3.1. Objectius i finançament

El Pla d'Acció Municipal és el primer resultat d'un procés de renovació del concepte de col·laboració de la Diputació de Barcelona amb els Ajuntaments de la província. L'objectiu fonamental del Pla d'Acció Municipal és potenciar la capacitat inversora dels Ajuntaments per tal que aquests puguin incrementar llurs prestacions en serveis i equipaments per als habitants dels municipis.

La situació esdevé crònica quan conflueixen uns recursos financers globals i una inversió per habitant febles. El municipi de Santa Maria de Besora, un dels tres municipis de la comarca del Ripollès pertanyents a la província de Barcelona, amb un pressupost municipal

inferior al milió de pessetes, i una inversió per habitant inferior a quatre-mil pessetes, exemplifica aquesta situació. El pressupost mig per habitant a la província de Barcelona, sense comptar la capital, s'eleva l'any 1982 a 13.500 ptes. (Foto: ECSA-Rambol).

DISSENY GRÀFIC
ANTONI GUTIERREZ / ...13

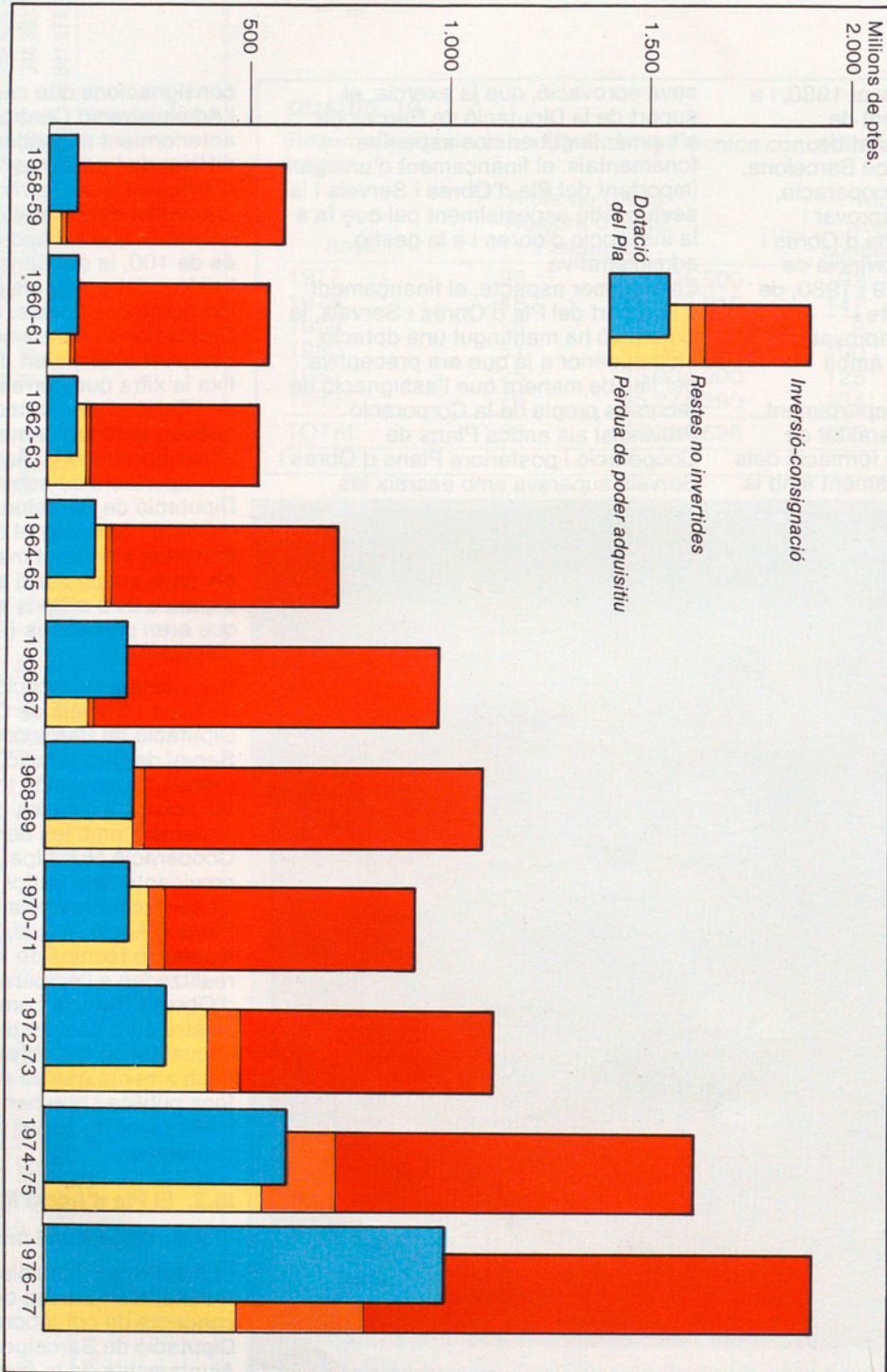
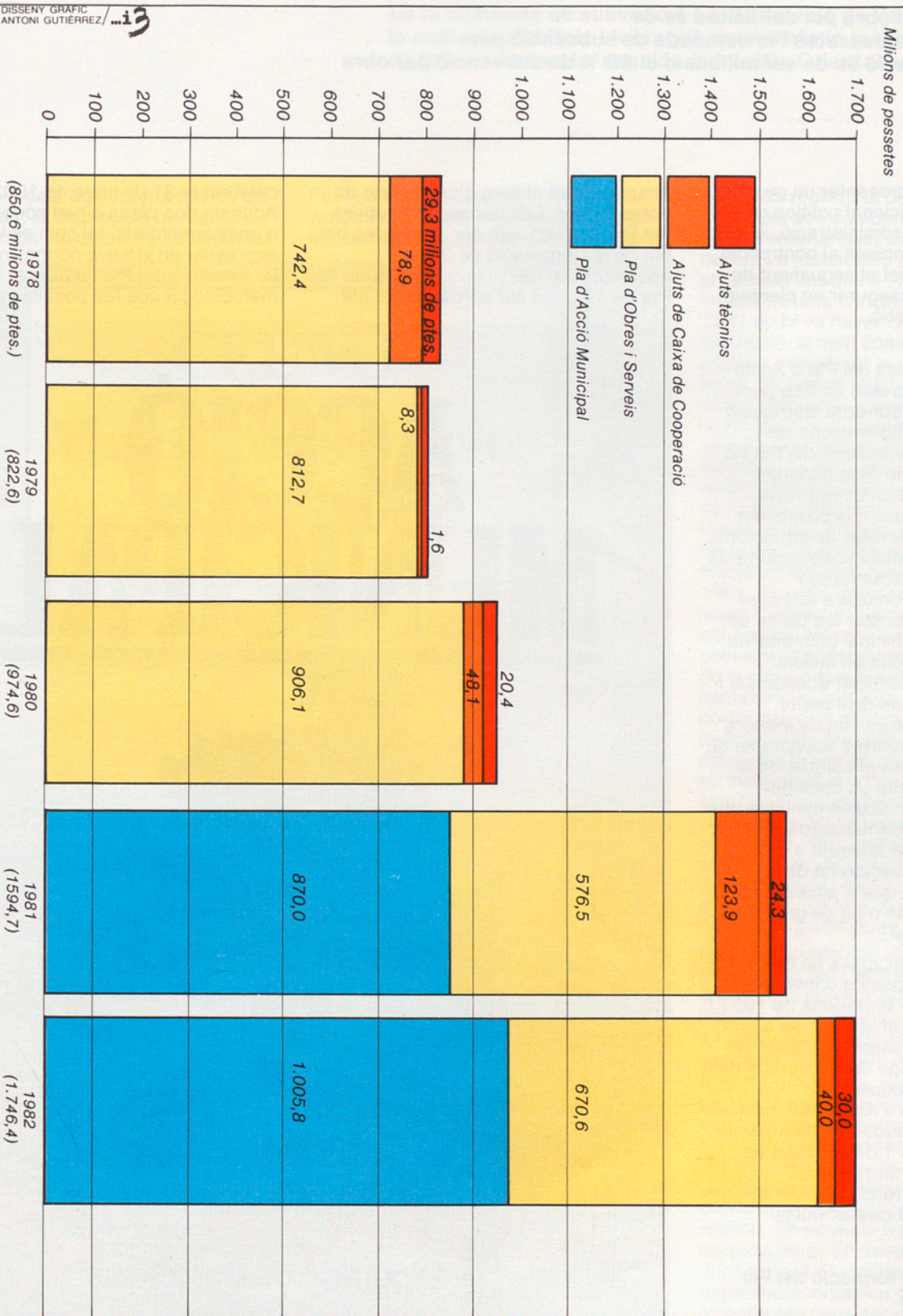

DIAGRAMA 3. EVOLUCIÓ DE LA PÈRDU DE PODER ADQUISITIU DELS FONS DELS PLANS DE COOPERACIÓ 1958-59 A 1976-77 EN PESETES CONSTANTIS DE 1981. Càlcul en base al moment de consignació de les despeses.

Font: Elaboració pròpia, desembre 1981.

DIAGRAMA 5. INVERSIONS DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA, EN MILIONS DE PESSETES, VINCULADES A LA COOPERACIÓ MUNICIPAL, 1978-82.

Font: Elaboració pròpia.

El volum mitjà d'obra per sol·licitud és de setze milions de pessetes i la demanda de subvenció per obra a la Diputació és de set milions o el 43 % de subvenció per obra

Aquest pla vol representar un punt de ruptura en la tradicional política de subvencions de l'administració, ja que vincula les subvencions al control del projecte i ha previst el seguiment de les obres a fi d'assegurar un planteig raonable de la gestió.

(Diagrama 5).

Les característiques del Pla d'Acció Municipal es concreten en tres punts: **a)** assegurar una correcta distribució territorial de les subvencions per garantir que les inversions del Pla no es concentraran en determinades comarques, tenint en compte que, encara que els municipis presenten una forta heterogeneïtat de situacions, l'existència d'insuficiències importants en matèria d'infraestructures i equipaments és comuna a totes les comarques; **b)** prioritzar les obres de caràcter supramunicipal com una via de solució de dèficits en millors condicions de rendibilitat econòmica i social (en els casos dels petits municipis, aquesta és l'única manera real d'accedir a un nivell acceptable de qualitat de vida, i en el conjunt de la província representa un camí per replantejar les condicions mínimes que ha d'acomplir l'Administració Local per assegurar un nivell adequat als serveis); **c)** la subvenció ha de fer possible una obra que d'altra manera no es realitzaria; se n'ha de garantir el finançament global.

El Pla d'Acció Municipal s'ha finançat a partir dels pressupostos d'inversions de la Diputació de Barcelona de 1981 i 1982(1) i de les transferències a ens territorials del pressupost ordinari de 1981 i del reciclatge dels recursos dels antics Plans de Cooperació. En total, els Plans d'Acció Municipal de 1981 i 1982 han suposat una inversió de la Diputació de 1.876 milions de pessetes, que formen part del finançament d'un total de 6.434 milions de pessetes invertides en obres municipals.

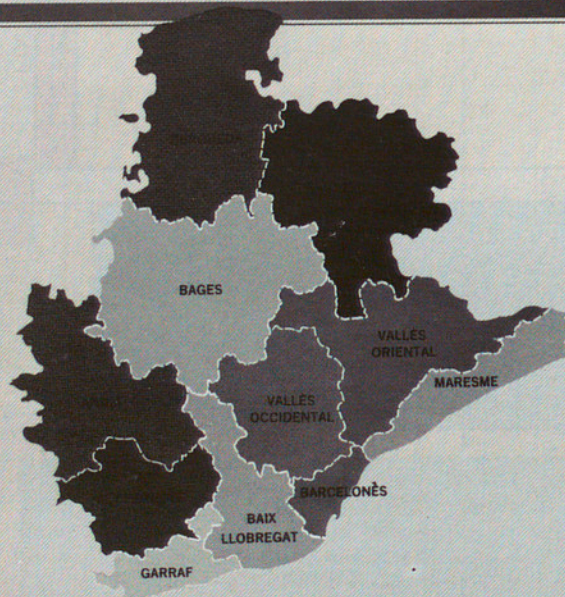
III.3.2. Procés de formació del Pla d'Acció Municipal.

La Diputació de Barcelona ha creat dos plans d'Acció Municipal finançats a base dels pressupostos de 1981 i 1982 i als romanents dels antics Plans de Cooperació. La seva formació s'ha

desenvolupat al llarg d'un període de dotze mesos. Les normes executives del Pla de 1981 van ser aprovades pel ple de la Corporació de 24 de novembre de 1981 i la convocatòria del Pla de 1982 va ser aprovada pel ple

celebrat el 31 de març de 1982. Aquests dos plans s'han concebut com a complementaris, tal com es va expressar en la seva normativa. La formació del Pla ha buscat una metodologia que fes possible el

ACCIÓ MUNICIPAL

Diputació de Barcelona

Servei del Pla d'Obres i Serveis de Cooperació

L'opuscle Acció Municipal editat el novembre de 1981 exposava els principis en que s'havia de fonamentar el

nou camí de cooperació municipal endegat per la Diputació de Barcelona. (Foto: Servei de Cooperació Municipal).

En la demanda de subvenció a la Diputació de Barcelona la comarca del Baix Llobregat representa la màxima, un 19'41 % de tota la demanda, seguida del Vallès Oriental amb el 18'11 %

compliment dels dos criteris bàsics del Pla, és a dir, la distribució territorial dels recursos i el criteri de sectorialitat.

Pel que fa al pla de 1981, una de les variables que apareixia amb més pes específic era la que representava la

demanda realitzada pels diferents municipis que componen cada comarca i que s'entenia com un indicador del dèficit. La justificació de la seva presència era que a l'hora de presentar les sol·licituds d'inclusió al Pla de 1981 no hi va haver cap mena de restricció, la qual cosa feia que es pogués considerar la demanda con un index del dèficit relatiu o index de les necessitats més immediates dels municipis i de la capacitat i voluntat dels Ajuntaments d'afrontar-les. L'any 82, però, no era convenient seguir el mateix procediment, ja que si bé no hi havia hagut restriccions pel que fa al volum de sol·licituds que podien fer els municipis, la demanda d'aquest any era mediatitzada pels resultats del Pla 1981, és a dir, presència de segones fases d'obres iniciades anteriorment, sol·licituds rebutjades l'any anterior i sobretot el coneixement que es tenia de la relació que hi havia hagut entre demanda i subvenció, la qual cosa podia provocar en algun cas l'augment desmesurat i irreal de la demanda. Aquestes raons van fer creure oportú no incloure com a variable suficient significativa la demanda feta, tot i que posteriorment, comparant la del 1982 amb la del 1981, resultaren ambdues amb tendències similars. Aquesta mateixa anàlisi mostrava algunes diferències significatives d'un any a l'altre que justificaven la decisió presa.

Les altres variables utilitzades per fer la proposta del Pla d'Acció Municipal són de dos tipus: les que mesuren el grau de capacitat dels municipis per afrontar la seva pròpia demanda i les que mesuren el grau de necessitat.

Resulta difícil, avui, conèixer el dèficit real per l'absència d'inventaris exhaustius i actualitzats en aquest camp. Per tant, cal reconèixer que ens movem en el camp de l'aproximació i caldrà trobar variables indicadores que permetin acostar-nos al màxim a la realitat. En aquesta línia, s'han considerat: a) El pressupost municipal per habitant. Un indicador de la capacitat econòmica dels municipis per afrontar els seus serveis és el pressupost municipal relacionat amb el nombre d'habitants; més exactament, el quocient entre pressupostos municipals i població. Ara bé, de cara a la seva consideració com a variable per

CEUMT Manual de servicios municipales

Ciclo de seminarios de la
Diputación de Barcelona

Durant els mesos d'octubre i novembre de 1981 la Diputació de Barcelona organitzà a través del Servei de Cooperació Municipal i amb la direcció

tècnica del CEUMT un cicle de Seminaries sobre gestió de serveis municipals. (Foto: Servei de Cooperació Municipal).

El 4'5 % dels municipis de la «província» no han presentat cap sol·licitud i en ells habita el 0'6 % de la població de la «província», essent tots els Ajuntaments molt petits

al nostre model, calia invertir aquest valor, de manera que les comarques amb un índex de pessetes per habitant més alt tinguin índexs més baixos i a la inversa, a fi que això actüi d'element de compensació dels recursos. b) La població com a indicador de la necessitat de la comarca. Apareix el nombre d'habitants al moment de considerar la població com a generadora bàsica de les necessitats. Ara bé, considerar únicament aquesta variable com a mesura de necessitat fóra un error. La necessitat de serveis que genera i el seu cost depenen considerablement de com es distribueix la població en el territori i de la dinàmica del seu creixement. A això es deu la presència d'altres variables que, d'alguna manera la complementen. Aquestes són el creixement anual acumulatiu de la població, el nombre de municipis de cada comarca i el nombre de nuclis de població.

Entre els objectius del Pla d'Acció Municipal apareix com a prioritari el de les obres de caràcter supramunicipal i mancomunades. Això significa que la possibilitat d'inclusió d'aquestes obres en el Pla és superior a la de les obres de caràcter estrictament municipal. Calia trobar, doncs, un mitjà per afavorir les comarques que incloïen en la seva demanda obres mancomunades, sense que això

QUADRE 12

Inversions de la Diputació de Barcelona vinculades a cooperació municipal. 1978-82 (Milions de pessetes)

	1978	1979	1980	1981	1982*	Total 1978/82
Pla d'Acció Municipal	-	-	-	870.0	1.005.8	1.875.8
Pla d'Obres i Serveis	742.4	812.7	906.1	576.5	670.6	3.708.3
Ajuts de Caixa de Cooperació	78.9	8.3	48.1	123.9	40.0	299.2
Ajuts Tècnics	29.3	1.6	20.4	24.3	30.0	105.6
TOTAL	850.6	822.6	974.6	1.594.7	1.746.4	5.988.9

* Les dades de 1982 són les que es contempen en el dictamen d'aprovació inicial del Pla d'Acció Municipal
Font: Elaboració pròpia.

signifiqués una variació massa substancial dels índexs ja calculats.

III.3.3. La sol·licitud d'inclusió al Pla d'Acció Municipal.

La resposta dels municipis de la província de Barcelona a la convocatòria dels Plans d'Acció Municipal de 1981 i 1982 s'eleva a 1.135 sol·licituds que representen un volum d'obra de divuit mil cinc-cents milions de pessetes. Aquestes 1.135 sol·licituds emanen de dos-cents noranta-dos municipis, una entitat local menor i tretze mancomunitats intermunicipals voluntàries (quadre 13).

El volum mitjà d'obra per sol·licitud és

de setze milions de pessetes, mentre que la demanda de subvenció per obra és de set milions, la qual cosa representa el 43,35 % de subvenció per obra.

De fet, aquesta demanda es distribueix molt desigualment, en funció de la grandària, les necessitats i la capacitat operativa de cada municipi.

La demanda de subvenció també es distribueix desigualment en funció del tipus d'obra sol·licitada, perquè en les grans obres d'infraestructura la Diputació hi concorre al costat d'altres organismes públics i, per tant, sovint la seva inversió prevista no arriba al 50 %. D'altra banda, al Pla d'Acció Municipal de 1982 s'ha adoptat

QUADRE 13

Sol·licituds d'inclusió als Plans d'Acció Municipal per comarques 1981-82

Comarca	Municipis		Població		Sol·licituds	Pressupost Total	Demanda de subvenció
	Total	Sol·licitants	Total	Afectada			
Alt Penedès	25	25	63.384	63.384	82	1.831.963.381	485.525.088
Anoia	33	30	78.031	76.820	92	946.483.067	446.162.146
Bages	35	33	150.360	148.355	129	1.859.013.547	767.609.183
Baix Llobregat	27	27	515.977	515.977	160	3.222.658.741	1.554.506.960
Barcelonès (1)	6	6	755.263	755.263	45	960.053.843	433.146.259
Berguedà	29	27	41.956	36.489	84	635.348.771	311.143.856
Garraf	8	7	70.296	70.185	43	693.426.187	343.764.886
Maresme	31	29	253.204	245.406	112	1.828.591.287	726.414.555
Osona	48	44	113.410	112.781	127	1.493.093.843	653.000.393
Vallès Occidental	23	23	607.061	607.061	91	1.880.291.710	836.250.000
Vallès Oriental	41	41	214.892	214.892	170	3.120.574.229	1.449.672.347
TOTAL	306	292	2.863.834	2.846.613	1.135	18.471.498.606	8.007.195.673

(1) Sense Barcelona-ciutat.
Font: Elaboració pròpia.

Les comarques d'Osona, Alt Penedès, Berguedà i Anoia, són per aquest ordre les que presenten una demanda d'infraestructures més elevada, ja que es tracta de les comarques més rurals

Abocador d'escombraries de Sant Feliu de Codines. Els sistemes deficientes de tractament de residus sòlids urbans, o la

simple inexistència d'un tipus de tractament, esdevé un déficit cada vegada més inacceptable socialment. (Foto: Salmer).

l'obligatorietat d'aplicar contribucions especials quan ho estableix la llei, i amb la reducció de la subvenció s'ha motivat els Ajuntaments a potenciar els seus propis recursos i a estimular els habitants dels municipis a participar en les obres que els beneficien directament. Aquesta és també la causa que la demanda corregida de subvenció del PAM-82 pugi només el 40,7 % del pressupost total, mentre que la del PAM-81 pujava el 45,8 %.

El pressupost total de les obres sol·licitades al PAM es distribueix entre les comarques de la província de Barcelona en una proporció d'un a cinc, ja que a la comarca del Berguedà representa el 3,44 % del total de la província i a la del Baix Llobregat, la de màxima demanda, representa el 17,45 %. La demanda de subvenció efectuada a la Diputació segueix una distribució semblant.

El percentatge de municipis sol·licitants sobre el de municipis existents a cada comarca no baixa en cap cas del 90 %, excepte a la comarca del Garraf, on se situa en el 87,5 %, mentre que els habitants

Depuradora d'aigües de Balsareny (Bages). La captació i distribució d'aigua, amb garanties sanitàries i

suficiència de cabals és en moltes ocasions el primer aspecte que ha calgut resoldre des dels ajuntaments.

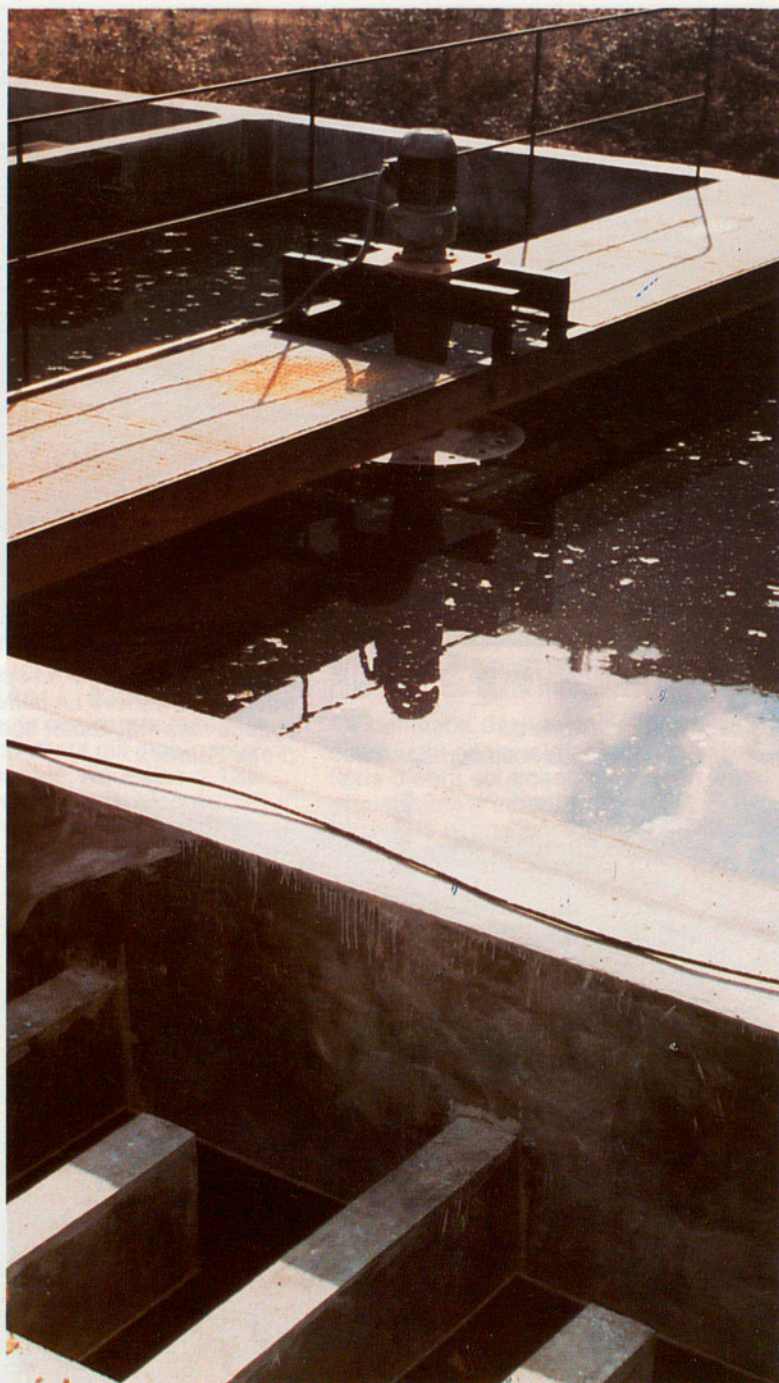
(Foto: Ajuntament de Balsareny).

QUADRE 14

Distribució de la demanda per comarques i sectors (pressupost total) en milions de pessetes, 1981-82.

Comarca	INFRASTRUCTURES					EQUIPAMENTS						
	Vialitat i espais lliures	Abastament d'aigua	Sanejament	Energia elèctrica	Altres	Total infraestructures	Sanitat i assistència	Ensenyament	Socio-cultural i admin.	Altres	Total equipaments	Total
Alt Penedès	511,32	19,38	217,60	4,93	505,94	1.259,17	0,00	3,85	80,21	488,72	572,78	1.831,95
Anoia	348,41	30,41	37,39	53,75	101,00	570,96	37,56	0,73	152,94	184,95	376,18	947,14
Bages	673,89	79,55	58,79	158,74	104,69	1.075,66	158,78	28,08	207,28	389,37	783,51	1.859,17
Baix Llobregat	624,02	85,57	362,28	27,98	457,53	1.557,38	87,49	8,57	546,92	1.011,27	1.665,25	3.222,63
Barcelonès	58,32	-	134,61	4,36	207,29	404,58	52,46	119,00	0,00	384,03	555,49	960,07
Berguedà	307,63	61,05	11,86	14,74	11,00	406,28	94,83	0,91	73,96	59,36	229,06	635,34
Garraf	29,65	207,81	76,11	21,34	10,97	345,88	7,10	3,62	110,04	226,79	347,55	693,43
Maresme	301,10	196,20	57,87	120,90	368,30	1.044,37	77,34	3,89	48,06	654,46	783,75	1.828,12
Osona	272,63	85,44	295,01	86,71	379,74	1.119,53	36,38	23,32	92,19	221,68	373,57	1.493,10
Valles Occidental	533,43	98,10	243,00	64,14	151,13	1.089,80	118,72	46,45	138,99	486,29	790,45	1.880,25
Valles Oriental	711,63	112,34	700,19	75,07	244,42	1.843,65	65,57	57,22	293,87	860,26	1.276,91	3.120,56
Total	4.372,03	975,85	2.194,71	632,66	2.542,01	10.717,26	747,23	295,64	1.744,46	4.967,17	7.754,50	18.471,76

Font: Elaboració pròpia.

Depuradora d'aigües residuals de Gallifa (Valles Occidental). L'aigua, en ser captada per a usos urbans entra a formar part d'un cicle que és controlat per l'home. La inobservància d'una cura estricta en algun moment del procés és motiu d'impactes negatius de gran abast. (Foto: Ajuntament de Gallifa).

Les subvencions del Pla afavoreixen les comarques més poc poblades, de 248 pessetes per habitant del Barcelonès a 2.084 per a l'Alt Penedès

afectats per les sol·licituds són el 99,40 %. Cal exemptar, però, el municipi de Barcelona, que no participa en el Pla.

El fet que el 4,5 % dels municipis de la província no han presentat cap sol·licitud i que els habitants d'aquests municipis són només el 0,6 % dels habitants de la província fa tèmper que el motiu fonamental pel qual la majoria d'aquests municipis no s'acullin al Pla és que es tracta de municipis molt petits, sovint amb problemes greus de funcionament administratiu i de capacitat de gestió, més que no pas perquè tinguin una dotació suficient de serveis i equipaments. En aquest sentit, l'experiència dels Plans d'Acció Municipal han posat en evidència la necessitat de crear una línia especial d'actuació que pugui atendre els municipis que es troben en aquesta situació.

Pel que fa a la distribució sectorial de la demanda en el conjunt de la província de Barcelona, els serveis

considerats com a obres d'infraestructures dominen sobre els que es consideren com a equipaments. El primer cas representa el 58 % del pressupost total d'obra que se sol·licita i el segon cas se situa en el 42 % (quadre 14).

Les comarques d'Osona, Alt Penedès, Berguedà i Anoia, les més rurals de la província, són, per aquest mateix ordre, les que presenten una demanda d'infraestructures més elevada, que s'estén entre el 75 % i el 60 % de pressupost total de les obres que es demana que s'incloguin al pla. A les comarques del Bages, el Maresme i els dos Vallès la demanda d'obres d'infraestructures domina també sobre la d'equipaments.

De les obres d'infraestructura, el concepte de vialitat i espais lliures és absolutament prioritari a la comarca del Berguedà; és prioritari, amb un grau d'intensitat menor, a les del Bages, Anoia i Vallès Occidental, i manté una presència significativa a les d'Osona,

Vallès Oriental, Baix Llobregat i Alt Penedès (mapa IX).

Les obres de sanejament mereixen una atenció especial a les comarques d'Osona i Vallès Oriental, mentre que les obres relatives a captació i abastament d'aigua i electrificació, són, de fet, poc importants en la demanda al Pla, possiblement perquè s'adrecen prioritàriament al Pla d'Obres i Serveis. Només a la comarca del Garraf té una certa importància la demanda referida a abastament d'aigua.

D'altres obres d'infraestructura específiques tenen importància en la demanda de les comarques del Maresme, Osona, Alt Penedès i Barcelonès. Es tracta d'obres relacionades amb cursos d'aigua, línies de ferrocarril i ponts o pasos enlairats, obres sovint molt cares i que amaguen la importància relativa d'altres sol·licituds que reflectirien amb més precisió els déficits comarcals. Pel que fa a les obres d'equipaments, el major volum es concentra a les comarques del Garraf, el Barcelonès i el Baix Llobregat, on té una presència especial allò que anomenem «altres equipaments», és a dir, abocadors controlats i plantes de tractament de residus sòlids, escorxadors, mercats, adequació de cementiris etc. A la comarca del Baix Llobregat és important la demanda d'equipaments socio-culturals i administratius. La feble demanda relativa en el camp de les infraestructures a les comarques on hi ha els municipis amb ciutats més poblades es deu al fet que aquests municipis tenen altres camins de resolució d'aquests déficits.

Aquesta valoració de la demanda fa referència principalment al pressupost total de l'obra. La demanda de subvenció dels Ajuntaments a la Diputació de Barcelona varia en el sentit que gran part de les obres d'infraestructura són susceptibles d'aplicació de contribucions especials, amb la qual cosa, i pel fet que la normativa estableix per a aquestes obres una subvenció màxima del 25 %, la demanda a la Diputació d'obres d'infraestructura per importància relativa respecte a la d'equipaments.

La distribució dels municipis que han elevat peticions als Plans d'Acció

Reparació i senyalització en camins rurals al Bruc (Anoia), realitzada mitjançant un ajut de Caixa de la Diputació de Barcelona. La Caixa de Crèdit de Cooperació té per objecte

donar bestretes reintegrables sense interès a petits municipis per a inversions d'obres i serveis municipals. (Foto: Ajuntament de el Bruc).

QUADRE 15.
Anàlisi de la demanda als Plans d'Acció Municipal, segons la grandària dels municipis (1981-82)

Nombre d'habitants (*)	Nombre de municipis		Nombre de sol·licitants	Nombre de sol·licituds		Pressupost total	Demanda correcta	
	provincia(**)	%		%	%		%	%
≤ 1000	123	40,20	112	38,36	271	1.739.553.753	860.366.228	10,75
1001-10000	129	41,16	126	43,15	488	5.671.504.200	2.463.310.076	30,76
10001-50000	43	14,05	43	14,73	259	5.685.462.530	2.289.207.651	28,51
50001-100000	6	1,96	6	2,05	60	2.332.736.855	948.980.688	11,85
> 100000	5	1,63	5	1,71	45	2.126.426.506	987.424.622	12,33
Mancomunades	-	-	-	-	12	915.812.819	457.906.408	5,72
TOTAL	306	100,0	292	100,00	1.135	18.471.496.663	8.007.195.673	100,0

* Població de fet a l'1 de març de 1981.

** Excepte el municipi de Barcelona.

Font: Elaboració pròpia.

Municipal, considerats segons la grandària poblacional, segueix la mateixa tendència que la distribució de tots els Ajuntaments de la província de Barcelona agrupats en funció del mateix concepte. Només hi ha una certa variació en la categoria dels municipis de menys de 1.000 habitants, en la qual la proporció que representen els municipis participants en el Pla és inferior a la seva importància relativa en la província, mentre que a la categoria dels municipis amb una població entre 1.000 i 10.000 habitants s'esdevé el fet contrari perquè la seva participació és lleugerament superior a la presència relativa que hi tenen (quadre 15).

Aquesta tendència es distorça a l'hora de valorar el pressupost total de l'obra sol·licitada, tal com es distribueix segons la grandària dels municipis, i comparar-lo amb el nombre de municipis sol·licitants, agrupats per les mateixes característiques.

Als municipis de més de 1.000 habitants, que són el 38,36 % dels sol·licitants, els correspon el 9,42 %

del volum total de l'obra demandada, mentre que als de 10.000 a 50.000 habitants, que són el 14,73 % dels sol·licitants, els correspon vora el 31 % de la demanda. Als municipis amb més població la participació en la demanda és encara superior a la seva representació en el conjunt de municipis sol·licitants.

III.3.4. El contingut del Pla d'Acció Municipal.

L'oferta del Pla d'Acció Municipal contempla un total de 434 obres que afecten en total 274 municipis i una entitat local menor. D'aquestes obres, cinc són mancomunades. L'aportació de fons de la Diputació a les obres incloses en aquest pla s'eleva a mil vuit-cents setanta-cinc milions de pessetes que permeten emprendre un volum d'obra de sis mil quatre-cents trenta-quatre milions de pessetes (quadre 16).

Pel que fa al cobriment relatiu de la demanda del total de la província de Barcelona, el Pla afecta el 89,5 % del total de municipis i el 98,8 % dels

Obres de captació d'aigua al municipi de Sant Quirze de Besora (Ripollès). La Diputació participa en el Pla d'Obres i Serveis de la Generalitat de Catalunya amb una aportació econòmica notablement superior a la que li és

perceptiva per llei i té, a més, cura del procés d'inspecció i tramitació administrativa de les obres incloses en aquest pla del Govern autonòmic català. (Foto: Servei de Cooperació Municipal).

Les subvencions de la Diputació per potencia una major qualitat de vida als municipis han tingut ben en compte la reactivació del sector de la construcció

QUADRE 16

Dotació del pla i oferta per comarques, 1981-82.

Comarca	Municipis afectats (**)	Obres (**)	Població afectada (***)	Subvenció Diputació	Pressupost total obres	Ptes./habitant
Alt Penedès	24	35	62.073	132.282.821	773.277.773	2.084,05
Anoia	29	48	76.681	142.719.432	408.884.485	1.829,091
Bages	31	40	146.554	181.003.044	690.384.797	1.203,80
Baix Llobregat	26	40	491.418	222.109.996	810.324.828	430,46
Barcelonès	6	20	755.263	187.711.628	682.659.573	248,54
Berguedà	25	45	36.324	117.205.049	264.732.134	2.793,52
Garraf	6	16	69.039	99.234.513	287.684.191	1.413,48
Maresme	28	45	244.796	178.225.552	408.066.875	703,88
Osona	40	52	109.067	197.193.376	635.895.920	1.738,76
Vallès Occidental	23	44	607.061	206.416.617	571.621.073	340,03
Vallès Oriental	36	49	212.501	211.616.875	900.372.349	984,76
Total	274	434	2.811.777	1.875.718.903	6.433.903.998	654,97

* S'han comptat els municipis titulars de l'obra, no comptant-ne de més quan l'obra és mancomunada.

** Si una obra té 2 fases, amb subvenció l'any 1981 i l'any 1982, s'han comptat 2 obres.

*** La població es refereix als municipis abans computats.

Font: Elaboració pròpia.

Obres d'eixamplament del pont de Can Ticó, a Vilanova del Camí (Anoia). Les obres estan subvencionades pel Pla

d'Obres i Serveis de l'any 1981 i l'Ajuntament ha utilitzat, en aquest cas, com a complement financer, un ajut de

Caixa de Cooperació. (Foto: Ajuntament de Vilanova del Camí).

Manca un planejament general, un inventari de dèficits, hi ha de vegades un excessiu localisme, inversions i recursos limitats, a més de competències tècniques insuficients

municipis sol·licitants, mentre que pel que fa a les sol·licituds presentades al Pla, se'n cobreix el 37,4 %. Les obres incloses en el Pla afecten municipis on resideix el 98,2 % de la població de la província, tret a del municipi de Barcelona.

La distribució territorial de l'oferta del Pla d'Acció Municipal segueix la tendència emanada de l'aplicació de la fórmula polinòmica que s'ha elaborat per a aquest efecte. La comarca que rep una subvenció més gran és la del Baix Llobregat, amb 222 milions de pessetes de subvenció, que representen l'11,8 % dels recursos totals dels plans, i en el costat oposat se situa la comarca del Garraf, amb 99 milions de pessetes de subvenció, que representen el 5,3 % dels recursos del Pla, amb la qual cosa s'estableix una dispersió d'1 a 2,23 en l'assignació dels recursos. De tota manera, la distribució afavoreix les comarques més poc poblades i, així, la subvenció per habitant del Barcelonès se situa en 248,54 ptes., la del Vallès Occidental en 340,03 ptes i la del Baix Llobregat en 430,46 ptes., que contrasten amb les 2.793,52 ptes del Berguedà o les 2.084,05 de l'Alt Penedès.

La dotació del Pla d'Acció Municipal segons el nombre d'habitants dels municipis presenta una distribució molt semblant a la demanda de subvenció agrupada sota el mateix concepte (confronteu quadres 15 i 17). Els municipis de menys de 1.000 habitants són el 35,8 % dels que intervenen en l'oferta del Pla. Les obres d'aquests municipis, pel fet de tractar-se d'obres d'envergadura petita i mitjana, representen només el 10,06 % del pressupost total del Pla i reben, en canvi, el 14,22 % de les subvencions. Els municipis de 1.000 a 10.000 habitants tenen un comportament similar, en el sentit que numèricament són molt importants dins l'oferta del Pla (45,26 % dels municipis i 42,17 % de les obres), amb un pressupost per obra moderat (11,16 milions per obra), i tenen una subvenció proporcionalment superior al pressupost total de les obres.

A partir de 10.000 habitants, aquesta tendència s'inverteix i els municipis inclosos al Pla són proporcionalment

pocs –responen a la seva presència dins el total de municipis de la província– i tenen, en canvi, una participació més elevada en la distribució del pressupost total del Pla i

en la subvenció, per bé que aquesta és inferior, amb relació al pressupost total, a la dels municipis més petits. La relació de pessetes per obra s'estableix en 27,3 milions als

Diputació
de Barcelona

Servei de Cooperació Municipal

Pla d'acció municipal 82

Amb el Pla d'Acció Municipal la Diputació ha intentat motivar els ajuntaments en el cobriment de llurs

dèficits i incentivar la inversió de l'Administració Local. (Foto: Servei de Cooperació Municipal).

QUADRE 17

Distribució de la dotació del pla segons el nombre d'habitants del municipi, 1981-82.

Habitants del municipi	Municipis	%	Habitants	%	Obres subvencionades	%	Pressupost total	%	Subvenció	%	Ptes./hab. població afectada	Ptes./hab. població real
< 1000	98	35,77	38.889	1,38	132	30,41	647.285.809	10,06	266.834.750	14,22	6.861,44	5.711,12
De 1.001 a 10.000	124	45,26	426.385	15,17	183	42,17	2.043.789.439	31,77	675.051.113	35,99	1.583,20	1.548,56
De 10.001 a 50.000	41	14,96	903.536	32,13	85	19,59	2.325.167.385	36,14	572.955.733	30,55	634,13	610,68
De 50.001 a 100.000	6	2,19	440.299	15,66	18	4,15	409.733.549	6,37	116.059.220	6,19	263,59	263,59
> 100.000	5	1,82	1.002.668	35,66	11	2,53	561.073.544	8,72	165.111.115	8,80	164,67	164,67
Mancomunades	-	-	-	-	5	1,15	446.854.272	6,94	79.706.972	4,25	-	-
Total	274	100,00	2.811.777	100,00	434	100,00	6.433.903.998	100,00	1.875.718.903	100,00	667,09	654,97

Font: Elaboració pròpia.

La Cooperació Municipal s'ha de plantejar d'una manera dinàmica i coordinada, configurant actuacions d'àmbit i influència supramunicipal per tal d'obtenir bons resultats

Pavimentació de camí a Pineda de Mar (Maresme). El Pla d'Acció Municipal s'ha finançat a partir de pressupostos d'inversions de la Diputació, de les transferències a entes territorials i de reciclatge dels recursos dels antics

Plans de Cooperació. La inversió de la Diputació per a 1981 i 1982 puja a 1.876 milions de pessetes, que han contribuït a generar una inversió municipal total de 6.434 milions de pessetes. (Foto: Servei de Cooperació Municipal).

Pavimentació de carrers al Barri de Santa Llúcia, de Vilanova del Camí (Anoia). Els criteris del Pla d'Acció Municipal es concreten en tres punts: una correcta distribució territorial de les subvencions, la prioritització de les obres

de caràcter supramunicipal i la inversió en iniciatives que d'altra manera no es realitzarien, per manca de recursos econòmics. (Foto: Ajuntament de Vilanova del Camí).

La Diputació haurà de crear una Àrea de Serveis Municipals que pugui afrontar el repte d'incidir de manera efectiva sobre la globalitat del territori

municipis de 10.000 a 50.000 habitants, de 22,76 milions als de 50.000 a 10.000 habitants i de 51 milions als de més de 100.000 habitants.

Pel que fa a la inversió en pessetes per habitant segons les grandàries poblacionals dels municipis, la subvenció dels Plans d'Acció Municipal representa 5.711 ptes/hab. pel que fa a la població total dels municipis de menys de 1.000 habitants i 6.861 ptes/hab. si considerem la població dels 98 municipis amb població inferior a 1.000 habitants, estrictament afectats pel Pla. Aquesta subvenció per habitant disminueix ràpidament a mesura que s'incrementa la grandària dels municipis; així, als municipis que tenen de 1.000 a 10.000 habitants se situa en 1.548 ptes/hab., als de 10.000 a 50.000 en 610 ptes/hab., als de 50.000 a 100.000 en 263 ptes/hab. i en 164 ptes/hab. als de més de 100.000 habitants, referint-ho sempre al total de població de cada grup de municipis.

IV. CONCLUSIÓ: LA COMESA DEL SERVEI DE COOPERACIÓ EN L'ACTUAL PROCÉS DE CONSOLIDACIÓ MUNICIPAL

En aquest article s'ha exposat el marc que caracteritza l'administració local de la demarcació territorial de Barcelona i també s'ha intentat reflectir el notable esforç que ha fet la Diputació de Barcelona en matèria de subvencions als Ajuntaments per potenciar una major qualitat de vida en els municipis, sense oblidar nom a efecte secundari, el factor de reactivació del sector de la construcció.

Pel que fa a l'actual funció cooperadora de la Diputació de Barcelona, cal afegir que s'ha avançat molt positivament en la transparència en l'assignació de recursos, al mateix temps que s'ha millorat la fluïdesa en la gestió administrativa, especialment en aspectes com la contractació d'obres o la tramitació de certificacions, en els quals s'han reduït notablement els terminis, tot i coincidir que el volum de treball s'ha multiplicat durant aquest darrer període de gestió.

Malgrat aquest balanç que no es pot considerar sinó com a positiu, cal ésser crítics amb la tasca

desenvolupada, tot indicant, però, quines són les limitacions generals que ha calgut assumir en l'àmbit de treball de la Cooperació Municipal, limitacions que es poden emmarcar en cinc nivells diferents:

1. Manca de planejament general, tant a nivell urbà com sectorial. Pel que fa al primer aspecte apuntat, hom pot preveure que en un futur proper existirà un nombre important de municipis amb el planejament aprovat. El planejament a nivell sectorial, és a dir aquell que en el marc de les competències municipals ha de tenir un tractament supramunicipal i, en definitiva, afecta les infraestructures bàsiques del territori, sembla que no té un nivell de maduració suficient, i sobretot no es veu que hi hagi elements de coordinació entre les institucions concurrents que possibiliti preveure un desenvolupament ràpid de mesures i una delimitació suficient dels àmbits de competència.
2. Manca d'inventaris de déficits. Tal com ja s'ha apuntat, no existeix una base documental dels déficits desagregada a nivell municipal i que

pugui cobrir l'aspecte previ a l'acció planificadora, és a dir, l'anàlisi territorial. Darrerament, la Generalitat de Catalunya, mitjançant el Departament de Governació, ha fet una primera aportació en aquest camp, que cal valorar positivament.

3. Existència d'un localisme excessiu en el plantejament de les necessitats i de les solucions. La idea de mancomunitats de serveis és més necessària precisament als municipis més petits que, per les seves característiques d'infraestructura tècnica, tenen dificultats per plantejar i gestionar correctament la creació de les pròpies mancomunitats.

4. L'existència d'unes expectatives d'inversió a nivell de les corporacions locals i d'uns recursos limitats que s'han hagut d'assignar de la manera més racional possible.

5. La competència tècnica insuficient de molts Ajuntaments que plantegen projectes inadequats a les seves necessitats, ja sigui per sobredimensionament o per insuficiència, però que sovint cal revisar i/o actualitzar sobre la marxa.

Construcció d'un pont a Malgrat de Mar (Maresme). Els Plans d'Acció Municipal de 1981 i 1982 afecten un total de 274

municipis i una entitat local menor, amb un total de 434 obres subvencionades. (Foto: Servei de Cooperació Municipal).

La gestió municipal ha de tenir el suport tècnic suficient, creant un nivell consultiu per als municipis i incorporant els avenços tècnics en les inversions i instal·lacions municipals

Aquests elements, que configuren un panorama d'actuació força complex alhora que il·lustren una realitat, han condicionat indubtablement la formació i gestió dels plans de matèria temps que han configurat un marc de necessitats.

En aquest sentit cal concretar les mesures que encetin una nova dinàmica de la Cooperació Municipal:

Primer: L'acció de la Diputació sobre els municipis ha de ser una actuació coordinada que contempli plans

sectorials amb actuacions prioritzades en matèria de sanejament, abocadors, portades d'aigua, equipament esportiu o equipament sanitari, pel que fa a les competències de nivell local, amb propostes d'àmbit supramunicipal i amb alternatives de gestió d'aquests equipament apropiades a cada cas. És important que s'estableixi una coordinació efectiva amb les actuacions dels òrgans de l'Estat o de la Generalitat que desenvolupin activitats en els mateixos àmbits, tenint sempre ben en compte els

nivells institucionals i de competències.

D'altra banda, la Diputació ha de donar suport tècnic i financer al desenvolupament del planejament urbà dels municipis petits i mitjans. Aquest planejament pot configurar actuacions d'àmbit o influència supramunicipal o simplement actuacions que necessitin aquest suport, que difícilment poden atènyer els propis municipis.

Cal apuntar la manca de recursos humans amb experiència en el camp de la gestió urbanística. Aquí també s'obre un àmbit important de cooperació de la Diputació amb els Ajuntaments que cal afrontar a partir del fet importantíssim que, a curt termini, molts municipis aprovaran el seu planejament urbanístic. La Diputació ha de proposar-se, per tant, la creació d'una Àrea de Serveis Municipals que pugui afrontar aquest repte per incidir de manera efectiva sobre la globalitat del territori.

Segon: Cal assegurar que la gestió municipal, qualssevol que siguin les característiques generals del municipi, tingui el suport tècnic suficient. En el camp de l'assessorament tècnic cal plantejar una acció a diferents nivells que contempli:

a) Un nivell consultiu per als municipis. L'administració ha d'aconseguir fer encàrrecs precisos i ben delimitats, adequats a cada cas, als redactors dels projectes. Ha de tenir capacitat per fer els requeriments tècnics necessaris perquè aquests projectes s'ajustin a la normativa administrativa, tan explícita a l'efecte, i que assoleixin, al mateix temps, un bon nivell tècnic.

b) La cooperació amb els municipis ha de tenir en compte els avenços tècnics i incorporar-los, ajustats a les característiques del territori, a les instal·lacions i inversions municipals. En aquest sentit, i pel que fa a la Diputació de Barcelona, un bon exemple és el conveni signat amb la Universitat Politècnica de Barcelona sobre el problema del sanejament d'aigües residuals en petits municipis, que pot donar, a més d'una prospectiva sobre les instal·lacions en funcionament actual, les

Obres de pavimentació a Barberà del Vallès. Els municipis més poc poblats, i per tant amb pressupost municipal baix, que són majoria a la província de Barcelona, participen massivament del Pla d'Acció Municipal amb una incidència, però, relativament reduïda quant al pressupost total de les obres,

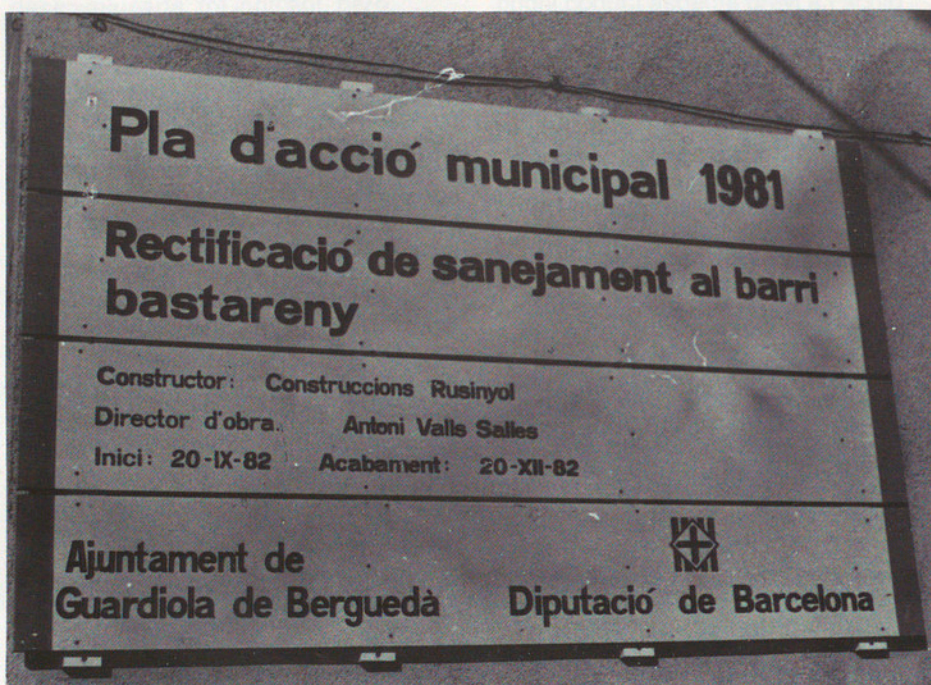
mentre que els municipis amb població superior a 10.000 habitants hi participen amb més poques obres, que són proporcionament molt més costoses, però que compten amb una subvenció per habitant molt inferior a l'aplicada als municipis més petits. (Foto: Ajuntament de Barberà del Vallès).

Les assessories comarcals, per als municipis, faran avançar la descentralització de la Diputació i seran aptes instruments de les seves actuacions cooperadores

característiques tècniques que caldrà introduir en aquest tipus d'equipament.

Tercer: La Diputació ha de fer una proposta de finançament per períodes no inferiors a quatre anys. El planejament a base de la dotació financera anual comporta inadequació entre la maduració d'un projecte i la seva execució, és a dir, la despesa s'efectua, lògicament, molt temps després de la disponibilitat dels recursos, a més que hi poden jugar decisivament variables, com la improvisació o bé l'oportunitat, que caldria anar reduint en la mesura que sigui possible.

Quart: Finalment, i per tancar el cicle, cal considerar de vital importància per garantir la correcta prestació de l'assessorament municipal la creació de les assessories comarcals. El sistema ideal per establir la presència permanent de l'Àrea de Serveis Municipals i el seu contacte directe amb els interessos municipals de l'àmbit territorial de la Diputació de Barcelona i, al mateix temps, d'avançar en la descentralització de la Corporació provincial el constitueix l'obertura i el manteniment de les assessories comarcals. Aquestes assessories, el nombre de les quals a la província de Barcelona hauria de ser entre set i nou, han de consistir, cadascuna, en un equip pluridisciplinari de tècnics especialitzats en l'aplicació de les respectives competències en el marc de gestió municipal i s'han d'instal·lar en locals oberts a les capitals comarcals de l'àmbit provincial. Les funcions de les assessories comarcals, que s'han de delimitar estrictament, s'han de basar en la idea de constituir un canal reversible de comunicació entre els municipis i els Serveis Centrals de la Diputació, a fi de recollir i transmetre els dèficits i les necessitats reals en matèria d'acció municipals basada en un contacte amb els Ajuntaments i en un coneixement directe, cadascuna, de l'estructura municipal de la comarca on està situada, i s'han constituir en els principals elements instrumentalitzadors de les actuacions de la Diputació de Barcelona en matèria de Cooperació Municipal.

Obres de sanejament a Guardiola de Berguedà. L'assignació dels recursos del Pla d'Acció Municipal és fortament equilibrada, degut a la complementació dels aspectes de població i territori. La comarca del Baix Llobregat, la més dotada pel pla, amb una subvenció total

de 222 milions de pessetes i una subvenció relativa de 430 ptes. per habitat es contraposa amb la del Berguedà, amb 117 milions de ptes. de subvenció total i 2.793 ptes. per habitant. (Foto: Ajuntament de Guardiola de Berguedà).

Les finances municipals en transició (1978-1983)

Centre d'Estudis de Planificació*

I. INTRODUCCIÓ

La celebració, l'any 1979, de les primeres eleccions municipals democràtiques posava fi a un llarg període d'interinitat, iniciat al principi de la transició del franquisme a la democràcia i prolongat al llarg de tot el procés que va conduir a l'aprovació de la Constitució. Durant el franquisme, òbviament, el pes i el paper dels Ajuntaments –i, en concret, pel que fa referència als aspectes financers– no responien ni als criteris propis d'un Estat modern i democràtic ni a les exigències i demandes dels grups socials més actius. La necessitat de reformular absolutament les funcions dels governs locals i el seu finançament era, doncs, admesa generalment en procedir-se a la transformació democràtica de l'Estat i a l'aprovació d'una Constitució que dissenyava una nova estructura de l'organització territorial.

La necessitat d'aquest replantejament esdevingué apressant durant el període d'interinitat (1976-1979), en el qual, si bé es produí l'aparició pública dels moviments socials (i, en especial, d'un moviment associatiu ciutadà relativament rigorós) i, sobretot, de les forces polítiques, que posaren de manifest les mancances i dèficits de la vida municipal i establiren uns objectius desitjables, també és veritat que es posaren en marxa uns processos de fiscalització i control que aviat es trobaren sense la possibilitat de formular sortides polítiques viables. En part, per la pròpia variabilitat de les relacions de forces entre les diferents opcions polítiques, en una fase molt inicial del procés democràtic, en la qual el pes real de cada una d'elles s'havia d'anar contrastant. I en part, també, per la impossibilitat material

de procedir a l'accés democràtic als òrgans de govern local abans que no s'haguessin fet els primers passos a nivell d'eleccions generals i, després, fins que no s'hagués aprovat la Constitució.

Aquesta situació fou probablement inevitable, ja que els partits i les forces polítiques que actuaven com a impulsors de les demandes a nivell ciutadà no es movien en un terreny de formulacions abstractes, coneixent el desenllaç de la transició, sinó en un marc de tensions polítiques concretes, que feien que no fos descartable cap sortida al procés del postfranquisme i que fos purament hipotètica la sortida constitucional que finalment prevalgué. Per aquesta raó o d'altres, el fet és que, amb tota seguretat, el període d'interinitat agreujà la situació municipal, en especial en el terreny financer, i feu especialment difícil –més, probablement, que no podia presumir-se la tasca dels Ajuntaments democràtics que sorgiren de les eleccions de 1979.

En el terreny polític, les causes d'aquest agreujament poden atribuir-se a la impossibilitat de donar una sortida a les reivindicacions i exigències de les forces socials i polítiques, fet que conduí a una progressiva inoperància dels diferents tipus de vehicles organitzatius –creats *ad-hoc* o preexistents– els quals, per una banda, no estaven en condicions d'exercir realment el poder i, per una altra banda, veien progressivament limitada la seva força reivindicativa, subjectes com estaven a

* La direcció del treball ha estat a càrrec d'Antoni Castells i Ferran Sicart. Ricard Frigola s'ha en carregat de la coordinació de les tasques de redacció amb l'ajut de Jaume Ramirez. El tractament i la recollida de la informació ha estat a cura de Lluís Bonet i Àngels Pelegrín.

Després de les primeres eleccions municipals de 1979, aparegué la necessitat de reformular les funcions i el finançament dels governs locals

l'evolució general del procés polític. En el terreny financer, els anys d'interinitat agreujaren probablement la situació dels municipis a causa de la confluència de dos tipus de factors que hi incidiren negativament: la crisi econòmica, sobretot en les seves manifestacions d'inflació i feble creixement de la renda, amb efectes especialment negatius sobre uns ingressos municipals escassament flexibles; i la feblesa política i la incapacitat administrativa d'uns consistoris no-democràtics que, en molts casos, cediren a pressions de diferent signe i augmentaren l'endeutament o incrementaren les despeses de personal per sobre dels límits raonables. La situació de la vida municipal, i sobretot la situació financera, quan accediren al govern municipal els nous equips sorgits de les eleccions presentava, doncs, unes característiques acusadament crítiques. A la necessitat de reformar a fons les finances municipals s'unia l'exigència d'afrontar uns problemes immediats (asfíxia financera, dèficits d'inversió, inflexibilitat dels ingressos impositius, endarreriment en la valoració de les bases imposables, mala gestió recaptatòria, endeutament encobert, entre altres) especialment apressants. A la incertesa d'un marc definidor de les finances locals pendent de dissenyar, els nous equips de govern hagueren d'afegir la inajornable necessitat de resoldre uns problemes immediats que no podien esperar que es materialitzés el procés de reforma.

Durant el període 1979-1983 que s'analitza en aquest estudi s'ha procedit, precisament, a frenar el deteriorament progressiu de les finances municipals. Amb justícia pot caracteritzar-se aquesta etapa com de sanejament financer i millora de la gestió administrativa de les finances municipals. Tanmateix, aquesta qualificació no pot amagar el fet que aquests objectius positius —que són probablement un pas previ per a la reforma en profunditat de l'estructura del finançament municipal— s'han assolit a través de l'aprovació de mesures concretes, enfocades més a resoldre els problemes de caràcter urgent que no pas a donar solució definitiva a les mancances endèmiques de les hisendes locals.

La regulació en profunditat de les finances locals continua essent, doncs, un problema

pendent en finalitzar el primer període de mandat dels Ajuntaments democràtics. I es dibuixa com la qüestió clau que hauran d'afrontar, en el terreny financer, els consistoris que sorgeixin de les properes eleccions. La reforma s'inscriu, a més, dins d'un procés complex —al qual cal atribuir, tal vegada, el retard amb què ha estat abordada—, caracteritzat per la progressiva implantació dels governs autonòmics i, en el cas de Catalunya, de la Generalitat, la qual ha d'exercir constitucionalment i estatutàriament competències en l'àmbit de la regulació dels governs locals.

El present treball tracta d'analitzar, a partir de les línies interpretatives apuntades, les principals característiques de les finances municipals durant el període 1978-1983, que emmarca el mandat dels consistoris elegits en les primeres eleccions municipals democràtiques després del franquisme. A continuació d'aquestes línies introductòries, en el segon apartat s'aborden els aspectes bàsics del període, posant èmfasi en el caràcter de les mesures adoptades per afrontar els problemes urgents, especialment tendents a sanejar la situació financera i a incrementar els ingressos corrents disponibles.

En el tercer apartat s'analitza la problemàtica financera dels municipis de la província de Barcelona* examinant detalladament cinc aspectes que s'han considerat centrals: ingressos ordinaris, despeses corrents, inversió, gestió financera i tributària i endeutament. L'anàlisi es realitza amb les dades elaborades a partir d'una mostra àmpliament significativa de municipis de la província de Barcelona. En l'apartat tres s'ofereixen xifres agregades per comarques, tamany i tipologia de municipis, per no convertir en excessivament difícil l'exposició, i en l'annex es mostren els resultats complets. Per últim, en el quart apartat s'ofereixen unes consideracions generals valorant les principals característiques estructurals de les finances municipals a la província de Barcelona, a partir dels cinc temes centrals destacats anteriorment, i s'avancen les línies de reforma que hom pot considerar fonamentals. El tractament de Barcelona-ciutat ha quedat exclòs de l'estudi en consideració a la seva

A la necessitat de reformat a fons les finances municipals s'uní el 1979 l'exigència d'afrontar greus problemes locals immediats

especial importància, que fa impossible un tractament conjunt amb els altres municipis. La intenció inicial de dedicar-li un apartat específic s'ha descartat per l'excessiva llargada que hauria adquirit el treball. Tanmateix, a base de l'excel·lent material documental proporcionat per Joaquim de Nadal (assessor econòmic de l'alcalde), al qual volem agrair la seva valuosa col·laboració, és propòsit dels autors tractar en un número futur de la revista «Arrel» aquest tema amb el rigor i la profunditat que mereix.

II. CARACTERÍSTIQUES DEL PERÍODE 1979-1983: SOLUCIONS D'EMERGÈNCIA I PERSISTÈNCIA DELS PROBLEMES DE FONDS

El punt d'arrancada dels Ajuntaments democràtics se situa al final d'una llarga etapa de provisionalitat les conseqüències negatives de la qual no podien ésser redreçades amb els instruments de què es

disposava. De l'inventari de problemes existents el 1979, pel que fa a la regulació dels recursos municipals, es pot afirmar que el 1983, a la fi dels primers consistoris democràtics, trobariem els mateixos temes pendents. La insuficiència dels ingressos municipals és un tema endèmic que mai no ha arribat a resoldre's satisfactòriament. El precedent immediat de la reforma de les Bases Locals del 1975 cal cercar-lo en els canvis registrats a mitjan dècada de 1960/70. La crisi d'aquests mecanismes s'accentua, tanmateix, per l'elevada inflació de la dècada de 1970/80, que posa en evidència la impossibilitat que els recursos municipals arribin a créixer a un ritme similar al de les despeses.

El marc legal que regula la vida municipal és encara la mateixa Llei de Bases de Règim Local vigent des del 1975 i la LLei de Règim Local refosa el 1955, de les quals només han estat canviats els aspectes totalment incompatibles amb un ordre democràtic, tal

Hospitalet del Llobregat (Barcelonès). (Foto: SALMER).

Durant el període 1979-1983, els Ajuntaments han procedit a frenar el deteriorament progressiu de les finances municipals

com l'elecció per sufragi universal de tot el consistori o la confirmació de l'autonomia municipal –eliminant competències de tutela del Ministeri de l'Interior i dels governadors civils– feta per una sentència del Tribunal Constitucional del 1981, que va declarar inconstitucionals alguns aspectes concrets de la situació anterior. Dels tres principis que estableix la Constitució amb relació a l'administració local es pot dir que només s'ha complert el que fa referència al caràcter democràtic i representatiu dels òrgans de govern. S'ha assolit només parcialment l'autonomia en la gestió dels interessos locals i s'està, encara, molt lluny d'arribar a assolir la suficiència de les hisendes locals que disposa la mateixa Constitució. El fet que el marc regulador del règim local no s'hagi modificat ha significat, també, la persistència de l'esquema de finançament que té les seves arrels en la Llei de Bases del 1975 i que va ésser desenvolupat els anys immediatament posteriors. Tot el que s'ha fet, en aquest sentit, han estat mesures provisionals –en general de caire urgent– tendents a augmentar el volum d'ingressos a partir de modificacions parcials en els impostos vigents. Sense, però, qüestionar l'estructura de la hisenda municipal ni tractar de garantir-ne l'augment futur d'acord amb les necessitats previsibles, amb l'excepció de les transferències de l'Estat que, en la seva darrera versió, garanteixen un creixement similar als ingressos impositius de l'Estat. La manca del desenvolupament d'una nova Llei de Règim Local ha deixat, d'altra banda, un marge escàs de maniobra a la Generalitat de Catalunya, la qual només exerceix, en el terreny local, algunes de les competències previstes en l'Estatut i en la Constitució de 1978.

El punt de partida

La situació del 1979, tal com ja s'ha assenyalat, recollia l'herència d'uns anys d'immobilitat en el tema financer. Els ingressos corrents dels Ajuntaments havien passat de 5.800 pessetes per habitant el 1976 a 6.200 pessetes per habitant el 1979, en ambdós casos en pessetes d'aquest darrer any. Els ingressos del conjunt del sector públic havien passat, en el mateix període, de 65.100 pessetes per habitant a

91.900. Evidentment, atendre les despeses corrents havia accentuat en els Ajuntaments un mal ja endèmic: l'endarreriment dels compromisos de pagament, per la impossibilitat de realitzar-los amb els recursos disponibles.

Es partia, doncs, l'any 1979, d'uns recursos que en els anys anteriors no s'havien adaptat a la situació i no es disposava del marc legislatiu necessari per afrontar un augment significatiu dels ingressos que fes que la hisenda municipal fos suficient. Les necessitats ciutadanes pendents –llargament desateses–, que la transparència democràtica feia més paleses, portaven a una pressió en favor de l'augment de les despeses difícilment ajornable.

En el terreny de les finances, el punt de referència calia cercar-lo el 1979, tal com ja s'ha indicat, en la Llei de Bases de Règim Local del 1975 i el seu desenvolupament posterior, principalment a través del conegut Decret 3250/1976 del 30 de desembre. Aquesta normativa va deixar sense modificació alguns dels impostos clàssics de la hisenda municipal espanyola: la C.T. Urbana, C.T. Rústica i les Llicències Fiscals, tots de caràcter estatal i que van passar a ésser impostos locals per la Llei 44/1978 del 8 de setembre; va modificar alguns aspectes d'altres impostos municipals com el de circulació i el de plusvàlues; va reformular sota el títol d'impost sobre les despeses sumptuàries alguns dels impostos sobre consums anteriorment existents i n'afegí de nous; va estendre l'aplicació de l'impost sobre la radicació(1), i, finalment, va crear un impost nou, sobre els solars (2).

Aquest darrer tenia una finalitat bàsicament orientada a la gestió urbanística ja que, com és ben conegut, grava d'una manera creixent en el temps la retenció especulativa de sol lliure qualificat per ésser edificat.

Aquest era el conjunt d'ingressos impositius municipals en el moment de l'entrada dels

(1) A les capitals de província i municipis de més de 100.000 habitants, mentre que, fins aleshores, s'aplicava només als municipis de Madrid i Barcelona amb uns règims especials.

(2) Inicialment d'aplicació discrecional, si bé condicionada a l'aprovació del PGOU i, a partir del R.D.L.I. 15/1978 del 7 de juny, obligatòria als municipis de més de 20.000 habitants i voluntària a la resta, sense ser condicionada l'aprovació del PGOU.

La insuficiència dels ingressos municipals és un tema endèmic que mai s'ha arribat a resoldre satisfactòriament

Ajuntaments democràtics. A aquests ingressos cal afegir una sèrie de taxes per prestació de serveis i una participació del 5 % en la imposició indirecta de l'estat, i del 25 % en el rendiment de la taxa del joc.

A mitjans 1979 el marc legislatiu de la hisenda municipal es trobava davant de la impossibilitat de donar suport a un augment significatiu dels ingressos. Només es podia recuperar part del terreny perdut fins aleshores per l'endarreriment en la revisió de les bases imposables i el desfasament en alguns padrons de contribuents, conseqüència de la manca d'una gestió eficient.

D'altra banda, per la mateixa naturalesa d'alguns impostos i per la dificultat de revisar-ne les bases determinades pel Govern, es feia especialment difícil de mantenir el seu volum d'ingressos en termes reals, en el context d'una etapa fortament inflacionista.

Evolució del quadre impositiu

Tot avançant que la legislació aprovada del 1979 ençà no ha significat la resolució dels problemes financers municipals, convé tanmateix caracteritzar els canvis enregistrats des d'aleshores. En aquest sentit, són tres els blocs d'actuació que s'han utilitzat. En primer terme, la liquidació –subvencionada pel govern central– dels deutes endarrerits; en segon terme, la possibilitat d'augmentar la recaptació d'alguns impostos municipals per mitjà d'autoritzacions de modificar-ne la base imposable, els tipus impositius, les quotes o les tarifes, i, en darrer terme, un augment, en diferents etapes, de les transferències del govern central als municipis per mitjà de la participació en alguns dels ingressos impositius estatals.

La filosofia inspiradora de les mesures de tipus fiscal –igualment com de la liquidació de deutes– responia més a les pressions

Martorell (Baix Llobregat). (Foto: SALMER).

L'any 1979 no es disposava del marc legislatiu necessari per afrontar un augment significatiu dels ingressos que fes suficient la hisenda municipal

exercides en cada moment que no pas al desenvolupament d'unes bases cap a una finalitat predeterminada. El mateix avantprojecte de Llei Reguladora del Sistema Tributari local de l'abril de 1981 –que no arribà a ésser presentat al Parlament–, que sistematitzava els canvis en els impostos locals aplicats fins aleshores i els que es van desenvolupar posteriorment, no representava per als municipis cap augment significatiu dels ingressos en relació amb la situació vigent en aquell moment (3).

La necessitat de liquidar deutes és una realitat que es fa palesa ja abans de l'inici de la gestió dels Ajuntaments democràtics. Per als exercicis de 1976, 1977 i 1978 s'havia autoritzat ja la realització de pressupostos extraordinaris de liquidació de deutes amb fons proporcionats fonamentalment pel Banc de Crèdit Local i, en part, pel sistema financer a través dels coeficients d'inversió obligatòria. Finalment, la possibilitat d'establir pressupostos de liquidació de deutes es va autoritzar també per a l'exercici de 1979(4). L'operació era totalment necessària, si bé ha significat un compromís financer important dels municipis, tot i haver-se fet càrrec l'Estat del pagament del 50 % de la càrrega financera derivada d'aquestes operacions.

La cadena de regulacions dels impostos municipals durant el període que considerem té la seva primera baula en el bloc de mesures urgents del juliol de 1979(5). La intencionalitat d'aquestes mesures –posada en relleu en la seva exposició de motius– era de resoldre momentàniament una situació qualificada d'inajornable. La situació requeria, tanmateix, l'elaboració d'una Llei de Finançament específica que aleshores ja s'anunciava i que no ha arribat a desenvolupar-se. Les mesures urgents significaven una revisió dels valors cadastrals de la C.T. Urbana, en funció de l'any en el qual s'havien realitzat les valoracions vigents aleshores. Tanmateix, el tipus de revisió consistia només en l'aplicació directa d'uns coeficients sobre els valors anteriors, sense tenir en compte les circumstàncies que, en cada cas, podien donar lloc a canvis en el valor relatiu de cada immoble. Així, la revisió constituïa només una solució provisional, perquè no donava com a resultat una nova valoració acurada de les finques incloses als

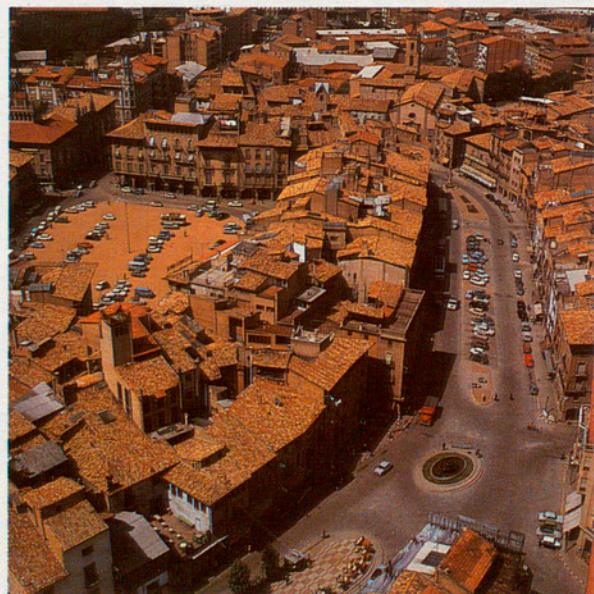
cadastres. La Llei de Pressupostos de l'Estat per al 1981 va establir, per a aquest any, una altra revisió de les mateixes característiques, d'un 35 % de les bases vigents aleshores (6). Així mateix, el R.D.LI. del 1979 ofería als Ajuntaments la possibilitat discrecional d'augmentar els recàrrecs corresponents a les Llicències Fiscals (impost industrial i sobre els rendiments del treball personal) per situar-los entre el 70 % i el 100 % de les quotes corresponents. També permetia una elevació de les quotes corresponents a l'impost sobre la radiació i augmentar l'abast de l'impost sobre les despeses sumptuàries, si bé en aquest darrer cas es reduïa el tipus impositiu aplicat als consums corresponents. Si es deixen de banda les participacions municipals en els impostos de l'Estat, que es tractaran més endavant, cal assenyalar

(3) Vegeu: Centre d'Estudis de Planificació: Valoració i estimació de la incidència sobre els ingressos pressupostaris municipals de l'avantprojecte de Llei Reguladora del Sistema Tributari Local, Diputació de Barcelona, abril 1982.

(4) En virtut del R.D.LI 11/1980 del 25 de gener

(5) Pel R.D.LI. 11/1979 del 20 de juliol

(6) La revisió del 1979 va significar una reducció en les bonificacions corresponents als habitatges en règim de renda limitada que, fins aleshores, havien estat del 90 % de la base liquidable, per un període de 20 anys, i van passar a ésser del 50 %, en aquests casos, però no s'augmentaren les rendes cadastrals vigents fins aleshores, igualment com en la revisió del 1981.

Vic (Osona). (Foto: SALMER).

Liquidació de deutes endarrerits, possibilitat d'augmentar els impostos i augment de les transferències del Govern central foren les primeres i urgents mesures preses el 1979

encara dos canvis registrats durant el període considerat, que són part del procés d'augment dels ingressos impositius municipals. Es tracta, en primer terme, de la Llei 40/1981 del 28 de novembre que va modificar les quotes corresponents a l'impost sobre la circulació i sobre la publicitat. L'altra modificació és a l'augment de les tarifes de la Llicència Fiscal corresponent a l'activitat productiva i a la professional i artística (7). L'aplicació de les noves tarifes pel que fa a la part de l'impost que afecta l'activitat industrial i comercial va augmentar els ingressos d'aquest impost en una proporció desigual i que arriba, com a màxim, al 40 % dels ingressos anteriors per aquest concepte, sensiblement inferior al 100 % d'augment, que és el punt de referència que havia estat enunciat. Les modificacions en el quadre impositiu que s'han registrat durant el primer mandat dels Ajuntaments democràtics tenen, com ja hem posat en relleu, un caràcter provisional que no ha donat lloc a la configuració d'un nou sistema fiscal local. El recurs més significativament augmentat ha estat la C.T. Urbana, a base, tanmateix, d'unes revisions proporcionals que no han arribat a compensar la depreciació monetària registrada dels del moment en què es realitzaren les valoracions. De fet, el procés d'actualització de la C. T. Urbana sobre noves valoracions reals tot just ha començat amb la constitució dels Consorcis per a la Gestió de la C.T. Urbana, que han iniciat la seva realització. Les altres modificacions que ja s'han descrit han afectat aspectes dels ingressos municipals d'un pes, en general, reduït. En conseqüència, la seva incidència sobre els recursos totals dels municipis ha estat escassa.

Transferències de l'Estat: peça d'encaix

El component més dinàmic dels ingressos municipals en el període 1979-83 el constitueixen, indubtablement, les transferències de l'Estat que, com és ben sabut, es reparteixen d'acord amb el nombre d'habitants de cada municipi aplicant-hi un coeficient de proporcionalitat segons la seva dimensió (8), amb l'excepció d'una part de la taxa sobre el joc, que és d'assignació directa. L'any 1979 els Ajuntaments tenien una participació del 4 % en la imposició indirecta

de l'Estat, que es derivava de la Llei de Bases del 1975 i del seu desenvolupament pel R.D. 3250/1976 ja esmentat (9). Aquesta dotació s'havia completat d'una manera immediata —en el curs del 1977 amb un 1 % adicional sobre la mateixa base, distribuït a través del Fondo de Cooperación Municipal, i amb una participació en la taxa sobre el joc del 25 % (10). Els Ajuntaments gaudiren també, en els exercicis de 1979 i 1980, d'una subvenció estatal compensatòria de la reducció en la recaptació de la C.T. Urbana derivada de la baixa del tipus impositiu que s'establí quan va passar a ésser un impost local.

Sobre la base assenyalada, els augments de la participació municipal en els impostos estatals ha anat per tres vies diferents: l'augment de la participació en els impostos indirectes, la dotació d'uns percentatges de participació en els impostos que graven el consum de benzina i la participació en l'impost sobre la renda de les persones físiques, fins a unificar-se finalment en una única participació en els impostos no cedibles a les comunitats autònomes. La dotació d'una participació en els impostos sobre el consum de benzina va iniciar-se pel R.D. 11/1979 ja

(7) Les noves tarifes de Llicència Fiscal de l'Impost Industrial foren aprovades pel R.D. 791/1981 del 27 de març, i les de l'Impost Rend. Treball Personal pel R.D. 830/1981 de la mateixa data.

(8) Els coeficients de proporcionalitat oscil·laven el 1979 entre 1 per als Ajuntaments de menys de 5.000 habitants, i 1,8 per als Ajuntaments de més d'un milió. El R.D.L. 11/1979 va establir la proporcionalitat entre 1 per als Ajuntaments de menys de 5.000 habitants i 2 per als de més d'un milió, si bé només pel que feia a la participació en els impostos que gravaven el consum de benzines. Els coeficients indicats en darrer terme foren generalitzats per a totes les participacions municipals en els impostos estatals per la Llei 44/1981, del 26 de desembre, de Pressupostos Generals de l'estat per al 1982.

(9) No tenim en compte en aquesta consideració, la participació municipal en l'impost sobre el luxe (tinença d'automòbils) suprimit per la Llei 47/1980 de l'1 d'octubre. Tampoc no considerem la participació municipal del 90 % en les contribucions Territorials Rústica i Urbana i en la Llicència Fiscal, ja que van passar a ésser impostos municipals a partir del 1979, tal com ja s'ha indicat.

(10) Un 20 % a l'Ajuntament en el qual s'efectua la recaptació i el 80 % restant repartit entre el conjunt d'Ajuntaments segons els criteris per habitant establerts. Sobre l'evolució de la participació municipal en la taxa del joc cal assenyalar que els ingressos dels Ajuntaments per aquest concepte van ésser limitats pel D.L. 8/1980 del 26 d'octubre, tot deslligant-los de la dinàmica de la recaptació estatal pel mateix concepte.

Les transferències de l'Estat en el període 1979-83 han estat el component principal d'ingressos per als Ajuntaments, segons la proporcionalitat legal

esmentat i va ésser augmentada en la revisió dels preus del petroli de l'inici de 1980 (11). La participació en la imposició indirecta de l'Estat, que partia d'un 5 % inicial, fou augmentada en 1,5 % per la Llei de Pressupostos per al 1980, i s'arribà al 10 % per a l'exercici de 1981 (12).

Pel que fa a la participació en l'impost sobre la renda de les persones físiques, els Ajuntaments reberen l'any 1981 una participació de l'1 % en la recaptació de l'Estat segons el R.D.LI. 9/1980 ja esmentat. La participació fou augmentada al 3 % en la llei de Pressupostos Generals de l'Estat per al 1981, si bé, en aquest cas, a costa de la subvenció compensatòria de la C.T. Urbana atorgada en els dos anys anteriors. De fet, aquest canvi provocà una redistribució de les transferències estatals que resulta especialment perjudicial per als Ajuntaments amb un parc residencial important, que rebien més ingressos com a compensació de la C.T. Urbana que no en raó de quotes per habitant.

El 1982 les transferències rebudes de l'Estat es convertiren en una participació del 7 % en els impostos no cedibles a les comunitats autònomes, nova base de càlcul que ha substituït les participacions en la imposició indirecta, l'impost sobre la renda de les persones físiques i la taxa del joc.

L'evolució de les participacions municipals en els ingressos de l'Estat es reflecteix al Quadre 1. El seu augment és notori, ja que, fins i tot en termes reals, s'han més que doblat els ingressos procedents de l'Estat. Tot i el creixement registrat, les participacions en impostos de l'Estat són menys de l'1 % de la renda espanyola i constitueixen encara una base feble per fonamentar-hi una hisenda municipal suficient i capaç d'assolir la prestació de nous serveis. Tanmateix, creiem que la

unificació de les participacions municipals sobre la única base dels impostos no cedibles a les comunitats autònomes és un punt de referència sòlid per a futurs increments que s'hagin de considerar. Cal recordar que la participació de l'activitat municipal en la renda se situa fàcilment al voltant del 10 % a molts dels països europeus i que els recursos dels municipis espanyols es troben encara molt lluny d'aquest punt de referència. L'augment de les participacions haurà d'ésser, indubtablement, un punt de suport per assolir-lo.

El capítol següent inclou l'anàlisi, referida a Catalunya, de la hisenda municipal en el període d'Ajuntaments democràtics en el qual s'han aplicat les normes comentades en aquest apartat.

III. PROBLEMÀTICA FINANCERA DELS MUNICIPIES DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA

L'anàlisi de la gestió dels nous consistoris democràtics ha d'incloure unes consideracions explicatives del que ha succeït al voltant de les finances municipals durant els darrers quatre anys. Per criteris operatius, l'estudi presentat es divideix en cinc grans aspectes:

- ingressos municipals
- despeses municipals
- processos d'inversió
- gestió financera i tributària
- endeutament

El període considerat agafa el darrer any dels antics Ajuntaments (1978) i s'allarga fins al darrer exercici tancat (1982). L'amplitud de la mostra és prou representativa de les

(11) R.D.LI. 2/1980 del 11 de gener.

(12) Pel R.D.LI. 9/1980 del 26 de setembre.

Participació municipal en els ingressos de l'Estat

	1978	1979	1980	1981	1982
TOTAL (milions de ptes.)	36.589,1	58.619,9	94.437,7	122.284,6	149.988,1
% s/PIB de cada any	0,33	0,45	0,62	0,71	0,76
Ptes. per habitant	989,6	1.569,2	2.501,9	3.206,3	3.892,2
Ptes. per hab. (ptes. 1982)	1.733,6	2.376,1	3.279,0	3.666,7	3.892,2

* Estimació pròpia

Font: Melguizo Sánchez, Àngel: «Haciendas Locales y participaciones en tributos del Estado, *Hacienda Pública Española*, n.º 75, 1982, p. 178-9

L'augment dels ingressos municipals per capita i de la pressió fiscal han anat acompanyats d'una tendència a l'agreuement de les desigualtats

comarques de la província de Barcelona (13) i de les característiques dels municipis que s'hi comprenen. En aquest sentit, les dades-base dels 59 pobles compresos apareixen a l'annex que s'adjunta (14).

L'anàlisi desenvolupada a partir d'aquí es fonamenta en tres tipus de comentaris basats en la informació disponible: intercomarcals, per dimensió i per tipologies municipals. Pel que fa a l'agrupació segons la dimensió dels municipis, s'han establert tres grups:

- A - més de 75.000 habitants
- B - entre 20.000 i 75.000 habitants
- C - menys de 20.000 habitants

La classificació per tipologies comprèn aquestes sis segons les característiques del municipi: grans (més de 100.000 hab.), capitals comarcals (excepte Sabadell, ja inclòs en el grup anterior), agrícoles, industrials, residencials i turístics. Aquestes quatre darreres agrupacions s'han elaborat a base del pes de la població activa agrària o

industrial sobre el total i a partir de les dades del Cens de la Vivenda 1981. Amb aquesta informació s'ha procurat una distribució homogènia per a tots els grups pel que fa al nombre de municipis inclosos.

Evolució dels ingressos

El quadre n.º 1 ens dona, en pessetes de cada any, el volum dels ingressos corrents per habitant (1978-1982) per a cadascuna de les comarques de la província de Barcelona.

El primer punt assenyalable és l'augment generalitzat dels ingressos (des del 1176 % del Vallès Occidental fins el 133 % d'Osona) que supera el creixement de l'índex de preus al consum en el mateix període: 75%. No obstant això, aquest increment en termes

(13) El tractament de Barcelona-ciutat s'exclou de la mostra, perquè les seves característiques fan difícilment assimilable a la resta de municipis.

(14) Agraïm als Ajuntaments les facilitats que ens han donat per a la recollida de la informació.

Berga (Berguedà). (Foto: SALMER).

QUADRE 1

Ingressos dels pressupostos ordinaris 1978-1982 (pessetes per habitant)

	Baix Llobregat		Barcelonès		Maresme		Vallès Oc.		Vallès Oriental		Osona		Garraf		Alt Penedès		Berguedà		Bagès (1)		Anoia (2)		Província de Barcelona	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Imp. directes	2.152	5.003	1.781	4.502	2.242	5.448	1.944	4.978	2.107	4.989	1.884	4.198	2.189	5.570	1.893	4.429	989	3.838	1.929	6.291	2.273	5.969	1.912	4.744
Imp. indirectes	510	843	478	857	495	1.158	523	821	587	1.083	684	1.073	551	1.123	688	1.117	580	911	680	1.212	670	951	505	884
Taxes i altres ingr.	1.756	3.596	1.455	2.805	2.080	3.973	1.510	3.114	2.248	4.190	1.879	3.172	2.172	6.458	1.069	6.069	1.164	3.793	1.484	4.019	2.115	3.811	1.640	3.362
Transf. corrents	1.031	4.305	1.087	4.612	845	4.092	949	4.605	753	4.076	925	4.017	1.342	4.109	874	3.956	1.325	3.444	996	4.248	1.017	4.099	961	4.261
TOTAL INGRESSOS	5.470	13.834	4.884	12.914	5.705	15.090	4.955	13.666	5.727	14.565	5.395	12.551	6.355	17.367	5.461	14.534	4.582	12.033	5.141	16.674	6.129	15.540	5.065	14.894

(1) Inclou només Manresa

(2) Inclou només Igualada

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments

QUADRE 2

Ingressos dels pressupostos ordinaris 1978-1982 (percentatges)

	Baix Llobregat		Barcelonès		Maresme		Vallès Oc.		Vallès Oriental		Osona		Garraf		Alt Penedès		Berguedà		Bagès (1)		Anoia (2)		Província de Barcelona	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Imp. directes	39,3	36,2	36,8	34,9	39,3	36,1	39,2	36,4	36,8	34,2	34,9	33,4	34,5	32,1	34,7	26,3	21,6	31,9	37,5	37,7	37,1	38,4	37,7	31,9
Imp. indirectes	9,3	6,1	9,9	6,6	8,7	7,7	10,6	6,0	10,2	7,4	12,7	8,6	8,7	6,5	12,6	7,5	12,7	7,6	13,4	7,3	10,9	6,1	18,8	5,9
Taxes i altres ingr.	32,1	26,0	30,0	21,7	36,5	26,3	30,5	22,8	39,3	28,8	34,8	25,3	34,3	37,2	35,9	40,1	36,7	31,5	28,7	24,1	34,5	24,5	32,4	22,6
Transf. corrents	18,8	31,1	22,4	35,7	14,8	27,1	19,1	33,7	13,1	28,0	17,2	32,0	21,2	23,7	16,0	25,1	28,9	28,6	19,4	25,5	16,7	26,4	19,0	28,6
Total ingressos corrents	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(1) Inclou només Manresa

(2) Inclou només Igualada

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments

QUADRE 3

Distribució de la imposició municipal 1978-1981 (ptes. per habitant)

	Baix Llobregat		Barcelonès		Maresme		Vallès Occidental		Vallès Oriental		Osona		Garraf		Alt Penedès		Berguedà		Bagès (2)		Anoia (3)	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981
C. T. Urbana (1)	913	1.292	523	1.184	978	1.675	699	1.456	737	1.576	1.001	1.790	1.077	1.699	862	1.278	700	896	860	1.536	1.028	1.994
Llicència Fiscal (1)	472	718	345	449	440	1.139	416	549	367	691	524	1.084	500	1.035	302	697	274	500	437	603	603	871
Imp. de plusvàlues	441	511	397	453	580	1.114	381	750	488	1.037	210	598	385	959	498	1.559	328	382	495	500	500	1.763
Imp. de radicació	379	340	349	563	-	312	194	559	-	228	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Imp. de solars	-	167	13	36	128	460	-	253	-	168	6	73	-	47	-	7	-	1.075	-	-	-	-
Imp. de circulació	495	546	440	576	467	739	498	688	500	782	630	728	496	665	623	814	580	757	619	649	649	754
TOTAL IMPOSTOS	2.790	4.603	2.258	4.110	2.738	5.418	2.466	4.501	2.481	4.814	2.486	4.396	1.770	5.874	1.780	4.336	1.474	3.742	1.799	5.996	1.895	6.084

(1) Per a 1978 inclou les participacions del capítol IV

(2) Inclou només Manresa

(3) Inclou només Igualada

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments

El volum de deute per capita se situa el 1982 en els grans municipis per sobre de les deu mil pessetes per habitant

reals s'acompanya amb la consolidació de la desigualtat quant a capacitat financera entre les diferents comarques. Tractem, doncs, aquests dos aspectes (augment dels ingressos i desigualtat) per separat. Com s'ha esmentat, la puja dels volums ingressats és un fenomen comú a la gran part dels municipis. En establir dels trets bàsics d'aquest procés s'ha d'assenyalar, en primer lloc, que els impostos directes forneixen la part cabdal dels ingressos corrents. Això no obstant, el seu pes es redueix considerablement en 1978 a 1982 pel menor increment d'aquest capítol en relació amb el total. Per comarques, s'observa igualment una caiguda important del percentatge, amb l'excepció del Berguedà, que l'augmenta en gairebé deu punts (vegeu quadre n.º 2). La imposició indirecta es troba força limitada a causa de la rigidesa de l'impost de circulació, principal proveïdor dels seus recursos. En pessetes constants s'observa

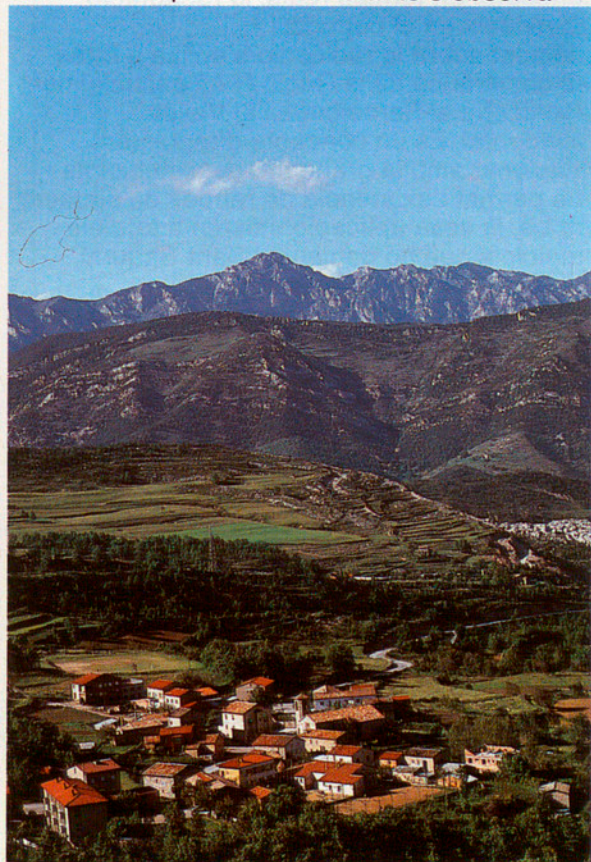
com la recaptació d'aquest capítol és menor per a 1982 que per a 1978.

També els ingressos municipals en concepte de taxes i altres ingressos apareixen relativament estancats, encara que un cas particular d'aquesta tendència són les comarques del Garraf i de l'Alt Penedès, en les quals, segons el quadre 2, augmenta la participació del capítol en el conjunt ingressat. El fet s'explica pel caràcter turístic dels municipis del Garraf (element que s'ha de considerar junt amb els aspectes de pressió fiscal que posteriorment veurem) i per la importància de Vilafranca com a capital comarcal.

Les transferències corrents esdevenen la part més dinàmica dels ingressos durant el període 1978-82, amb el que això suposa d'augment de la dependència financera de l'Estat. És a dir, vista la dinàmica de les taxes i dels impostos indirectes i l'insuficient creixement de la imposició directa, les aportacions des del pressupost del sector públic central es constitueixen en l'element fonamental dels recursos dels municipis. Aquest fet permet augmentar les seves disponibilitats financeres, especialment si es té en compte el caràcter incondicional d'aquestes transferències. És destacable la significació que el capítol té a les comarques de la Regió I i en especial al Baix Llobregat, Vallès Occidental i Barcelonès, sense oblidar la comarca d'Osona.

La consolidació de la desigualtat territorial de la capacitat financera, segon gran aspecte que cal destacar en el tractament dels ingressos, queda clara a partir del quadre n.º 1. Segons aquest, el Garraf (comarca amb més ingressos per habitant) supera el Berguedà (amb menys) en un 38 % el 1978, mentre que el 1982 la diferència és el 44 %. El Baix Llobregat, el Vallès Occidental, el Barcelonès, Osona i el Berguedà formen el mapa de les comarques amb menys ingressos reals (15). Això palesa clarament la no relació entre la capacitat fiscal municipal i les necessitats socials exigides. Mentre en unes comarques el problema és el resultat d'un procés de creixement que desborda les possibilitats municipals, d'altres es troben

(15) La *ratio* ingressos/habitant es considera un indicador adequat que relaciona possibilitats amb necessitats dels municipis.

Vallcebre (Berguedà). (Foto: SALMER).

La font fonamental del finançament de l'endeutament municipal continua essent el Banc de Crèdit Local, que suposa més del 60 % en els grans municipis i entre el 30 % i el 45 % en la majoria dels altres

amb les dificultats pròpies dels municipis agrícoles o relativament estancats econòmicament. Contràriament, les zones turístiques o de creixement més equilibrat assoleixen nivells superiors d'ingressos. El fet que les comarques marginades pel cantó dels ingressos per habitant siguin aquelles en les quals les transferències de l'Estat tenen un major pes indica l'efecte compensador que es persegueix.

En el camí d'arrodonir els comentaris fins ara exposats, s'introdueix l'anàlisi de la imposició municipal a partir del quadre n.º 3. Per bé que l'evolució global té molta relació amb les qüestions de pressió fiscal, el tema es tracta conjuntament més endavant. Impost per impost, la seva evolució és la següent: La Contribució Territorial Urbana és el concepte més important de la imposició directa. Assoleix els nivells més elevats a les comarques turístiques (Garraf i Maresme), a l'Osona i l'Anoia. Les modificacions legislatives de 1979 i 1980 que s'han produït en aquest impost no han assegurat l'augment, en termes reals, de la seva recaptació, ja sigui per la no-actualització dels cadastres o bé per al rigidesa de l'impost en la seva configuració actual. Així, l'increment en pessetes constants del concepte només es produeix significativament als dos Vallès, al Barcelonès i a l'Anoia.

La Llicència Fiscal de l'Impost Industrial augmenta les seves possibilitats amb l'aplicació, per al segon semestre de 1981, de les noves tarifes. Aquest fet s'observa ja pel que fa a algunes comarques, les quals sobresurten amb més de mil pessetes per habitant: Maresme, Garraf i Osona. La gestió municipal d'aquest impost (juntament amb la C.T. Urbana) no s'ha aplicat per la complexitat de la transformació, encara que és un element que cal considerar perquè augmentarà la capacitat de maniobra dels Ajuntaments.

L'impost sobre l'increment de valor dels terrenys (plusvàlues) recull l'evolució de les transaccions en el mercat del sòl. En aquest sentit, assoleix baixos nivells a les comarques del **hinterland** barcelonès, molt urbanitzades i densament poblades, mentre que a la resta de la província adquireix una major significació. Especialment remarcables

són els casos de Manresa i Igualada per la important aportació del concepte al conjunt dels ingressos impositius.

L'aplicació de l'impost de solars en les seves possibilitats actuals (16) és un clar instrument de política urbanística perquè grava el manteniment de solars sense edificar i, en conseqüència, incentiva la construcció. Mentre que l'any 1978 apareix només a tres comarques, les facilitats per a la seva aplicació s'han generalitzat ja l'any 1981 i és destacable la importància que té al Maresme i també a Berga, municipi que l'aplica des de l'any 1979 de manera força eficient. En l'apartat posterior de gestió tributària entrarem més a fons en l'anàlisi d'aquest impost.

Pel que fa a l'impost de circulació, la no-corrècció de les tarifes i l'estancament de la població (i alhora el del parc de vehicles) són la base de l'evolució negativa del concepte. En termes reals, la recaptació disminueix en el període.

L'impost sobre la radicació s'aplica a totes les comarques de la Regió I i és especialment significatiu al Barcelonès i al Vallès Occidental. És un concepte directament relacionat amb la grandària dels municipis que permet l'existència de rendes de situació; ara bé, la seva aplicació s'estén a tots els municipis que ho demanin i Sant Sadurn d'Anoia n'és un exemple.

En definitiva, els impostos són importants en les comarques turístiques i en aquelles on el pes de la capital és elevat, i, en conseqüència, el joc que pugui donar la imposició municipal està molt relacionat amb el pes de la funció residencial fonamentalment. Aquesta anàlisi és complementària, com ja s'ha indicat, amb l'estudi de la pressió fiscal.

El segon proveïdor dels ingressos municipals autònoms són les taxes. Ara bé, com ja s'ha comentat, la seva importància decreix progressivament per l'estancament en els volums recaptats. Així, només el Garraf i l'Alt Penedès superen les 4.000 pessetes per habitant l'any 1981. Aquesta dificultat per elevar la quantia del capítol es deu a les limitacions administratives d'adequació de la taxa al cost del servei que ha de finançar. D'altra banda, això suposa una detracció de

(16) R.D. 3.250/1976 de 30 de desembre.

QUADRE 4

Distribució de les taxes i altres ingressos. 1978-1981 (ptes. per habitant)

	Baix Llobregat		Barcelonès		Maresme		Vallès Occidental		Vallès Oriental		Osona		Garraf		Alt Penedès		Berguedà		Bages (2)		Anoia (3)	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Llic. urbanístiques	269	241	107	113	325	631	330	318	168	451	303	235	607	409	397	354	70	152	155	166	735	333
Escombraries	307	512	410	1.040	441	909	407	576	289	575	268	547	423	837	201	498	193	500	393	1.001	243	624
Clavegueram	120	271	108	348	146	410	42	75	95	375	196	370	233	532	130	250	124	236	241	629	187	549
Restat	1.058	2.425	830	1.257	1.168	1.671	731	1.560	1.461	2.348	1.117	1.903	909	3.112	1.060	3.513	1.297	2.128	695	1.870	950	2.046
TOTAL TAXES I ALTRES	1.754	3.449	1.455	2.758	2.080	3.621	1.510	2.529	2.013	3.749	1.884	3.055	2.172	4.890	1.788	4.615	1.684	3.016	1.484	3.666	2.115	3.552

(1) Inclou només Manresa
(2) Inclou només Igualada

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments

QUADRE 5

Pressió fiscal dels ingressos propis. 1981. Segons comarques (% sobre la renda disponible)

	Impostos	Taxes	Impostos + taxes
Baix Llobregat	1,25	0,94	2,19
Barcelonès	0,94	0,61	1,55
Vallès Occidental	1,18	0,67	1,85
Vallès Oriental	1,18	0,92	2,10
Maresme	1,33	0,89	2,22
Osona	1,04	0,72	1,76
Alt Penedès	1,02	1,13	2,15
Garraf	1,50	1,25	2,75
Bages	1,43	0,88	2,31
Anoia	1,34	0,79	2,13
Berguedà	0,93	0,75	1,68

Font: Elaboració pròpia.

QUADRE 6

Pressió fiscal dels ingressos propis. 1981 Segons dimensió i tipologia (% sobre la renda disponible)

Dimensió	Impostos	Taxes	Impostos + Taxes
A	1,15	0,67	1,84
B	1,29	0,88	2,17
C	1,27	1,03	2,30

A. més de 75.000 h.
B. entre 20 i 75.000 h.
C. menys de 20.000 h.

Tipologies	Impostos	Taxes	Impostos + Taxes
Grans municipis	1,11	0,69	1,80
Capitals comarcals	1,33	0,88	2,21
Agrícoles (1)	-	-	-
Industrials	1,06	0,82	1,88
Residencials	1,33	0,84	2,17
Turístics	1,78	1,02	2,80

(1) No es disposa de la renda disponible
Font: Elaboració pròpia

Santa Maria de Berosa (Ripollès). (Foto: SALMER).

La millora de la gestió pressupostària és un complement indispensable tant de la política de sanejament financer com de la política de perfeccionament de l'administració tributària

recursos d'altres fonts d'ingressos i resta possibilitats d'estalvi als Ajuntaments.

El quadre n.º 4 presenta l'evolució de tres taxes importants a gairebé tots els municipis. D'una banda, les llicències urbanístiques estan molt relacionades amb les necessitats de construcció i en aquesta línia les comarques turístiques o de segona residència tendeixen a ser les més representatives. La taxa d'escombraries és important al Barcelonès i la de clavegueram presenta certs dèficits a les comarques de la zona industrial barcelonina. La problemàtica del finançament dels serveis és més greu en els municipis industrials, nomalment d'un creixement més accelerat. Aquesta situació, juntament amb les necessitats d'inversió, explicaria en part els problemes d'endeutament de les comarques del voltant de Barcelona.

Els ingressos propis (impostos i taxes) són aquells que provenen dels habitants dels municipis i nodreixen directament les hisendes respectives. El concepte de pressió fiscal mesura la incidència que tenen sobre la renda de la població. Seguint primer el quadre n.º 5 s'observa com la fiscalitat local és desigual en la seva distribució. D'aquesta manera, les comarques de l'entorn barceloní presenten força diferències. Per altra banda, si ens allunyem de la ciutat de Barcelona tampoc no trobem una homogeneïtat en el grau de pressió fiscal observat, a causa de les diferències entre els municipis, entre les quals destaca el cas dels municipis turístics. El quadre n.º 6 complementa la present anàlisi mitjançant l'agrupació segons la dimensió i la tipologia.

Amb la progressiva disminució de la dimensió municipal s'augmenta la pressió fiscal, fonamentalment per l'efecte de les taxes. Si per una banda els impostos es mantenen en una xifra semblant en els tres grups, les taxes s'enduen més part de la renda com més petits són els municipis: grup A: 0,67 %; grup B: 0,88 %; grup C: 1,03 %.

L'observació de les tipologies municipals assenyala com els pobles turístics (2,80) són clarament els de major pressió fiscal. En segon terme apareixen les capitals comarcals (2,21) seguides dels municipis residencials (2,17). Pel que fa als turístics, la major edificació explicaria l'elevada recaptació de la

C.T. Urbana i de les plusvàlues, mentre el pes del comerç, de l'hosteleria i en general del sector terciari és a la base d'altres impostos i augmenta la importància de les taxes. El paper de centres comercials i de serveis que juguen en l'actual divisió territorial les capitals de comarca explica l'alta fiscalitat que recullen. Pel que fa als municipis residencials, la forta urbanització (en aquest cas de primera residència) i les consegüents necessitats comercials són les raons de base. En definitiva, la urbanització (C.T. Urbana) i les activitats terciàries (petits comerços, hoteleria) són dos conceptes importants a l'hora d'explicar la major pressió fiscal. Paral·lelament, però, també aquests municipis tenen un volum de despeses per serveis col·lectius locals molt superior als dels altres.

Per altra banda, els grans municipis i els industrials reben menys pressió fiscal a causa del subequipament que pateixen i del menor nivell de renda de la població. Els municipis agrícoles apareixen sense dades, perquè no es té la seva renda disponible. En conclusió, l'anàlisi dels ingressos municipals durant el període 1978-1982 palesa una desigualtat en el nivell ingressat entre diferents municipis. Les transferències de l'Estat tendeixen a compensar aquells municipis amb menor pes dels ingressos autònoms.

Evolució de les despeses municipals

L'anàlisi de la despesa municipal se centra en dues línies bàsiques que reflecteixen l'evolució 1978-1982 de la despesa corrent i la càrrega financera (17) (quadres 7 i 8) i l'estructura per funcions de l'any 1981 (quadres 9 i 10).

La primera característica de la despesa corrent, i també del total, és la desigualtat intercomarcal. Aquest fet es manifesta en les comarques següents: Baix Llobregat, Barcelonès, Vallès Occidental, Osona i Berguedà. Cal assenyalar la coincidència amb les que definien el mapa de comarques amb menys ingressos, és a dir, són les zones més rígides pel que fa a augmentar els seus

(17) La càrrega financera de 1982 inclou les anualitats dels préstecs obtinguts pels Ajuntaments fins a 31/XII/82. Amb això es consideren els aspectes d'endeutament que més endavant es complementen.

QUADRE 7

Despeses dels pressupostos ordinaris. 1978-1982. (pessetes per habitant).

	Baix Llobregat		Barcelonès		Maresme		Vallès Oc.		Vallès Oriental		Osona		Garraf		Alt Penedès		Berguedà		Bages (2)		Anoia (3)		Província de Barcelona	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Personal	2.527	5.905	1.999	4.919	2.420	6.302	2.359	5.794	2.217	6.412	2.133	5.230	3.984	8.137	2.068	8.181	1.836	5.003	2.444	7.283	2.629	6.590	2.303	5.731
Material	2.090	5.734	2.032	4.913	2.463	6.170	1.642	4.450	2.705	5.783	2.308	4.913	2.410	6.387	1.557	4.815	1.981	4.739	1.830	5.830	1.917	6.771	2.009	5.087
Transf. corrents	288	837	226	1.543	192	827	219	1.185	133	695	128	745	220	840	134	519	112	202	256	689	189	906	182	1.393
DESPESES CORRENT	4.905	12.476	4.257	11.375	5.075	13.299	4.220	11.429	5.055	12.890	4.569	10.888	5.714	15.364	4.299	13.515	3.929	9.944	4.530	13.802	4.735	15.173	4.494	12.211
CÀRREGA FINANCERA (1)	195	2.097	533	1.580	316	1.288	157	1.827	194	2.310	241	1.455	322	1.300	269	2.790	485	1.675	183	2.383	450	1.559	300	1.662
TOTAL	5.100	14.573	4.790	12.955	5.391	14.587	4.377	13.256	5.249	15.200	4.810	12.343	6.036	16.664	4.568	16.305	4.414	11.619	4.713	16.184	5.185	16.732	4.794	13.873

(1) C.F. corregida per a 1982 (inclou les anualitats previstes per als crèdits concedits fins a 31/XII/82)

(2) inclou només Manresa

(3) inclou només Igualada

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

QUADRE 8

Despeses dels pressupostos ordinaris. 1978-1982 (percentatges)

	Baix Llobregat		Barcelonès		Maresme		Vallès Oc.		Vallès Oriental		Osona		Garraf		Alt Penedès		Berguedà		Bages (2)		Anoia (3)		Província de Barcelona	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Personal	49,6	40,5	41,7	38,0	44,9	43,2	53,9	43,7	42,2	42,2	44,3	42,4	50,9	48,8	57,1	50,2	41,6	43,05	51,9	45,0	50,7	39,4	48,0	41,3
Material	41,0	39,4	42,5	37,9	45,7	37,5	37,5	33,6	51,6	38,0	48,0	39,8	39,7	38,4	34,1	29,5	44,9	40,78	38,8	36,0	37,0	40,5	41,9	36,7
Transf. corrents	5,6	5,7	4,7	11,9	3,5	5,6	5,0	8,9	2,5	4,6	2,7	6,0	3,6	5,0	2,9	3,2	2,5	1,73	5,4	4,3	3,6	5,4	3,8	10,0
DESPESES CORRENT	96,2	85,6	88,9	87,8	94,1	91,1	96,4	86,2	96,3	84,8	95,0	88,2	94,2	92,2	94,1	82,9	89,0	85,6	96,1	85,3	91,3	90,7	93,7	88,0
CÀRREGA FINANCERA (1)	3,8	14,4	11,1	12,2	5,9	8,9	3,6	13,8	3,7	15,2	5,0	11,8	5,3	7,8	5,9	17,1	11,0	14,4	3,9	14,7	8,7	9,3	6,3	12,0
TOTAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(1) C.F. corregida per a 1982 (inclou les anualitats previstes per als crèdits fins a 31/XII/82)

(2) inclou només Manresa

(3) inclou només Igualada

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments

Cardona (Bages). (Foto: SALMER).

QUADRE 9

Classificació per funcions de les despeses. 1981

Segons dimensió (ptes. per habitant)

	A	B	C
Serveis generals	3.515	4.416	4.142
Educació	1.497	1.112	1.058
Sanitat	210	131	198
Pensions i assistència social	589	707	1.151
Vivenda i benestar comunitari	3.760	3.562	3.709
Altres serveis	1.075	765	1.160
Serveis econòmics	380	195	230
Deute i indeterminats	1.009	768	620
TOTAL DESPESA CORRENT	12.035	11.656	12.268

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels municipis

De 1978 a 1982 l'Anoia és la comarca que incrementa més l'esforç inversor i és precisament la que partia d'una inversió per habitant inferior l'any 1978

recursos, aquelles que menys poden gastar per habitant. Per altra banda, segons el quadre n.º 8, la participació de la despesa corrent sobre el total disminueix generalitzadament de 1978 a 1982.

L'explicació està en la puja del pes de la càrrega financera i en general en la política d'endeutament de la qual és conseqüència. Els components de personal i material s'enduen més del 90 % de les despeses corrents gairebé a totes les comarques.

La seva evolució indica un augment superior del capítol de personal respecte al de compra de béns i serveis al Barcelonès, el Maresme, el Vallès Oriental, Osona i el Berguedà. En aquestes comarques es partia d'una situació de clara inferioritat de les despeses de personal i la superior taxa d'increment tendeix a equiparar ambdós capítols. Així, els percentatges per a 1982 són pràcticament iguals, mentre que anteriorment el pes de material i serveis era superior. En les altres comarques, el ritme de creixement del capítol I de despeses és menys intens. No obstant això, són precisament aquestes comarques les que més gasten en despeses de personal, tant el 1978 com el 1982.

Cal tenir present que l'augment en els serveis municipals subministrats pels Ajuntaments requereix incrementar el pes del component personal.

La càrrega financera augmenta la seva significació en el conjunt dels municipis durant 1978-1982. Només el Barcelonès i l'Anoia es mantenen a nivells semblants, amb percentatges que, per altra banda, ja eren prou elevats l'any 1978.

El grau de cobertura de les despeses corrents respecte als ingressos propis decreix, mentre que el de les transferències corrents augmenta. Això suposa un creixement de les despeses de funcionament per sobre dels ingressos recaptats directament per sobre dels ingressos recaptats directament per l'Ajuntament (impostos i taxes). No obstant això, la cobertura d'ambdós conceptes conjuntament es manté entorn dels mateixos percentatges. En aquest sentit, la comarca amb un nivell més alt és el Vallès Occidental i les que presentaven major dinamisme en la pressió fiscal (Garraf i Maresme) són, lògicament,

aquelles en les quals el grau de cobertura dels ingressos propis és més elevat.

La classificació per funcions de les despeses té sentit segons les característiques dels diferents municipis, ja sigui segons la grandària o bé per tipus. L'estudi funcional és possible només a partir de 1980, any en què es crea un pressupost econòmic-funcional. A partir d'aleshores es poden veure els costos dels serveis municipals.

Al quadre n.º 9 s'observa com la dimensió dels municipis no influeix en els totals gastats. Més detalladament, per funcions destaquen l'elevat pes del cost de l'administració general per als tres grups i el també considerable volum de despesa complementària de la inversió que es reflecteix en les funcions de vivenda i benestar comunitari i d'altres serveis (parcs i jardins, esports...). Pel que fa al deute, es manifesta la caiguda en la importància de l'endeutament municipal en els municipis petits.

L'anàlisi per tipologies amplia les possibilitats de comentari i concreta la distribució dels costos dels serveis segons els diferents municipis. Fixant-nos en els totals, els dos casos particulars detectats són, d'una banda, les poblacions agrícoles i, d'altra, les turístiques. Mentre la baixa quantitat que correspon a les primeres s'explica per la seva rigidesa tradicional, els municipis turístics fonamenten els elevats volums de despesa a partir de la major flexibilitat dels ingressos propis. En aquest sentit, els elevats graus de pressió fiscal que suporten vénen induïts per les superiors demandes de serveis que tenen. Si bé no és clar que els mateixos habitants d'aquests municipis aprofitin totalment aquells serveis, s'ha de tenir en compte que el pagament dels corresponents impostos i taxes també es diversifica entre la població flotant (segona residència) i la turística estacional. Funció per funció, la de serveis generals i la de vivenda i benestar comunitari segueixen la mateixa línia que la globalitat: equilibri entre les diferents tipologies, a excepció de l'agrícola (més baixa) i la turística (més alta). La tercera funció (educació) és molt important en els grans municipis i en les capitals comarcals, ja que el caràcter de prestació de serveis i de centre econòmic i cultural és remarcable en

Resta ben clar que la diversificació de les fonts de finançament és una condició necessària per als augments de la inversió

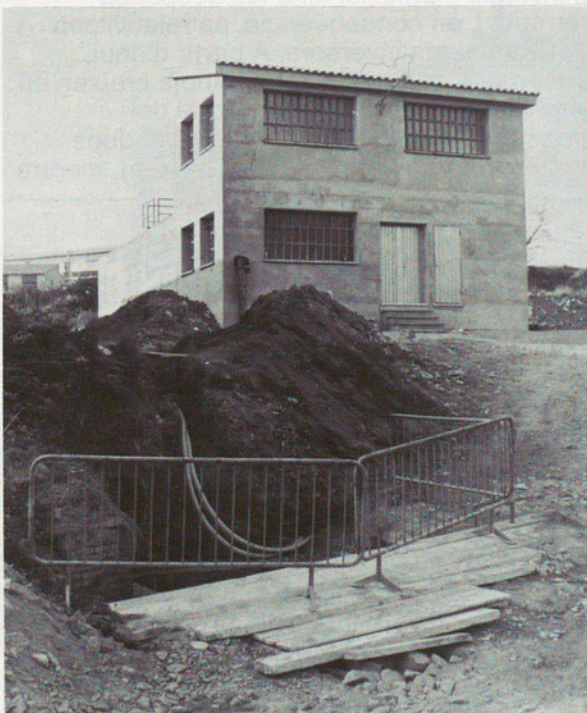
QUADRE 10.

Classificació per funcions de les despeses. 1981
Segons tipologia. (ptes. per habitant)

	Grans municipis	Capitals comarcals	Agrícoles	Industrials	Residencials	Turístics
Serveis generals	3.184	4.047	2.964	4.447	3.955	6.611
Educació	1.338	1.315	499	909	1.208	1.246
Sanitat	196	153	123	42	218	174
Pensions i assistència social	441	881	743	934	975	660
Vivenda i benestar comunitari	3.351	3.721	1.603	3.417	3.221	4.419
Altres serveis	996	916	699	909	850	862
Serveis econòmics	364	277	45	87	227	214
Deute i indeterminats	934	644	72	810	485	1.601
TOTAL DESPESA CORRENT	10.804	11.954	6.748	11.555	11.129	15.787

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels municipis.

aquests dos casos. Així, l'efecte d'escolarització s'estén als pobles de l'entorn. També és considerable la quantia en els municipis residencials. Els comentaris fets per la funció d'educació s'amplien a les de sanitat i pensions i assistència social, encara que en aquesta última els municipis agrícoles assoleixen alts nivells de despesa per habitant juntament amb els industrials.

Depuradora d'aigües de Balsareny (Bages).
(Foto: Ajuntament de Balsareny).

Finalment, és especialment fort l'endeutament dels municipis turístics (1.600 ptes. per càpita), fet que palesa la insuficiència de l'estalvi d'aquests Ajuntaments malgrat els superiors nivells d'ingressos del grup. En conseqüència, sembla deduir-se'n que els alts ingressos municipals, i en concret la forta pressió fiscal, no cobreixen per si mateixos les demandes de serveis col·lectius que pateixen. En segon lloc, trobem un elevat pes del deute als grans municipis, fet ja manifestat anteriorment.

La inversió i el seu finançament

Abans d'entrar en l'anàlisi de les estadístiques d'inversió s'ha de puntualitzar el significat i la fiabilitat de les dades presentades. L'exigència legal que s'estableix per a 1981 i 1982 en el sentit de canalitzar tota la inversió a través dels pressupostos d'inversions, facilita en bona part la recollida de la informació sobre els processos inversors municipals. Ara bé, és necessari assenyalar la menor fiabilitat de les dades de 1982 pel fet que són xifres pressupostades. Pel que fa a 1978, s'intenta homogeneïtzar les informacions obtingudes aproximant-les al que seria un pressupost d'inversions actual. Així, es consoliden els pressupostos extraordinaris aprovats el 1978 amb la inversió directa de l'ordinari (18). Si bé el caràcter no anual dels pressupostos extraordinaris dificulta l'anàlisi que es

(18) No s'ha pogut disposar d'una sèrie sistemàtica dels estats d'execució dels pressupostos extraordinaris.

Les Contribucions Especials són especialment emprades pels petits municipis, 25,3 % el 1982, i pels municipis turístics, amb un 35 % el mateix any

proposa, les dades presentades poden considerar-se prou fiables per extreure'n conclusions sobre l'evolució 1978-1982 de la inversió municipal a la província de Barcelona.

La primera impressió que es desprèn de l'observació del quadre n.º 11 és el fort increment de la inversió al conjunt de les comarques durant el període dels actuals consistoris. Aquesta puja generalitzada es manifesta especialment a les comarques del Baix Llobregat (taxa anual acumulativa de creixement del 86 %), Osona (79 %), Berguedà (67 %) i Garraf (65 %), mentre que les menys dinàmiques són el Barcelonès (35 %), l'Alt Penedès (37 %) i el Vallès Occidental (44 %). S'exclouen els casos del Bages (27 %) i l'Anoia (106 %) per l'escassa dimensió de les mostres, que en ambdós casos es redueixen a les seves capitals de comarca (Manresa i Igualada respectivament).

La pròpia heterogeneïtat dels municipis d'una mateixa comarca fa difícil donar explicacions sobre els motius que poden menar a comportaments prou diferents dins la general tendència, suara esmentada, d'increment de l'activitat inversora. Això no obstant, es defineix una certa associació entre els nivells inicials d'inversió i la dinàmica inversora 1978-82. Així, l'Anoia és la comarca que incrementa més l'esforç inversor i és

precisament la que partia d'una inversió per habitant inferior l'any 1978. Contràriament, la taxa d'increment és inferior en les comarques amb volums inversors inicialment superiors (Bages, Alt Penedès).

En l'anàlisi segons dimensió dels municipis (quadre n.º 12) s'aprecia primerament que els més petits (menys de 20.000 hab.) passen del primer al darrer lloc en inversió per càpita de 1978 a 1982. Per altra banda, els de grandària intermèdia passen de 792 a 7.176 pessetes per habitant, amb una taxa anual acumulativa del 73 %. Aquest augment inversor en els municipis entre 20 mil i 75 mil habitants els situa al capdavant en relació amb els altres dos grups, fet que adquireix més importància si es considera que els nivells inversors de 1978 eren els més baixos de les tres dimensions considerades. Per tal de prendre un punt de referència significatiu del període d'estudi que coincideix, d'una banda, amb una forta taxa d'inflació, i d'altra amb un creixement considerable de l'activitat municipal, és d'especial relleu l'indicador complementari dels quadres onze i dotze. Aquests relaciona la inversió municipal amb les despeses corrents i, en conseqüència, es relativitzen els increments inversors. A partir d'aquí, comarques com el Garraf o l'Anoia creixen en la seva participació sobre el total del pressupost ordinari (per bé que ambdues partien de participacions molt baixes), mentre

QUADRE 11.

Inversió municipal. 1978, 1981, 1982.
Segons comarques

Comarques	Inversió/hab.			Inversió Despeses corrents × 100		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Baix Llobregat	744	6.419	8.934	14,9	60,3	77,4
Barcelonès	991	3.138	3.295	20,2	33,0	21,2
Vallès Occidental	1.337	3.971	5.690	30,6	40,4	43,5
Vallès Oriental	1.060	4.010	6.618	22,4	39,2	48,9
Maresme	1.143	3.457	6.515	21,9	30,9	47,4
Alt Penedès	2.388	10.967	8.344	53,8	102,9	60,7
Garraf	395	13.467	19.480	6,7	94,9	119,9
Osona	626	8.086	6.481	13,4	83,3	54,6
Anoia	322	6.343	5.794	5,8	56,1	38,1
Berguedà	1.225	7.455	9.589	31,1	87,7	90,3
Bages	1.196	3.057	3.159	25,5	26,7	20,8
TOTAL PROVÍNCIA	1.329	4.658	6.137	27,7	45,2	47,3

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments

Es millora la gestió dels ingressos mitjançant la reducció de les despeses i el seu cobrament més acurat, a més d'augmentar-se la recaptació dels ingressos del mateix exercici

QUADRE 12.

Inversió municipal. 1978, 1981, 1982.
Segons dimensió.

Inversió/hab.			Inversió Despeses corrents × 100		
1978	1981	1982	1978	1981	1982
1.259	3.011	4.448	27,8	31,0	32,9
792	6.044	7.176	15,6	57,9	51,4
1.300	2.003	3.411	26,5	42,4	71,9

Font: Elaboració pròpia a base de les liquidacions dels pressupostos ordinaris.

que d'altres, com el Barcelonès o el Valles Occidental, gairebé no es mouen i fins i tot baixen, com és el cas del Bages.

Seguint el quadre n.º 12, s'observa com el grup A és el que té una posició relativa pitjor respecte a l'evolució de la seva despesa corrent. Les raons d'aquesta situació de menor inversió efectiva dels municipis més grans estan en les des economies deduïdes d'una urbanització accelerada i de les

elevades despeses corrents o de funcionament que generen les administracions municipals i el manteniment de les despeses complementàries de les inversions inicials. Ara bé, bona part dels municipis de mitjana dimensió pateixen déficits col·lectius tan elevats com els dels grup A i en aquest sentit els superiors volums d'inversió del grup B assenyalen una major adequació dels processos inversors a les

Llar d'Avis d'Artés (Bages). (Foto: Ajuntament d'Artés).

L'endarreriment en la valoració de les bases imposables és un problema comú el 1978 i la revisió dels padrons és l'única possibilitat d'actuació dels Ajuntaments

necessitats socials d'aquells Ajuntaments. Pel que fa als municipis menors, es troben en una posició intermèdia explicada bàsicament per uns dèficits també intermedis i pel fet que els projectes d'inversió tenen una materialització més immediata.

Amb relació al finançament de la inversió, el primer aspecte que cal destacar és la capgirada en l'ordre d'importància de les fonts dels ingressos per a inversió; capgirada que segueix un sentit semblant en cada dimensió i tipologia. Així, si bé cada grup utilitza preferentment una font o altra, les que creixen (o decreixen) són fonamentalment les mateixes.

Pel que fa concretament a la inversió provinent del pressupost ordinari (aportacions i inversions reals) s'observa una pèrdua progressiva d'importància. Si l'any 1978 la tipologia que menys emprava aquest font (les capitals comarcals) ho feia en un 37,2 %, l'any 1981 el percentatge més alt és el 20,9 % dels municipis residencials.

Aquesta caiguda percentual és general en cadascuna de les tipologies i dimensions

(vegeu quadres 13 i 14). Observant les grandàries municipals, veiem com el grup B (entre 20 i 75 mil hab.) té els majors nivells d'aportació de l'ordinari dels tres per a 1978 i els menors per a 1981. És destacable, doncs, que l'increment de la inversió abans assenyalat té una estreta relació amb el recurs a fonts no ordinàries d'ingressos. En aquest sentit, és clar que la diversificació de les fonts de finançament és una condició necessària per als augments de la inversió.

Pel cantó de les Contribucions Especials, aquestes són especialment emprades pels petits municipis (25,3 % l'any 1982) i pels turístics (35 %). En les altres agrupacions no suposen percentatges tan elevats, però l'auge en la seva aplicació és generalitzat. El dinamisme d'aquesta font és remarcable en els municipis turístics, on es passa d'un 1,1 % (1978) a un 35 % (1982), i en els agrícoles. És important la tendència creixent a l'aplicació de les Contribucions Especials perquè permeten mobilitzar noves fonts de recursos per invertir.

QUADRE 13.

Finançament de la inversió municipal. 1978, 1981, 1982
Segons dimensió (percentatges)

	Des del P. Ordinari			Cont. Especials			Subvencions			Crèdits			Altres		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
A	49,5	28,3	14,5	2,4	6,7	12,4	-	14,4	10,2	48,1	50,6	62,9	-	-	-
B	68,4	15,4	6,8	2,5	24,2	18,2	3,0	6,4	11,7	21,5	50,1	59,1(1)	4,6	3,9	4,2
C	58,6	35,7	8,9	16,1	20,8	25,3	3,2	5,6	24,5	22,2	35,6	38,5	-	2,3	2,8

(1) Deute 175 ml. Igualada.

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

QUADRE 14.

Finançament de la inversió municipal. 1978, 1981, 1982
Segons tipologia (percentatges)

	Des del P. Ordinari			Cont. Especials			Subvencions			Crèdits			Altres		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Grans municipis	50,3	26,4	12,5	2,9	6,7	19,5	-	15,5	6,1	46,8	51,4	61,9	-	-	-
Capitals comarcals	37,2	19,0	12,7	0,1	11,8	3,6	6,6	9,0	11,9	51,7	54,8(2)	62,4(1)	4,4	5,4	9,4
Agrícoles	63,5	34,2	8,4	-	3,6	19,8	5,6	14,1	29,6	28,4	48,1	26,5	-	-	15,7
Industrials	61,9	24,4	5,0	12,1	23,8	23,9	0,5	10,1	16,3	24,8	40,3	50,4	0,7	1,4	4,4
Residencials	70,3	13,1	20,9	11,6	31,1	16,6	2,1	3,7	10,2	11,0	52,1	51,0	5,0	-	1,3
Turístics	66,6	40,6	1,6	1,1	19,4	35,0	-	3,0	21,2	32,3	36,9	41,7	-	-	0,5

(1) Deute de 175 milions d'Igualada.

(2) Deute de 75 milions de Vilafranca.

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

L'impost sobre solars es configura com un clar instrument de política urbanística, perquè grava la no-edificació dels solars i dels terrenys urbanitzables

QUADRE 15

Indicadors de gestió financera. 1978-1981.
Ingressos. Segons dimensió.

	Resultes liquidades		Recaptació líquida		Recaptació de resultes	
	Ingressos corrents		Drets reconeguts		Resultes liquidades	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981
A	47,4	37,1	64,5(1)	70,2(1)	40,9	55,0
B	34,4	30,7	70,5	72,1	41,1	44,6
C	35,9	29,7	79,0	80,9	74,0	62,1

(1) No inclou Mataró per l'escassa significació de les dades.

Font: Elaboració pròpia a partir de les liquidacions dels pressupostos ordinaris.

El crèdit és l'altra gran font de finançament de la inversió. És un recurs més dinàmic com més grans són els municipis i, en conseqüència, els pressupostos ordinaris, amb el que això representa per suportar majors volums d'endeutament. Això no obstant, cal destacar l'augment que es produeix en el període també als mitjans i petits Ajuntaments. Per tipologies, només els municipis agrícoles no incrementen els crèdits demanats, mentre que la resta hi

acudeixen amb més facilitat. Especialment remarcables són les dues emissions de deute de Vilafranca del Penedès (75 milions) i Igualada (175 milions).

En relació amb les subvencions, s'ha de dir que creixen en general a tots els municipis. És digne de menció l'esforç de les corporacions supramunicipals (Diputació), en els darrers anys, a través del Pla d'Acció Municipal, Pla d'Esports, Pla d'Obres i Serveis, etc. El pes de les subvencions en el total del finançament puja a mesura que decreix la dimensió municipal.

En resum, el tema de la inversió municipal 1978-1982 es caracteritza per dues grans línies: augment generalitzat de les inversions i diversificació de les fonts de finançament, especialment el crèdit.

Gestió financera i tributària

La voluntat dels consistoris sorgits de les primeres eleccions democràtiques d'oferir un conjunt creixent de serveis municipals i alhora dinamitzar els processos d'inversió s'ha enfrontat amb les greus limitacions existents per augmentar els ingressos municipals. Per superar-les, s'estableixen per als Ajuntaments els únics eixos d'actuació que permet la legislació vigent: racionalització i sanejament de la hisenda i augment de l'endeutament.

Entrant en l'anàlisi del primer aspecte esmentat, el primer comentari que es dedueix dels indicadors de gestió dels ingressos és la caiguda generalitzada del pes de les resultes. Aquest decreixement és més acusat en els municipis que assoliren nivells més elevats l'any 1978 (grans, agrícoles, industrials). Pel que fa als grans municipis, el quadre n.º 15

Pavimentació de carrers a Vilanova del Camí (Anoia). (Foto: Ajuntament de Vilanova del Camí).

La política d'endeutament s'accentua els 1981 i 1982, essent l'endeutament més elevat als municipis de major dimensió, capitals comarcals, residencials i turístics

QUADRE 16

Indicadors de gestió financera 1978-1981
Ingressos. Segons tipologia.

	Resultes liquidades Ingressos corrents		Recaptació líquida Drets reconeguts		Recaptació de resultes Resultes liquidades	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Grans municipis	44,9	31,5	64,5	70,2	41,7	61,7
Capitals comarcals	26,9	28,2	73,1	64,4	43,1	40,3
Agrícoles	65,8	36,6	90,5	73,1	92,4	63,1
Industrials	47,7	28,3	71,9	73,9	44,0	34,5
Residencials	29,7	32,8	71,3	63,4	53,5	49,3
Turístics	30,3	28,7	76,6	76,1	57,0	57,5

Font: Elaboració pròpia a partir de les liquidacions dels pressupostos ordinaris.

QUADRE 17

Indicadors de gestió financera. 1978-1981.
Despeses. Segons dimensió.

	Resultes liquidades Despeses corrents		Pagaments líquids Oblig. reconegudes		Pagaments de resultes Resultes liquidades	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981
A	51,0	39,0	56,8	65,2	48,6	49,6
B	32,6	31,3	68,5	72,0	43,2	44,1
C	25,7	19,6	77,2	78,1	84,6	52,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les liquidacions dels pressupostos ordinaris.

mostra com el percentatge es manté per damunt del dels altres grups, tant el 1978 com el 1981.

Les dues darreres columnes dels quadres 15 y 16 assenyalen una millora en la recaptació de resultes en els municipis del grup A i B, mentre que els del grup C recaptin menys ara que el 1978. No obstant això, són aquests municipis més petits els que assoleixen major recaptació de quantitats pendents.

L'altre aspecte important és la desigual evolució en la recaptació dels ingressos liquidats. Són els municipis petits els que més s'acosten al 100 % de recaptació i, per tant, esdeven per aquest cantó el més eficaços.

Segons les tipologies, el percentatge augmenta notablement en els grans municipis, lleugerament en els industrials i els residencials, disminueix acusadament en els municipis agrícoles i les capitals comarcals i es manté estabilitzat en els turístics.

En definitiva, es millora la gestió dels ingressos mitjançant la reducció de les resultes i el seu cobrament més acurat, a més d'augmentar-se la recaptació dels ingressos reconeguts al mateix exercici.

Segons es dedueix dels indicadors de gestió financera de les despeses (quadres 17 i 18), els Ajuntaments paguen progressivament més i més ràpidament. El percentatge dels pagaments sobre les obligacions reconegudes assenjala, en les tres dimensions i en totes les tipologies, la major eficàcia de les hisendes municipals. En aquest sentit, els municipis que més paguen dins l'exercici són els mitjans i els petits, i més específicament les capitals comarcals i els municipis agrícoles (quadre n.º 18). Paral·lelament, els pagaments també s'impulsen per mitjà d'augmentos en la part pagada de les resultes de despesa. Per finalitzar l'anàlisi de la gestió de les despeses s'ha de fer esment del menor pes que les quantitats pendents de pagament d'exercicis anteriors representen sobre el conjunt de la despesa corrent de l'any 1981. Alhora, la importància disminueix a mesura que ho fa la grandària dels municipis. Així, les resultes de despesa assoleixen al grup A un 39 %, al grup B un 31 % i al grup C un 19 %

Un element important en l'obtenció dels recursos són les emissions de deute municipal, essent remarcables els 75 milions de Vilafranca i 175 milions d'Igualada

QUADRE 18

Indicadors de gestió financera. 1978-1981.
Despeses. Segons tipologia.

	Resultes liquidades Despeses corrents		Pagaments líquids Oblig. reconegudes		Pagaments de resultes Resultes liquidades	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Grans municipis	51,7	39,4	56,5	66,2	76,3	51,8
Capitals comarcals	37,3	29,7	78,8	81,9	47,3	48,9
Agrícoles	50,4	36,8	70,2	78,7	27,9	69,7
Industrials	34,4	27,9	66,0	74,5	47,7	40,5
Residencials	28,5	31,2	69,7	73,7	43,5	36,5
Turístics	24,2	18,3	75,0	76,5	40,9	49,4

Font: Elaboració pròpia a partir de les liquidacions dels pressupostos ordinaris.

QUADRE 19

Indicadors de gestió de tributs. Padró de la C.T. Urbana, 1978-1982.

Comarques	Contribuents per 1.000 h.		Valor cadastral per contribuent (milers de ptes.)		Quota Valor cadastral x 100	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Baix Llobregat	275	419	490	1.320	0,51	0,86
Barcelonès	196	263	461	930	0,73	0,48
Vallès Occidental	251	310	402	913	0,38	0,50
Vallès Oriental	268	315	472	996	0,84	0,51
Maresme	320	372	483	904	0,46	0,83
Alt Penedès	275	313	455	834	1,39	1,53
Garraf	332	397	570	924	0,84	0,57
Osona	246	323	626	989	0,81	0,50
Anoia	-	265	-	1.350	-	0,52
Berguedà	201	213	513	957	0,85	0,53
Bages	191	253	881	1.205	0,68	0,45
TOTAL PROVÍNCIA	281	319	474	1.012	0,54	0,64

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

El segon aspecte al qual cal fer referència en analitzar la gestió municipal és la recaptació de tributs. La primera gran figura tributària dels Ajuntaments és la Contribució Territorial Urbana. L'endarreriment en la valoració de les bases imposables és un problema comú a l'inici del període, i la revisió dels padrons és l'única possibilitat d'actuació dels Ajuntaments (19). En aquest sentit es manifesta un augment del nombre de contribuents i dels valors cadastrals assignats a cadascun d'ells en el conjunt de les comarques considerades. Destaca l'elevat nivell del Baix Llobregat, mentre que en les altres comarques l'augment és bastant uniforme (20), circumstància normal per la pràctica uniformitat de les revisions cadastrals a les quals s'ha fet referència.

Seguint el quadre n.º 20 s'observen els dos aspectes ja assenyalats (augment del nombre de contribuents i revisió dels valors cadastrals) per bé que les tipologies centren més les característiques del fenomen segons els diferents municipis. Així, són més elevats els valors cadastrals dels municipis turístics, les capitals comarcals, els grans municipis i els residencials, fet que s'explica bàsicament pel fort component residencial de tots ells.

Complementàriament, es defineix una disminució en la quota en el conjunt de tipologies per raó dels augments efectuats en la base imposable i per la reducció dels tipus

(19) Vegeu el capítol II referent a l'evolució del marc legal.
(20) Els casos de l'Anoia i el Bages no són significatius per l'escassa dimensió de la mostra emprada.

Les finances municipals encara no s'han reformat en profunditat, com és necessari, però en el període 1979-1982 s'ha superat la crisi d'inestabilitat pròpia del trieni 75-78

QUADRE 20

Indicadors de gestió de tributs. Padró de la C.T. Urbana, 1978-1982.

Tipologies	Contribuents per 1.000 h.		Valor cadastral per contribuent (milers de ptes.)		Quota $\times 100$	
	1978	1982	1978	1982	Valor cadastral	1982
Grans municipis	210	264	413	938	0,54	0,47
Capitals comarcals	198	234	589	1.045	0,63	0,48
Municipis Agrícoles	393	423	327	572	0,72	0,57
Municipis industrials	262	336	455	786	0,92	0,63
Municipis residencials	153	223	500	922	0,62	0,68
Municipis turístics	447	554	530	1.142	0,57	0,55

Font: Elaboració pròpia base d'informació dels Ajuntaments.

QUADRE 21

Indicadors de gestió tributària. 1978, 1982.

Padrons - Impost de solars
- Taxa d'escombraries
- Taxa de clavegueram

Comarques	Taxa d'escombraries				Taxa de clavegueram				Impost sobre els solars			
	Contribuents per 1000 h.		Quota per contribuent (ptes.)		Contribuents per 1000 h.		Quota per contribuent (ptes.)		Contribuents per 1000 h.		Quota per tributent (ptes.)	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Baix Llobregat	254	316	692	2.158	200	284	625	2.301	17	16,	2.393	7.317
Barcelonès	310	298	1.623	2.641	190	287	540	1.173	0,02	0,01	69.800	112.467
Maresme	292	375	1.332	1.225	313	379	464	811	12	27	7.120	10.109
Vallès Occidental	272	306	804	1.702	308	395	430	682	2	22	13.680	8.546
Vallès Oriental	299	348	945	2.039	308	322	385	1.269	10	7	14.739	51.981
Osona	251	299	245	402	224	292	225	319	13	22	35.232	26.949
Garraf	535	504	374	1.101	398	416	301	984	2	19	23.500	4.827
Alt Penedès	269	377	775	1.699	272	340	295	735	sd	sd	sd	sd
Berguedà	385	445	509	1.293	163	235	762	1.300	39	35	16.978	14.691
Bages	315	253	1.250	4.100	181	238	1.340	1.820	16	109	29.500	22.160
Anoia	147	160	1.180	2.840	209	265	890	2.210	-	17	-	28.009
TOTAL PROV.	336	320	854	1.972	292	332	490	1.102	13	19	12.777	12.244

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

efectius aplicats (1978: 15 % + 10 %; 1981: 20 %). Un cas atípic dins d'aquesta tendència decreixent en la incidència de les quotes és el dels municipis residencials, en els quals s'incrementa el tipus resultant del 0,62 % al 0,68 %. L'explicació d'aquest augment està en el pes elevat que les vivendes de renda limitada tenen en aquests municipis, i per tant en l'increment recaptatori que es dedueix de la reducció de les exempcions en aquest tipus d'habitatge.

Completant l'anàlisi de la gestió tributària, els quadres 21 i 22 indiquen els esforços realitzats pels Ajuntaments en el camí de corregir el desfasament d'alguns padrons de

contribuents. Pel que fa a la taxa d'escombraries, la revisió de les quotes és general a totes les comarques, per bé que els volums superiors tendeixen a situar-se en les de major concentració urbana (Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental, Vallès Oriental). D'altra banda, la taxa per prestació del servei de clavegueram no presenta valors tan significatius, encara que la puja és comuna també a totes les comarques. L'impost sobre solars es configura com un clar instrument de política urbanística, perquè grava la no-edificació del solars i dels terrenys urbanitzables. Les facilitats que a partir de 1978 es donen a nivell legal per a la

El balanç financer 1979-82 és globalment positiu però romanen problemes estructurals, que exigeixen una reforma i un nou plantejament del marc legal actual

QUADRE 22

Indicadors de gestió tributària. 1978, 1982.

- Padrons – Impost de solars
- Taxa d'escombraries
- Taxa de clavegueram

Tipologies	Taxa d'exombreries				Taxa de clavegueram				Impost sobre els solars			
	Contribuents per 1000 h.		Quota per contribuent (ptes.)		Contribuents per 1000 h.		Quota per contribuent (ptes.)		Contribuents per 1000 h.		Quota per contribuent (ptes.)	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Grans municipis	314	298	1.678	2.671	186	286	548	1.186	0,02	0,01	69.800	112.467
Cap. Comarcals	255	286	1.126	1.964	231	282	604	1.164	11	12	26.303	28.573
Mun. Agrícoles	336	443	1.245	2.875	295	397	577	1.329	179	326	1.217	7.851
Mun. industrials	326	326	727	2.102	251	334	480	1.411	8	22	3.342	6.336
Mun. residencials	273	348	919	1.707	198	289	359	755	6	10	10.927	12.411
Mun. turístics	672	568	714	1.512	612	566	452	956	4	33	14.210	11.662

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

seva aplicció es conjuguen amb unes possibilitats més grans d'aquesta figura impositiva; el resultat d'això és la major importància que progressivament assoleix, tot i que la seva aplicció, en la formulació actual, no és encara generalitzada. Per una banda, el nombre de contribuents per 1.000 habitants puja en totes les tipologies excepte

en els grans municipis, en els quals l'existència de solars és baixa i es grava molt, i en les capitals comarcals, i cal també, destacar l'elevat nombre de contribuents dels municipis agrícoles. Pel que fa a la incidència de les quotes a pagar, aquestes creixen a gairebé totes les tipologies municipals a excepció dels municipis turístics. Els resultats

Depuradora d'aigües residuals a Gallifa (Vallès Occidental). (Foto: Ajuntament de Gallifa).

Hi ha hagut un augment apreciable de la pressió fiscal municipal en algunes comarques, però continua encara essent inferior a l'existent en altres països

QUADRE 23

Presupostos de liquidació de deutes
Segons dimensió i tipologia.

	A	B	C
Pressupostos liq. deutes 1978-80			
Despeses corrents 1978	62,3	25,2	27,5

	Grans municipis	Capitals comals	Agrícoles	Industrials	Residencials	Turístics
Pressupostos liq. deutes 1978-80						
Despeses corrents 1978	66,5	39,1	-	14,9	34,3	10,6

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

QUADRE 24

Grau d'endeutament (segons dimensió)

	Càrrega financera/hab.			Endeutament/hab. 1982	Pressió fiscal diferida (% d'endeutament s/renda disp.) 1982
	1978	1981	1982(1)		
A	359	1.194	1.809	10.045	2,7
B	249	866	1.751	8.177	2,2
C	237	1.068	1.782	8.113	2,0

(1) C.F. corregida (inclou les anualitats previstes per als crèdits concedits fins a 31/XII/82).

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

QUADRE 25

Grau d'endeutament (segons tipologia)

	Càrrega financera/hab.			Endeutament/hab. 1982	Pressió fiscal diferida (% d'endeutament s/renda disp.) 1982
	1978	1981	1982(1)		
Grans municipis	363	1.234	1.870	10.214	2,8
Capitals comarcals	290	1.228	2.000	8.914	2,5
Agrícoles	166	682	1.281	5.870	- (2)
Industrials	172	577	1.246	5.529	1,5
Residencials	287	894	1.800	9.351	2,6
Turístics	244	927	1.724	8.599	1,7

(1) C.F. corregida (inclou les anualitats previstes per als crèdits concedits fins a 31/XII/82).

(2) No es disposa de dades renda en aquests municipis.

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

QUADRE 26

Fonts d'endeutament municipal. 1982.
Segons dimensió (percentatges)

	Banc de Crèdit Local	Conveni Caixes-Generalitat	Caixes	Emissió de deute municipal	Altres
A	61,6	19,9	12,3	5,2	1,0
B	38,5	30,7	25,7	4,2	0,9
C	45,1	37,6	17,1	-	0,2

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

L'augment dels ingressos municipals en el període 1978-82 per habitant supera el creixement de l'índex de preus al consum, però es consolida alhora la desigualtat financera

d'aquesta superior pressió de l'impost es palesa bàsicament en el decreixement del nombre de contribuents, suara esmentat, dels grans municipis i de les capitals comarcals, que per altra banda són els que assolixen quotes més elevades per contribuent.

Endeutament municipal

La segona conseqüència de la debilitat dels ingressos i de la necessitat d'invertir ha estat, durant el període 1978-1982, l'augment dels graus d'endeutament municipal. El recurs al crèdit complementa així les disponibilitats dels Ajuntaments i els eixampla el marge d'actuació.

El quadre n.º 23 assenyala com durant els anys 1979 i 1980 s'executen un volum important de pressupostos de liquidació de deutes que cancel·len en bona part els deutes dels Ajuntaments a mitjans 1979. És

destacable la incidència més gran que tenen als grans municipis, fet estretament relacionat amb els forts nivells de resultes de despesa que presentaven l'any 1978 (vegeu quadre n.º 18), tot i tenir en compte el sanejament que suposà que gran part dels deutes municipals s'haguessin liquidat prèviament a l'inici de la política d'endeutament municipal que tot seguit s'exposa.

L'endeutament és més elevat als municipis de major dimensió i a les capitals comarcals, municipis residencials i municipis turístics. Tal com mostra el quadre n.º 25, la política d'endeutament s'acentua l'any 1981 i es completa amb elevats increments durant l'exercici de 1982. La part fonamental d'aquesta xifra d'endeutament es dirigeix a nodrir projectes d'inversió i, per tant, els municipis amb majors deficients col·lectius i superiors exigències de prestació de serveis són aquells on l'endeutament és més alt. L'indicador de pressió fiscal diferida és més significatiu, lògicament, als municipis més endeutats. L'excepció dels turístics s'explica per nivells, tal vegada, comparativament més elevats de renda i d'ingressos ordinaris per càpita del pressupost.

Els augments en el recurs a l'endeutament que s'han observat són induïts per la rigidesa, ja comentada, dels ingressos municipals. Això no obstant, l'obtenció de préstecs comporta assumir uns compromisos que variaran segons les condicions de la concessió. En aquest sentit, el Banc de Crèdit Local té clars avantatges respecte als altres organismes, però la dificultat en l'obtenció dels crèdits fa que els Ajuntaments tendeixin a diversificar les fonts d'endeutament. Segons el quadre n.º 26, la utilització dels préstecs del Banc de Crèdit Local és important especialment en els grans municipis. Aquest fet s'explica pel major volum de pressupostos de liquidació de deutes (finançats bàsicament pel B.C.L.) i per les xifres elevades dels principals dels crèdits, element que incentiva clarament la millora en les condicions. Pel que fa a les dimensions inferiors, més del 50 % dels recursos crediticis municipals provenen de les caixes d'estalvi. En aquest sentit, cal destacar la incidència que en els petits municipis té el conveni Generalitat de Catalunya-Caixa d'Estalvis.

Construcció d'un mur de contenció a Navàs (Bages). (Foto: Servei de Cooperació Municipal).

La consolidació de la desigualtat territorial de la capacitat financera és un aspecte que cal destacar en els ingressos municipals durant el període estudiat

QUADRE 27

Fons d'endeutament municipal. 1982.
Segons tipologia (percentatges).

	Banc de Crèdit Local	Conveni Caixes-Generalitat	Caixes	Emissió de deute municipal	Altres
Grans municipis	62,3	19,9	11,5	5,8	0,5
Capitals comarcals	45,5	23,0	22,6	7,7	1,4
Agrícoles	25,0	-	75,0	-	-
Industrials	32,9	47,8	15,7	-	3,6
Residencials	45,5	34,0	20,3	-	0,2
Turístics	32,2	48,5	19,3	-	-

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

L'anàlisi segons tipologies municipals completa el que fins ara s'ha vist. La primera columna del quadre n.º 27 mostra com la utilització dels crèdits del Banc de Crèdit Local és important també a les capitals comarcals i als municipis residencials. La segona columna assenyala la gran importància que el conveni amb les caixes ha tingut bàsicament a les poblacions turístiques o eminentment industrials.

Un element important en l'obtenció dels recursos són les emissions de deute municipal. En aquest sentit, és un aspecte remarcable l'existència d'emissions de deute a Vilafranca del Penedès (75 milions) i a Igualada (175 milions), tenint en compte la tradicional concentració d'aquesta font als grans municipis.

En definitiva, la dotació de recursos per abastir els projectes d'inversió es fonamenta en l'obtenció de crèdits. A partir d'aquesta exigència, la disponibilitat per raó de les inversions obligatòries de préstecs per part de les caixes d'estalvi explica la creixent importància d'aquesta font d'endeutament municipal, malgrat les condicions relativament menys favorables.

IV. CONSIDERACIONS FINALS

Els primers consistoris democràtics (1979-1983) s'han caracteritzat, pel que fa referència a les finances municipals, per dur a terme una tasca de sanejament i millora de la gestió tributària i administrativa que ha estabilitzat la situació financera municipal —la qual havia arribat a un punt crític durant el període d'interinitat 1975-1978— i ha permès

frenar el procés de progressiu deteriorament, que s'estava accelerant.

Aquesta actuació s'ha materialitzat no a través de la reforma en profunditat de les finances municipals —inajornable en el nou disseny territorial de l'Estat, encara que durant aquesta etapa ha cedit la prioritat, probablement d'una manera inevitable, a altres qüestions—, sinó de l'aprovació de disposicions concretes que han pretès solucionar amb caràcter urgent alguns dels principals problemes existents. Fonamentalment, aquestes disposicions han operat en dues direccions. En primer lloc, en una línia de sanejament financer, a través dels pressupostos de liquidacions de deutes, que han permès regularitzar la situació real de les obligacions municipals i han proporcionat instruments de finançament especialment favorables en virtut de les condicions dels crèdits concertats amb el Banc de Crèdit Local, i de les subvencions a càrrec dels Pressupostos Generals de l'Estat. En segon lloc, en una línia d'increment de la capacitat financera dels municipis, davant d'una situació d'insuficiència apremiant. En aquesta línia s'han adoptat dos tipus de mesures diferents. Per una banda, s'han incrementat les subvencions procedents de l'Estat, instrumentades de manera canviant al llarg del període com a participacions en els impostos estatals, amb una tendència a augmentar en importància. Per una altra banda, s'han reformulat elements tributaris d'alguns impostos locals. En aquest sentit, resulta especialment significatiu el pas a titularitat municipal de la Contribució Territorial Urbana i de la Llicència Fiscal, junt amb algunes modificacions (revaloració de

La Contribució Territorial Urbana és el concepte més important de la imposició directa i assoleix els nivells més elevats a les comunitats turístiques

les bases de la urbana, increment de les tarifes de la licència fiscal, i altres) que han tendit, encara que molt parcialment, a configurar el quadre dels impostos locals en la direcció en què ho haurà de fer la futura legislació estructuradora d'aquesta matèria. Aquestes modificacions concretes del marc legal i els mèrits d'una gestió democràtica adequadament fiscalitzada pels òrgans representatius dels municipis permeten formular un balanç globalment positiu del període 1979-1982, des del punt de vista financer. Tanmateix, el procés de redreçament tot just s'ha iniciat i continuen presents problemes estructurals que faran necessari abordar la reforma en profunditat en l'immediat futur.

En realitzar una reflexió sobre les característiques més destacades de la situació hisendística i financera dels municipis de la província de Barcelona (excloent-ne Barcelona-ciutat) a l'any 1982, en la perspectiva de la seva evolució des de 1978, cal centrar l'atenció en els aspectes que s'han considerat essencials al llarg de l'estudi.

Durant el període 1978-1982, els ingressos ordinaris per càpita dels Ajuntaments de la província de Barcelona (excloent-ne el de Barcelona-ciutat) han experimentat una expansió molt forta, que ha fet que en la majoria de comarques s'assolissin ritmes de creixement (expressats en percentatges de variació anual acumulativa) de l'ordre del 26-28 % -amb l'excepció del Bages i el Garraf, on les taxes de variació han estat per sobre el 30 %-, molt superiors al dels preus, que en el mateix període s'ha situat en el 15,05 %.

Aquest increment s'ha produït en forma generalitzada, encara que obeint a causes diferents en les diverses comarques. En les més properes a l'àrea de Barcelona-ciutat, i més industrialitzades, com Baix Llobregat, Barcelonès, Maresme, Vallès Occidental, Vallès Oriental, i també a Osona, les transferències procedents de l'Estat han experimentat un fort augment i han incrementat el seu pes estructural en xifres de l'ordre de 10-13 punts percentuals. En canvi, els tributs propis (impostos més taxes) per càpita han mostrat una expansió solament moderada, d'entorn del 14-17 % en

el període 1978-1981, similar al ritme de creixement dels preus (15,28 % durant els mateixos anys). Per contra, a les comarques del Garraf, Alt Penedès, Berguedà, Bages i Anoia el pes de les subvencions procedents de l'Estat, encara que també ha augmentat, ho ha fet menys acusadament. Aquest fet significa que també en aquest cas el ritme de creixement d'aquest capítol d'ingressos ha estat el més important, si bé, a diferència de les altres comarques, els tributs propis per càpita han mostrat durant el període 1978-1981 un ritme d'expansió accentuat, que cal situar en percentatges del 25-30 %, molt superiors als dels preus. L'increment dels ingressos ordinaris per càpita, en termes reals, dels municipis de la província de Barcelona respon, doncs, a la tendència generalitzada a l'increment de les subvencions estatals, però aquests recursos no reverteixen uniformement en tots els municipis, i molts d'ells han de recórrer a augments substancials de la tributació pròpia per atendre les seves necessitats de despesa.

Aquest fet s'ha traduït, en general, en un augment apreciable de la pressió fiscal municipal durant el període en algunes comarques, encara que aquesta pressió continua essent sensiblement inferior a l'existent en altres països i, en general, els augments d'ingressos responen més a les transferències estatals que no a l'esforç fiscal propi. Els augments de pressió fiscal responen, d'altra banda, a una lògica que cal considerar natural, en la mesura que les comarques amb uns majors ingressos tributaris per càpita tendeixen a ser les que suporten una major pressió fiscal, i les que disposen de menors ingressos tributaris les que suporten una inferior pressió fiscal.

Tanmateix, aquest fet, que indica que actualment no hi ha comarques que realitzin un esforç fiscal comparativament elevat per obtenir recursos comparativament reduïts, no garanteix que les comarques amb renda més alta apliquin superiors pressions fiscals. De fet, aquesta circumstància no es produeix, i així Alt Penedès, Anoia i Osona (les tres comarques amb superior renda per càpita segons les nostres estimacions) estan en el grup mitjà o baix quant a pressió fiscal, mentre que el Baix Llobregat (desena de les

Pel que fa a l'import de circulació, la no-correcció de les tarifes i l'estancament de la població i del parc de vehicles, són la base de l'evolució negativa del concepte

onze comarques quant a renda per càpita) aplica una pressió fiscal que cal considerar elevada.

Tal vegada, per tant, cal cercar la causa de majors pressions fiscals en altres factors i, molt especialment, en el caràcter residencial o turístic dels municipis (que comporta l'existència de nivells elevats de base imposable en la Contribució Territorial Urbana i en nombroses taxes) i en la seva condició de capitalitat comarcal, que obliga a la prestació d'un conjunt de serveis als beneficiaris dels quals s'estenen més enllà dels límits estrictes del territori sota jurisdicció municipal.

L'augment dels ingressos municipals per càpita i de la pressió fiscal ha anat acompanyat, i així cal assenyalar-ho, d'una tendència clarament apreciable a l'agreujament de les desigualtats entre els recursos disponibles per càpita als municipis de les diferents comarques. Pel que fa als ingressos ordinaris totals per càpita, el coeficient de dispersió ha passat entre 1978 i 1982 de 0,0936 a 0,1157, i el rang entre les comarques extremes d'1,3376 a 1,4433. La desigualtat és més acusada, i també s'ha accentuat, si hom pren en consideració exclusivament els ingressos tributaris. En aquest cas el coeficient de dispersió passa del 0,1348 al 0,1628 entre 1978 i 1981, i el rang de variació d'1,5256 a 1,5928. Pot afirmar-se per tant, que si bé és cert que les subvencions procedents de l'Estat tendeixen a atenuar les desigualtats intermunicipals, aquestes són importants malgrat el seu efecte i, a més, han tendit a accentuar-se al llarg del període analitzat.

Parcialment, la causa de la desigual capacitat financera resideix, com s'ha vist en el cas dels ingressos tributaris, en les diferències en la pressió fiscal aplicada. També aquesta és la causa fonamental de les diferències quant a ingressos ordinaris totals disponibles per càpita, ja que existeix una estreta relació entre ambdues magnituds. El fet significa que d'alguna manera no es desmenteix que les subvencions procedents de l'Estat no contribueixen al compliment del principi que un sistema d'igualació ha de tendir a garantir que aplicant la mateixa pressió fiscal a les seves bases imposables tots els municipis puguin obtenir uns recursos per càpita

similars, deixant a la discreció de cada municipi la possibilitat d'incrementar o reduir aquests ingressos aplicant una pressió fiscal superior o inferior.

Encara que també és cert que les fortes diferències de recursos disponibles a nivell comarcal (17.367 ptes. per habitant a Garraf, per 12.033 ptes al Berguedà, l'any 1982) i el fet que aquestes diferències tendrien a agreujar-se en cas de realitzar la comparació entre municipis no agregats, indueixen a creure que la causa de les desigualtats no resideix únicament en l'esforç fiscal diferencial i que situacions desiguals de base imponible per càpita en les diferents comarques i àrees territorials hipotequen en excés els recursos disponibles dels municipis, sense que els sistemes d'anivellament existents siguin suficients per solucionar el problema.

A manera de resum d'aquest conjunt de reflexions relacionades amb l'evolució dels ingressos ordinaris dels municipis de la província de Barcelona en el període 1978-1982, sembla que es poden apuntar, doncs, quatre grans característiques: en primer lloc, fort increment dels ingressos per càpita en termes reals; en segon lloc, increment de la dependència financera respecte de l'Estat; en tercer lloc, augment de la desigualtat quan a capacitat financera; i, en quart lloc, increment de la pressió fiscal local. Les tres darreres característiques tenen —com s'ha posat en relleu— un fil conductor comú, en la mesura que l'augment de les subvencions es distribueix desigualment i afavoreix, en especial, els municipis amb menys ingressos propis, sense que aquest fet aconsegueixi invertir la tendència a una major desigualtat que sembla manifestar-se. Encara que el major nivell d'ingressos ordinaris ha servit per afrontar, bàsicament, un major volum de despeses corrents, i només indirectament per finançar un major volum d'inversió, la principal característica que cal destacar, pel que fa a l'evolució del conjunt de despeses municipals durant el període 1978-1982, és la tendència a l'augment del ratio inversió/despeses corrents observable en la totalitat de les comarques de la província de Barcelona. Si a aquest fet s'uneix la constatació de l'alta taxa de variació de les despeses corrents per

La problemàtica del finançament dels serveis és més greu en els municipis industrials, perquè normalment es troben en un procés de creixement més accelerat

càpita (similar a la dels ingressos) es pot concloure que el ritme d'increment de la inversió per càpita, en termes reals, ha estat realment significatiu durant aquest període, especialment en municipis petits i mitjans, que partien d'un nivell més reduït.

Tanmateix, aquest fet ha tingut com a contrapartida una alteració substancial de l'estructura del finançament de la inversió, en detriment de l'estalvi procedent del pressupost ordinari. Globalment s'ha produït una reestructuració profunda en la mesura que la principal font de finançament ha passat a ésser l'endeutament, quan l'any 1978 ho eren les aportacions amb càrrec als pressupostos ordinaris. Complementàriament, en determinats tipus de municipis han assolit gran importància les contribucions especials i les subvencions, que tenien poc relleu a l'inici del període. El fort increment de l'endeutament tindrà (i ja comença a tenir) una especial repercussió en el pressupost ordinari, en el qual s'ha incrementat apreciablement el pes de la càrrega financera

sense excepcions en les diferents comarques.

L'augment de l'endeutament ha estat, doncs, sensible i és atribuïble, en bona part, al finançament d'un major volum d'inversió, encara que també —com es veurà— als pressupostos de liquidació de deutes, finançats en part amb crèdits amortitzables amb càrrec als pressupostos generals de l'Estat. En qualsevol cas, l'any 1982 el volum de deute per càpita se situa en els grans municipis per sobre de les 10.000 ptes. per habitant, i en les capitals comarcals, els municipis residencials i els turístics entre les 8.500 i les 9.500 ptes. per habitant, el que suposa una pressió fiscal diferida de l'ordre de 2,5-3,0 %.

La font fonamental del finançament de l'endeutament municipal continua essent el crèdit del Banc de Crèdit Local, que suposa més del 60 % en els grans municipis i entre el 30 % i el 45 % en la major part dels altres. Nogensmenys, s'ha produït un important procés de diversificació de les fonts de crèdit

Esparreguera i Olesa de Montserrat (Baix Llobregat). (Foto: SALMER).

Pobles turístics, capitals comarcals i municipis residencials són per aquest ordre els territoris municipals on la tipologia fa veure que hi ha una major pressió fiscal

gràcies a l'augment molt apreciable del concedit per les caixes d'estalvi —especialment en el marc del conveni Generalitat-Caixes— i, també, a la tendència a estendre's com a forma de finançament l'emissió de deute, fins ara molt circumscrita als grans municipis.

La despesa corrent; d'altra banda, ha mostrat un ritme de variació similar al dels ingressos corrents. La desigualtat en la seva localització té, doncs, un paral·lel gairebé directe amb l'anàlisi anteriorment, que es tradueix, en una valoració tipològica (prescindint dels municipis agrícoles amb un volum de despesa molt inferior a la mitjana), en el fet que en els municipis turístics el volum de despesa per càpita és superior en un 46,12 % al dels grans municipis. Això s'agreuja pel fet que aquests grans municipis i les capitals comarcals han de realitzar despeses relativament importants en serveis d'àmbit territorial no estrictament municipal (com posa en relleu el pes de les funcions de serveis generals i d'educació en la distribució funcional de la despesa d'aquests municipis).

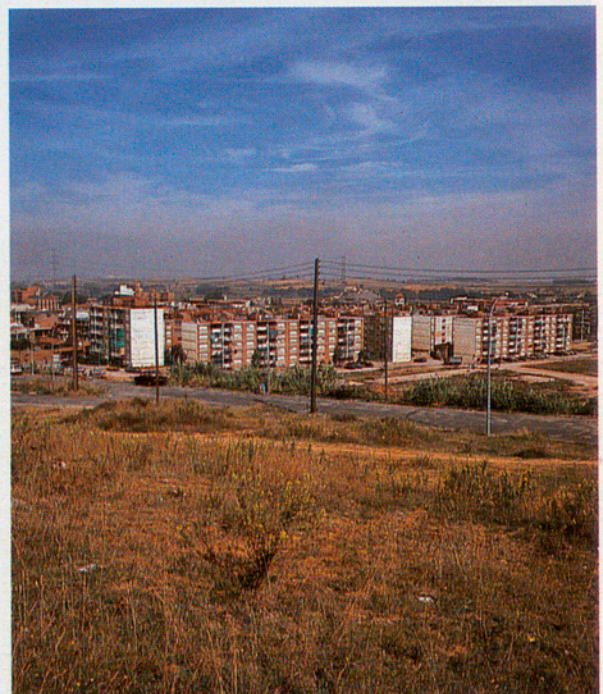
Resumint, doncs, les principals característiques de l'evolució de la despesa corrent i de les inversions i el seu finançament durant aquest període, poden assenyalar-se com a més destacades les quatre característiques següents: en primer lloc, fort increment de la inversió en el conjunt de despeses; en segon lloc, reestructuració dels mecanismes de finançament de la inversió, en detriment de les aportacions procedents del pressupost ordinari i en benefici de l'endeutament, fet que s'ha traduït en un major pes de la càrrega financera en el pressupost ordinari; en tercer lloc, diversificació de les fonts de crèdit, amb pèrdua de pes del procedent del Banc de Crèdit Local i increment del de les caixes d'estalvi; i, en quart lloc, i pel que fa a la despesa corrent, fortes desigualtats entre els diferents tipus de municipis, tant en volum com en especialització funcional.

El període 1979-1982 ha estat caracteritzat com a etapa de restabliment dels equilibris financers bàsics dels governs municipals i de sanejament financer i millora de la gestió. En aquest terreny, doncs, tant com en els analitzats fins ara, cal posar l'èmfasi en valorar l'acció de govern dels

primers consistoris democràtics, que s'ha desenvolupat en tres eixos fonamentals: sanejament financer, a través de la política de liquidació de deutes; millora de la gestió pressupostària, a través d'una política de millora de la capacitat recaptatòria i de materialització dels pagaments, i millora de l'administració tributària a través, fonamentalment, del perfeccionament i l'actualització dels padrons de bases imposables i dels censos de contribuents dels diferents impostos i taxes.

La pretensió de regularitzar la situació financera ha estat una de les constants que ha caracteritzat el període de la transició. En diverses ocasions, des de 1976, s'ha aprovat la possibilitat de realitzar pressupostos de liquidació de deutes que, fonamentalment, permetessin sanejar financerament els pressupostos, evitant haver d'arrossegar obligacions pendents de pagament, obligacions reals no pressupostades i ingressos pendents de liquidar incobrables.

Com a instruments de sanejament, aquests pressupostos haurien d'anar acompanyats, per tal de manifestar-se eficaços, d'una

Cerdanyola del Vallès (Vallès Occidental).
(Foto: ECSA-Rambol).

La primera característica de la despesa corrent és la desigualtat intercomarcal, especialment observable en les comarques del Baix Llobregat, Barcelonès, Vallès Occidental, Osona i Berguedà

millora de la gestió pressupostària, que a continuació s'analitzarà. Tanmateix, tot i que no era una condició necessària i suficient, cal admetre que es tractava d'una condició necessària si s'havia d'evitar que els Ajuntaments es trobessin davant d'un procés d'endeutament acumulatiu causat pel dèficit del pressupost d'operacions corrents. Els pressupostos de liquidació de deutes han assolit una notable importància en els grans municipis, on el volum de deute liquidat els anys 1978-1980 ha suposat el 66,5 % de la

despesa corrent de l'any 1978, i també en les capitals comarcals i els municipis residencials, on aquest percentatge s'ha situat, respectivament, en el 39,1 % i el 34,3 %.

La millora de la gestió pressupostària és un complement indispensable tant de la política de sanejament financer que s'acaba de valorar com de la política de perfeccionament de l'administració tributària. Aquesta millora s'ha de traduir, tant pel cantó dels ingressos com pel de les despeses, en tres línies:

Martorell (Baix Llobregat). (Foto: SALMER).

Pel que fa al deute, es manifesta en el període estudiat de quatre anys la caiguda en la importància de l'endeutament municipal en els municipis petits

ajustament entre quantitats previstes i liquidades; ajustament entre quantitats liquidades i recaptades i pagades, i progressiva eliminació del pes de les resultes. En aquestes diferents direccions, sobretot en les dues últimes, pot considerar-se que el balanç dels primers consistoris democràtics és positiu. L'ajustament entre les quantitats previstes i les liquidades ha estat menys satisfactori, en bona part a causa dels canvis en el marc legal que han conduït a modificacions, especialment en el volum d'ingressos, no previsibles en iniciar-se el cicle pressupostari.

En els grans municipis, els residencials i els industrials, pel que fa als ingressos, i en el conjunt, pel que fa a les despeses, és ostensible la millora del ratio entre les magnituds recaptades (o pagades) i les liquidades, la qual cosa indica una major eficàcia de l'administració tributària i de la intervenció municipal en les seves funcions. Concretament, el percentatge de cobertura supera, l'any 1981, el 70 % en gairebé tots els casos, mentre que l'any 1978 mostrava valors sensiblement més reduïts, especialment pel que fa a les despeses. De la mateixa manera, resulta apreciable la disminució del ratio de resultes liquidades sobre ingressos i despeses corrents al llarg del període 1978-1981. El fet, en si positiu, no ha d'amagar tanmateix l'elevat pes que encara tenen aquestes partides, que solament continuarà disminuint amb una política de recaptació de resultes tal vegada més decidida.

El tercer eix de la política de sanejament financer i de millora de la gestió ha estat el perfeccionament de l'administració tributària. Les accions empreses en aquesta línia resulten fonamentals com a infraestructura material necessària a l'hora d'emprendre qualsevol política de reforma de les finances locals. Fonamentalment, s'han centrat a completar els censos de contribuents i a actualitzar -i revisar en alguns casos- les bases imposables de determinats tributs. En el primer sentit, els censos de contribuents de la Contribució Territorial Urbana, l'impost de solars i les taxes d'escombraries i clavegueram mostren increments apreciables a gairebé totes les comarques durant el període analitzat. Pel que fa a la urbana, que

resulta especialment important, s'hi han produït augments en totes les comarques que se situen, en general, a l'entorn del 15-20 %, amb percentatges més elevats al Baix Llobregat, que assoleix una xifra del 52,36 % i un nombre de 419 contribuents per 1.000 habitants, superior clarament al de les altres comarques. També el valor cadastral per contribuent al Baix Llobregat és superior al d'altres comarques, amb un fort increment durant el període.

Aquestes circumstàncies sembla que posen en relleu que les revisions i actualitzacions de cadastres han permès un millorament de les bases desigualment repartit, que pot repercutir en increments de pressió fiscal en zones de baixa renda, la qual cosa fa aconsellable que, fins que no s'hagi aconseguit una major homogeneïtat en la valoració de les bases en les diferents zones, s'utilitzin com a indicadors de capacitat, a efectes de sistemes d'anivellament, magnituds comparativament més fiables, com les estimacions de renda disponibles. En resum, doncs, són quatre les característiques fonamentals que cal destacar com a notes predominants de l'actuació financera municipal en el camp de la gestió pressupostària i tributària: en primer lloc, política de sanejament financer, a través dels pressupostos de liquidació de deutes; en segon lloc, millora de la gestió pressupostària quant a ajustament entre xifres liquidades i xifres recaptades o pagades; en tercer lloc, tendència a la progressiva pèrdua de pes de les resultes, i, en quart lloc, millora de l'administració tributària amb l'actualització de censos i padrons.

Amb aquest conjunt de consideracions finalitza aquesta aproximació a l'anàlisi de les finances municipals dels primers consistoris democràtics, durant el període-marc 1979-1982. Com s'ha repetit, el balanç és globalment positiu. Tanmateix, és evident l'existència d'importants problemes avui encara pendents, que fan inevitable una reforma del marc regulador de les finances locals en el futur immediat. Encara que el present estudi no té per objecte assenyalar les línies d'aquesta reforma, tal vegada pot ser d'alguna utilitat en la tasca de reflexió i propostes que indubtablement caldrà dur a terme.

Annex Estadístic

El present annex estadístic presenta, en milers de pessetes, els totals per capítols d'ingressos i de despeses corrents en els anys 1978, 1981 i 1982. Les dades dels dos primers anys es corresponen amb les liquidacions dels pressupostos ordinaris, mentre que per a 1982 s'ofereixen les xifres del pressupost preventiu. Previament, però, s'han efectuat tres modificacions en l'estructura pressupostària de 1978 per homogeneïtzar-la amb l'actualment vigent.

a) Del capítol de transferències corrents d'ingressos s'han deduït les participacions en la C.T.Urbana i en la Llicència Fiscal de l'Impost Industrial, que s'han

agregat al capítol d'impostos directes.

b) El capítol tercer d'ingressos (taxes i altres ingressos) inclou el total del capítol VII (eventuals i imprevistos), deduïdes prèviament les operacions de Tresoreria.

c) Pel que fa a les despeses, en del capítol de personal s'inclou també les de les classes passives. Complementàriament a l'annex estadístic sobre ingressos i despeses ordinàries es presenten els mapes XII i XIII amb els indicadors de pressió fiscal municipal i d'ingressos per habitant, prou representatius de la posició relativa dels 59 municipis de la mostra.

Cabera de Mar i Mataró (Maresme). (Foto: SALMER).

Ingressos ordinaris per capitols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981
Previsió 1982

1. BAIX LLOBREGAT

Municipis	Impostos directes		Impostos indirectes		Taxes		Transferències corrents		Total ingressos corrents						
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982			
Molins de Rei	37.585	66.273	85.482	11.043	16.585	19.167	34.197	78.988	96.610	20.675	69.295	73.991	104.149	231.655	275.350
Viladecans	63.674	146.247	157.287	15.562	26.267	24.630	33.895	91.072	83.360	61.555	154.953	177.717	174.899	420.715	444.494
El Prat	120.913	221.252	255.491	33.004	50.377	56.414	86.184	180.544	190.620	52.648	171.655	295.505	294.188	630.702	803.130
Gavà	75.579	124.349	135.221	17.846	22.898	32.500	78.357	106.829	108.439	35.077	120.693	160.856	207.173	375.011	803.130
Sant Vicenç dels Horts	27.020	46.477	76.649	8.766	10.434	12.625	30.666	76.447	89.743	16.213	71.553	82.773	82.984	205.793	437.265
Sant Joan Despi	81.012	93.683	114.355	13.931	19.219	22.870	33.981	90.472	103.573	23.590	77.620	104.000	152.949	281.017	344.989
Sant Andreu de la Barca	9.886	38.524	56.521	3.963	7.391	8.700	20.863	47.376	49.118	14.235	39.439	46.361	49.067	133.716	161.000
Castelldefels	69.821	173.372	277.367	12.383	18.327	26.241	62.625	134.400	115.327	21.697	73.542	111.731	167.553	403.520	538.324
Esparraguera	16.100	34.479	-	4.771	6.484	-	17.136	34.343	-	8.502	26.764	-	46.646	102.236	-
Martorell	55.398	103.928	138.208	10.569	15.689	13.651	61.964	96.226	100.982	13.547	43.777	56.030	142.404	263.437	312.371
Olesa	24.796	36.162	52.000	5.898	9.866	10.018	14.689	29.168	29.397	11.031	39.500	48.884	56.764	115.885	141.199

2. BARCELONÈS

Municipis	Impostos directes		Impostos indirectes		Taxes		Transferències corrents		Total ingressos corrents						
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982			
L'Hospitalet	497.815	989.695	1.289.200	156.283	204.550	269.800	464.528	898.533	861.189	332.647	1.195.485	1.390.936	1.466.742	3.350.948	3.882.125
Esplugues	162.317	214.485	263.350	25.258	37.595	53.310	75.237	120.725	190.708	39.212	151.225	195.932	305.305	545.638	709.900
Santa Coloma	102.443	354.422	448.655	46.134	74.381	83.002	135.412	237.052	275.259	161.510	582.545	658.783	447.553	1.249.510	1.466.699
Sant Adrià	120.965	153.061	268.555	17.668	27.602	33.500	56.804	107.759	108.195	33.253	128.595	149.185	229.473	417.729	560.435
Sant Just	59.299	109.125	112.762	7.451	10.113	13.760	38.327	50.371	49.031	8.521	30.599	38.723	114.846	201.245	214.980

Ingressos ordinariis per capítols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981
Previsió 1982

3. MARESME

Municipis	Impostos directes		Impostos indirectes		Taxes		Transferències corrents		Total ingressos corrents						
	1978	1981	1978	1982	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1982				
Mataró	223.115	433.833	545.150	46.633	89.283	120.000	175.700	251.973	282.140	97.277	379.400	423.396	545.142	1.207.886	1.434.796
Premià de Mar	32.705	85.198	87.266	8.421	11.393	14.320	45.947	74.806	78.194	14.513	69.051	83.316	101.935	242.694	263.996
El Masnou	31.655	47.962	63.620	7.399	12.043	13.902	37.879	63.774	68.319	8.358	38.770	51.021	86.693	170.951	203.997
Pineda de Mar	24.631	61.304	68.089	5.857	8.614	12.703	17.594	66.931	63.938	8.143	35.981	41.270	56.272	178.387	187.000
Malgrat	27.669	60.611	64.958	4.964	10.874	10.901	11.765	23.182	23.578	7.621	35.752	39.547	52.528	130.815	139.048
Calella	24.074	26.335	37.078	7.347	18.835	21.052	42.810	76.041	107.716	7.669	42.337	51.192	83.635	165.308	219.038
Arenys de Mar	26.785	36.102	49.687	4.884	9.335	15.563	26.696	65.634	70.472	7.732	30.782	41.933	66.699	146.551	180.016
Vilassar de Mar	17.911	55.230	70.348	5.703	8.146	11.400	23.753	39.926	34.352	6.231	27.796	33.433	53.949	131.526	149.989
Vilassar de Dalt	10.679	32.045	36.692	2.393	2.946	3.681	8.821	21.486	20.355	3.261	13.644	19.418	25.170	70.658	81.346
Premià de Dalt	12.575	24.972	27.302	1.933	2.902	3.837	9.951	21.189	24.288	3.245	10.235	18.413	28.197	61.345	76.940
Alella	8.485	35.913	31.985	1.728	2.266	2.600	7.400	14.347	15.716	1.949	7.756	9.899	20.003	61.263	61.000

4. VALLÈS OCCIDENTAL

Municipis	Impostos directes		Impostos indirectes		Taxes		Transferències corrents		Total ingressos corrents						
	1978	1981	1978	1982	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1982				
Castellbisbal	14.749	22.783	32.160	2.493	2.965	3.615	8.045	26.755	40.969	1.841	8.246	11.943	27.425	64.089	90.188
Sentmenat	7.481	22.515	22.128	1.837	2.402	2.417	5.112	12.165	16.599	2.651	8.994	10.756	17.169	46.318	52.000
Castellar	29.667	49.382	60.458	5.455	7.157	8.296	13.534	38.385	50.590	7.309	28.441	38.674	56.014	126.992	152.669
Sta. Perpètua	42.956	60.466	81.154	6.475	9.736	10.303	27.655	61.456	66.984	12.352	42.570	47.759	90.736	175.112	206.950
Ripollat	41.139	64.942	100.772	12.071	18.843	20.485	41.281	46.486	43.273	23.702	97.277	107.114	118.225	248.284	304.244
St. Cugat	82.646	179.173	252.199	17.007	27.511	29.854	82.396	82.300	109.908	25.976	114.846	132.732	209.540	410.697	531.147
Cerdanyola	105.046	150.844	168.788	18.553	32.774	36.925	58.364	96.777	119.854	31.266	102.914	208.568	214.207	383.884	541.680
Terrassa	315.601	593.189	899.337	85.454	123.068	156.447	233.943	409.317	455.071	128.853	714.919	759.826	766.413	1.875.879	2.296.445
Sabadell	292.462	723.991	726.004	112.450	141.648	128.301	274.554	439.303	595.681	214.387	735.853	929.724	902.659	2.067.852	2.379.728
Rubi	59.074	95.208	164.798	15.612	27.529	28.851	63.423	123.200	125.078	34.275	158.483	182.876	172.933	405.321	502.279
Montcada	75.013	103.316	232.400	9.192	18.314	26.275	19.868	55.864	100.305	37.603	78.420	105.019	141.882	258.893	465.700

Ingressos ordinaris per capitols. (En milers de pesetes)

Liquidació 1978 i 1981
Previsió 1982

5. VALLÈS ORIENTAL

Municipis	Imposos directes			Imposos indirectes			Taxes			Transferències corrents			Total ingressos		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Canovelles	9.649	27.457	34.790	5.361	8.573	11.312	21.144	37.208	37.531	10.337	32.538	45.005	46.568	106.990	129.858
Granollers	103.758	226.398	284.750	31.225	55.545	64.900	135.143	185.072	204.396	31.692	134.681	191.373	302.257	613.187	760.870
La Llagosta	-	26.305	42.552	-	8.893	11.656	-	49.453	62.202	-	40.118	47.204	-	125.766	165.869
Mollet	68.598	113.477	140.692	18.205	28.251	32.000	63.936	135.998	152.086	25.614	129.551	151.687	176.983	411.970	481.649
Montornès	25.655	61.984	76.224	4.815	7.049	7.320	8.813	40.667	43.255	6.485	27.402	41.943	47.630	178.978	172.200
St. Celoni	21.656	41.080	58.624	4.280	10.256	11.211	15.558	30.676	36.079	7.853	32.300	43.670	49.713	115.443	150.970

6. OSONA

Municipis	Imposos directes			Imposos indirectes			Taxes			Transferències corrents			Total ingressos corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Manlleu	26.504	49.588	64.631	10.296	10.293	11.995	23.325	44.595	39.074	13.263	44.601	56.076	73.858	151.375	173.679
Torelló	14.257	30.146	41.140	5.428	7.715	8.500	14.418	31.171	30.409	8.368	32.709	38.500	42.813	102.106	118.998
Vic	65.231	124.987	133.000	22.877	27.809	40.700	68.407	97.901	110.812	29.968	105.593	133.626	186.975	360.443	420.998
St. Martí de Centelles	1.082	1.225	1.969	259	350	347	653	1.525	1.598	951	2.960	2.161	2.950	6.062	6.100

Ingressos ordinaris per capítols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981
Previsió 1982

7. ALT PENEDEÈS GARRAF

Municipis	Impostos directes		Impostos indirectes		Taxes		Transferències corrents		Total ingressos corrents					
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981				
Gelida	7.731	38.180	22.523	1.802	2.165	2.561	10.575	15.851	17.206	8.627	10.686	22.306	65.335	53.556
Sant Llorenç	1.881	3.365	3.914	545	757	820	1.223	2.534	4.376	689	2.790	4.339	13.591	12.000
Sant Sadurní	14.610	21.875	38.026	4.322	8.492	9.525	14.302	21.196	33.082	9.229	31.200	42.501	75.940	80.698
Vilafranca	43.682	68.091	104.839	18.814	22.814	29.801	46.490	144.984	177.347	20.301	82.356	133.174	318.857	423.900
Sant Pere de Ribes	12.915	61.612	70.733	4.012	5.907	6.722	9.019	33.635	61.032	7.231	48.811	33.209	152.330	181.027
Sitges	55.101	73.837	110.407	9.831	24.667	22.210	44.701	98.611	120.947	26.048	37.709	136.313	236.922	300.899
Vilanova	77.543	187.560	188.000	26.761	35.724	45.501	90.634	191.865	246.007	56.539	188.075	251.469	579.535	66.906

8. ANOIA BERGUEDA BAGES

Municipis	Impostos directes		Impostos indirectes		Taxes		Transferències corrents		Total ingressos corrents					
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981				
Igualada	70.353	163.945	188.240	20.727	27.897	30.000	65.459	112.000	120.170	31.486	108.902	189.675	444.082	489.997
Avia	2.350	2.594	3.163	1.227	1.488	2.200	1.040	2.539	4.243	1.565	6.184	7.211	12.832	15.000
Berga	12.497	41.672	55.847	7.476	11.768	11.802	24.243	43.828	54.070	18.331	37.724	62.602	135.611	170.001
Manresa	131.566	323.254	421.532	47.059	78.516	81.210	101.205	245.677	269.318	67.946	219.948	350.705	902.702	1.117.295

Despeses ordinàries per capitols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981
Previsió, 1982

1. BAIX LLOBREGAT

Municipis	Personal		Material i serveis		Interessos		Transferències corrents		Total despeses corrents						
	1978	1981	1978	1982	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1982				
Molins de Rei	49.836	100.677	125.451	37.476	124.497	108.960	302	5.355	25.052	7.035	12.138	12.307	94.649	242.667	271.770
Viladecans	91.789	189.791	226.451	34.217	156.672	170.191	60	6.272	11.360	8.920	6.272	25.700	134.986	359.007	433.702
El Prat	161.855	276.764	364.641	122.102	259.973	340.244	6.762	11.373	17.644	16.738	46.553	70.582	307.457	594.663	793.111
Gavà	81.133	135.396	160.174	106.047	170.627	219.972	5.135	4.962	10.377	9.379	26.255	35.616	201.694	337.240	426.139
Sant Vicenç dels Horts	29.436	65.608	96.081	36.624	96.969	141.944	632	3.988	11.226	4.551	7.071	10.325	71.243	173.636	259.576
Sant Joan Despí	72.020	148.051	188.000	47.116	99.484	102.585	-	9.309	23.948	16.195	14.303	18.066	135.331	271.147	332.599
Sant Andreu Barca	11.794	41.762	52.048	31.625	95.867	94.523	347	1.435	4.434	1.449	3.217	3.621	45.215	142.281	154.626
Castelldefels	94.052	165.720	213.000	54.489	174.215	218.353	293	17.782	42.235	6.425	21.166	30.218	155.259	378.883	503.806
Esparreguera	18.084	35.948	-	20.935	41.649	-	974	2.231	-	1.252	12.209	-	41.245	133.282	-
Martorell	48.216	99.596	-	55.984	91.576	-	9.451	14.009	-	4.311	38.492	-	117.962	243.673	-
Olesa	24.883	57.639	68.246	18.484	41.811	54.116	439	1.965	7.121	1.724	3.980	5.325	45.530	105.395	134.808

2. BARCELONÈS

Municipis	Personal		Material i serveis		Interessos		Transferències corrents		Total despeses corrents						
	1978	1981	1978	1982	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1982				
L'Hospitalet	574.374	1.002.776	1.360.118	587.120	1.309.915	1.368.778	101.395	200.310	352.917	60.820	445.358	610.636	1.323.709	2.958.359	3.692.449
Esplugues	148.304	252.191	297.401	110.990	211.200	274.428	5.715	36.950	55.521	15.597	36.161	54.540	280.606	536.502	681.890
Santa Coloma	199.336	453.648	600.000	250.638	525.384	651.189	19.676	32.502	91.069	21.740	62.306	94.246	491.390	1.073.840	1.436.504
Sant Adrià	89.207	190.211	236.006	91.907	155.736	230.036	4.201	10.745	20.592	13.430	33.936	44.245	198.745	390.628	530.879
Sant Just	46.728	85.809	109.483	34.939	70.853	75.243	1.660	3.867	8.157	8.213	9.750	13.040	91.540	170.279	205.923

Despeses ordinàries per capítols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981
Previsió 1982

3. MARESME

Municipis	Personal			Material i serveis			Interessos			Transferències corrents			Total despeses corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Mataró	196.526	409.547	530.005	272.713	494.754	601.673	11.081	55.113	73.385	20.470	97.427	105.000	500.790	1.056.841	1.310.063
Premià de Mar	37.592	76.677	116.710	42.535	118.165	110.948	352	168	12.105	2.175	4.648	7.765	82.654	199.658	247.528
El Masnou	36.313	92.900	106.994	37.135	58.349	77.858	3.280	4.325	5.448	1.337	4.720	4.530	78.065	160.294	194.830
Pineda Mar	39.284	73.815	95.443	17.496	49.972	65.575	2	49	193	3.158	5.874	7.915	59.940	129.710	169.126
Malgrat	28.009	51.417	63.250	12.426	48.975	44.901	3.500	3.215	12.390	1.411	6.277	4.947	45.346	109.884	125.488
Calella	46.493	78.023	97.592	33.880	68.108	84.870	3.195	2.495	12.391	2.045	3.396	5.283	85.613	152.022	200.136
Arenys Mar	34.415	70.249	85.806	14.670	59.997	73.193	5.095	5.273	8.675	1.611	5.875	7.126	55.791	141.574	174.800
Vilassar Mar	27.172	51.720	66.948	23.385	48.361	59.006	1.058	3.804	6.599	1.945	6.018	13.632	53.560	109.903	146.185
Vilassar Dals	11.460	27.108	37.820	9.207	28.240	38.844	233	52	283	1.825	1.561	2.684	22.725	56.961	79.631
Premià Dalt	9.496	22.014	28.025	14.005	33.887	40.694	-	-	-	1.033	1.827	4.248	24.534	57.728	72.967
Alella	8.348	17.273	23.052	6.238	26.500	27.854	-	760	3.520	696	1.697	1.094	15.282	46.230	55.520

4. VALLÈS OCCIDENTAL

Municipis	Personal			Material i serveis			Interessos			Transferències corrents			Total despeses corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Castellbisbal	6.869	22.428	30.759	9.921	38.234	42.987	558	-	492	1.146	1.330	1.450	18.494	61.992	75.688
Sentmenat	7.816	18.421	20.645	6.830	21.174	21.941	300	573	3.500	714	1.713	2.689	15.660	41.881	48.775
Castellar	11.754	64.751	74.789	45.882	58.221	68.064	-	1.435	3.800	1.229	9.128	5.769	58.865	133.535	152.422
Sta. Perpètua	25.816	79.815	97.643	27.268	72.006	75.570	1.746	6.089	8.960	2.801	5.616	6.404	57.631	163.526	188.579
Ripollet	46.734	98.797	130.608	33.529	111.951	131.020	989	6.890	21.556	6.930	11.801	13.101	88.182	229.439	296.285
St. Cugat	78.073	207.835	245.133	55.223	124.932	144.808	3.162	4.627	21.799	17.078	64.836	90.263	153.536	402.230	502.003
Cerdanyola	77.750	166.275	232.186	63.588	152.077	172.888	4.572	6.249	24.038	11.846	29.815	76.499	157.756	354.416	505.611
Terrassa	404.986	678.539	897.119	283.054	660.845	705.735	15.628	165.703	221.193	19.976	190.013	286.702	723.644	1.695.100	2.110.749
Sabadell	456.837	809.639	988.066	299.988	669.547	765.186	19.864	145.509	222.904	37.466	83.147	126.988	814.155	1.707.842	2.094.144
Rubí	91.943	183.632	231.598	59.037	146.741	189.099	1.906	2.235	12.650	13.867	11.059	22.812	166.753	343.757	456.159
Montcada	85.253	162.196	240.766	16.068	83.843	141.125	1.786	15.369	50.245	7.310	12.727	19.484	110.417	274.135	451.620

Despeses ordinàries per capítols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981
Previsió 1982

5. VALLÈS ORIENTAL

Municipis	Personal		Material i serveis		Interessos		Transferències corrents		Total despeses corrents	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Canovelles	15.548	43.190	14.668	45.389	41	—	1.127	2.184	31.384	90.763
Granollers	139.976	256.289	163.792	257.869	4.727	36.880	3.527	1.855	312.022	567.625
La Llagosta	—	64.478	—	48.843	—	6.008	—	5.672	—	115.847
Mollet	50.081	142.742	82.186	174.083	4.051	34.382	3.595	21.525	139.913	344.365
Montornès	13.211	50.102	14.912	33.674	682	9.307	2.840	5.355	31.645	93.014
St. Celoni	22.448	47.630	18.754	37.846	595	2.205	3.336	7.158	45.133	94.950

6. OSONA

Municipis	Personal		Material i serveis		Interessos		Transferències corrents		Total despeses corrents	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Manlleu	25.270	67.243	28.144	49.683	1.694	6.693	2.105	6.919	57.213	129.363
Torelló	18.673	45.116	14.518	40.780	731	3.548	1.086	5.789	35.008	95.233
Vic	76.167	132.932	87.192	157.672	3.967	38.865	4.018	24.645	171.074	326.346
St. Martí de Centelles	1.093	2.115	1.302	3.298	—	—	85	138	2.480	5.551

Despeses ordinàries per capítols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981
Previsió 1982

7. ALT PENEDEDES GARRAF

	Municipis			Personal			Material i serveis			Interessos			Transferències corrents			Total despeses corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Gelida	8.044	16.446	22.156	10.277	24.793	24.117	21	282	2.206	450	1.421	1.498	18.452	42.942	50.373			
S. Llorenç	1.750	4.001	4.992	1.263	4.485	4.950	-	-	-	142	244	288	3.155	8.730	10.230			
S. Sadurní	19.354	3.783	51.140	14.695	41.412	38.363	262	846	4.608	1.169	1.716	5.547	35.480	47.757	99.658			
Vilatorrada	67.487	168.095	203.529	31.443	116.328	116.644	4.977	11.689	31.912	3.191	11.796	12.506	107.098	307.908	364.591			
S. Pere de Ribes	8.404	37.141	59.512	10.045	63.659	65.195	546	499	466	1.586	7.809	13.304	20.581	109.108	138.477			
Sitges	62.054	123.157	150.000	45.280	91.009	102.866	1.243	3.710	18.066	3.371	10.013	13.379	111.948	306.946	284.311			
Vilanova i la Geltrú	134.474	287.448	329.796	104.819	197.353	255.257	12.925	19.112	39.418	9.644	20.983	29.007	261.862	524.896	653.478			

8. ANOIA BERGUEDA BAGES

	Personal			Material i serveis			Interessos			Transferències corrents			Total despeses corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Igualada	81.354	157.755	207.814	59.310	152.066	213.521	25.387	17.935	28.582	5.861	28.995	30.016	171.912	356.751	479.934
Avià	1.701	4.734	4.525	2.251	3.662	5.235	-	265	70	161	221	220	4.113	882	10.050
Berga	25.870	62.216	72.396	27.498	63.139	67.620	235	206	10.245	1.519	3.222	2.890	55.122	129.783	153.151
Manresa	166.729	369.560	488.040	124.806	326.428	390.665	10.575	29.092	88.857	17.477	42.483	46.200	319.587	767.664	1.013.762

Índex de tots els Diagrames i Quadres estadístics continguts en aquest número 5 de la revista Arrel

I. L'acció de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona.....	pàg. 6
Diagrama 1. Distribució de la població segons la grandària dels municipis, 1981	pàg. 12
Diagrama 2. Evolució de la població a la «provincia» de Barcelona per comarques, 1960-1981	pàg. 13
Diagrama 3. Evolució de la pèrdua de poder adquisitiu dels fons dels Plans de Cooperació 1958-59 a 1976-77 en pessetes constants de 1981	pàg. 24
Diagrama 4. Finançament dels Plans d'Obres i Serveis, 1978-82.....	pàg. 30
Diagrama 5. Inversions de la Diputació de Barcelona, en milions de pessetes, vinculades a la Cooperació Municipal, 1978-82.....	pàg. 31

Índex de tots els
Programes i Quadres
estadístics continguts en
aquest número 2 de la
revista Arrel

Quadre 1.	Alteracions municipals a la «província» de Barcelona, 1900-1982. A/Desaparició de municipis. B/Nous municipis	pàg. 7
Quadre 2.	Relació de les mancomunitats intermunicipals voluntàries de la província de Barcelona	pàg. 9
Quadre 3.	Distribució dels municipis segons el nombre d'habitants, 1981	pàg. 10
Quadre 4.	L'evolució de la població a la «província» de Barcelona, per comarques, 1960-1981 ...	pàg. 11
Quadre 5.	Distribució dels nuclis de població per comarques	pàg. 14
Quadre 6.	Competències dels municipis, segons la Llei de Bases de Règim Local de 1955. Secció primera, de la competència en general. Secció segona, obligacions municipals	pàgs 16-17
Quadre 7.	Distribució dels municipis segons el volum del pressupost municipal ordinari, 1982. ...	pàg. 18
Quadre 8.	Competències de les Diputacions segons la Llei de Bases de Règim Local de 1955. Secció tercera (que completa les dues del Quadre 6), de la cooperació provincial als serveis municipals.	pàg. 19
Quadre 9.	Dotació, seqüències d'assignació i pèrdua de poder adquisitiu dels Plans de Cooperació, de 1958-59 a 1976-77	pàg. 23
Quadre 10.	Resum d'ajuts de caixa, financers, i tècnics concedits els darrers cinc anys.	pàg. 28
Quadre 11.	Finançament dels Plans d'Obres i Serveis, 1978-82.	pàg. 28
Quadre 12.	Inversions de la Diputació de Barcelona vinculades a Cooperació Municipal, 1978-82 .	pàg. 34
Quadre 13.	Sol·licituds d'inclusió als Plans d'Acció Municipal per comarques, 1981-82.	pàg. 34
Quadre 14.	Distribució de la demanda per comarques i sectors al Pla d'Acció Municipal, en pressupost total de milions de pessetes, 1981-82.	pàg. 36
Quadre 15.	Anàlisi de la demanda als Plans d'Acció Municipal segons la grandària dels municipis, 1981-82	pàg. 38
Quadre 16.	Dotació del Pla d'Acció Municipal i oferta per comarques, 1981-82.	pàg. 39
Quadre 17.	Distribució de la dotació del Pla d'Acció Municipal segons el nombre d'habitants del municipi, 1981-82	pàg. 41

Índex de tots els
Diagrames i Quadres
estadístics continguts en
aquest número 5 de la
revista Arrel

II. Les finances municipals en transició, 1978-1983	pàg. 45
Quadre sense número. Participació municipal en els ingressos de l'Estat, 1978-1982	pàg. 52
Quadre 1. Ingressos municipals dels pressupostos ordinaris, 1978-82, en pessetes per habitant.	pàg. 54
Quadre 2. Ingressos dels pressupostos ordinaris, 1978-82, en percentatges	pàg. 54
Quadre 3. Distribució de la imposició municipal 1978-81, en pessetes per habitant	pàg. 54
Quadre 4. Distribució de les taxes i altres ingressos, 1978-81, en pessetes per habitant	pàg. 57
Quadre 5. Pressió fiscal municipal dels ingressos propis, 1981, segons comarques, en percentatge sobre la renda disponible	pàg. 57
Quadre 6. Pressió fiscal dels ingressos municipals propis, 1981, segons dimensió i tipologia, en percentatge sobre la renda disponible	pàg. 57
Quadre 7. Despeses dels pressupostos municipals ordinaris, 1978-82, en pessetes per habitant.	pàg. 59
Quadre 8. Despeses dels pressupostos municipals ordinaris, 1978-82, en percentatges	pàg. 59
Quadre 9. Classificació per funcions de les despeses municipals, 1981, segons dimensió, en pessetes per habitant	pàg. 61
Quadre 10. Classificació per funcions de les despeses municipals, 1981, segons tipologia, en pessetes per habitant	pàg. 61
Quadre 11. Inversió municipal, 1978, 1981, 1982, segons comarques	pàg. 62
Quadre 12. Inversió municipal 1978, 1981, 1982, segons dimensió	pàg. 63
Quadre 13. Finançament de la inversió municipal 1978, 1981, 1982, segons dimensió, en percentatges	pàg. 64
Quadre 14. Finançament de la inversió municipal 1978, 1981, 1982, segons tipologia, en percentatges	pàg. 64
Quadre 15. Indicadors de gestió financera, 1978-81. Ingressos, segons dimensió	pàg. 65
Quadre 16. Indicadors de gestió financera 1978-1981. Ingressos, segons tipologia	pàg. 66
Quadre 17. Indicadors de gestió financera 1978-1981. Despeses, segons dimensió	pàg. 66
Quadre 18. Indicadors de gestió financera 1978-81. Despeses, segons tipologia	pàg. 67
Quadre 19. Indicadors de gestió de tributs. Padró de la Contribució Territorial Urbana, 1978-82, per comarques	pàg. 67
Quadre 20. Indicadors de gestió de tributs. Padró de la Contribució Territorial Urbana, 1978-1982, per tipologies	pàg. 68
Quadre 21. Indicadors de gestió tributària 1978-82. Altres taxes, per comarques	pàg. 68
Quadre 22. Indicadors de gestió tributària, 1978-82. Altres taxes, segons tipologia	pàg. 69
Quadre 23. Pressupostos de liquidació de deutes, segons dimensió i tipologia	pàg. 70
Quadre 24. Grau d'endeutament, segons dimensió	pàg. 70
Quadre 25. Grau d'endeutament, segons tipologia	pàg. 70
Quadre 26. Fonts d'endeutament municipal, 1982, segons dimensió, en percentatges	pàg. 70
Quadre 27. Fonts d'endeutament municipal, 1982, segons tipologia, en percentatges	pàg. 72

ANNEX ESTADÍSTIC

- Quadres 1 al 8.** Ingressos municipals ordinaris per capitols en milers de pessetes.
Liquidació 1978 i 1981. Previsió 1982. Segons la mostra de 59 municipis,
corresponent els vuit quadres a les onze comarques barcelonines..... pàgs. 80 a 83
- Quadres 1 al 8.** Despeses municipals ordinàries per capitols, en milers de pessetes.
Liquidació 1978 i 1981. Previsió 1982. Segons la mostra de 59 municipis,
corresponent els vuit quadres a les onze comarques barcelonines..... pàgs. 84 a 87

els mapes : FU-1-21

Índex dels Mapes Municipals i Comarcals de la circumscripció de Barcelona

Com s'ha assenyalat en la presentació i primera pàgina d'aquest número 5 de la revista Arrel, conjuntament amb aquest número i imprès a part es distribueixen tretze mapes a color que fan referència als temes tractats en aquest número d'Arrel. Aquest és l'índex dels tretze mapes, els onze primers referits al treball «L'acció de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona» i els dos darrers al treball «Les finances municipals en transició, 1978-1983».

- Mapa I.** Municipis, comarques i partits judicials a la «provincia» de Barcelona, 1982.
- Mapa II.** Població de la «provincia» de Barcelona per municipis, 1981.
- Mapa III.** Evolució de la població de les comarques barcelonines, 1960-1981.
- Mapa IV.** Evolució de la població dels municipis de la «provincia» de Barcelona, 1960-1981.
- Mapa V.** Nombre de nuclis de població per municipi.
- Mapa VI.** Volum dels pressupostos municipals ordinaris per municipis, 1982.
- Mapa VII.** Pressupost municipal ordinari de 1982 dels municipis de la «provincia» de Barcelona, en pessetes per habitant.
- Mapa VIII.** Municipis que han presentat sol·licituds de subvenció al Pla d'Acció Municipal 1981-82.
- Mapa IX.** Sectorialització de la demanda al Pla d'Acció Municipal 1981-82 per comarques, segons el pressupost total de l'obra sol·licitada.
- Mapa X.** Dotació del Pla d'Acció Municipal per comarques, 1981-82.
- Mapa XI.** Municipis i obres subvencionats pel Pla d'Acció Municipal 1981-82.
- Mapa XII.** Pressió fiscal municipal, 1981.
- Mapa XIII.** Ingressos municipals corrents per habitant, 1981.

CINC NÚMEROS D'ARREL

Amb aquest número 5, la revista Arrel aconpleix dos anys de vida. El número 1, abril-juny 1981, fou publicat en el marc del Primer Congrés de la Premsa Comarcal de Catalunya, celebrat el mes de maig de 1981 sota el patrocini de la Diputació de Barcelona. El seu contingut foren nou treballs sobre la premsa comarcal, de la seva història a la censura, del cens d'aquell any a tres exemples-models de premsa comarcal, de l'exposició de premsa catalana al Congrés de la premsa comarcal, i amb una relació de l'activitat comunicacional de la Diputació barcelonina.

El segon número, gener-març 1982, fou fonamentalment dedicat a la comarca del Baix Llobregat, amb taula redona amb alcaldes de la comarca i diversos estudis històrics, territorials, urbanístics, econòmics i culturals sobre la comarca. A més, treballs culturals sobre Josep Maria de Sagarra i Santiago Rusiñol, junt amb un informe del parc natural del Pedraforca.

El número 3 d'Arrel, extraordinari, abril-setembre 1982, conté dos amplis treballs, sobre la Comunicació Local a Catalunya, especialment les ràdios municipals i un mapa i cens de tots els mitjans de comunicació local a Catalunya, i sobre l'Institut d'Estudis Catalans, amb motiu de la inauguració dels nous locals –la seva seu històrica– el mes d'octubre de 1982. A més, dos reportatges sobre la donació de Frederic Marés a la Biblioteca de Catalunya i

sobre el Joc de l'Aigua distribuït a les escoles per la Diputació.

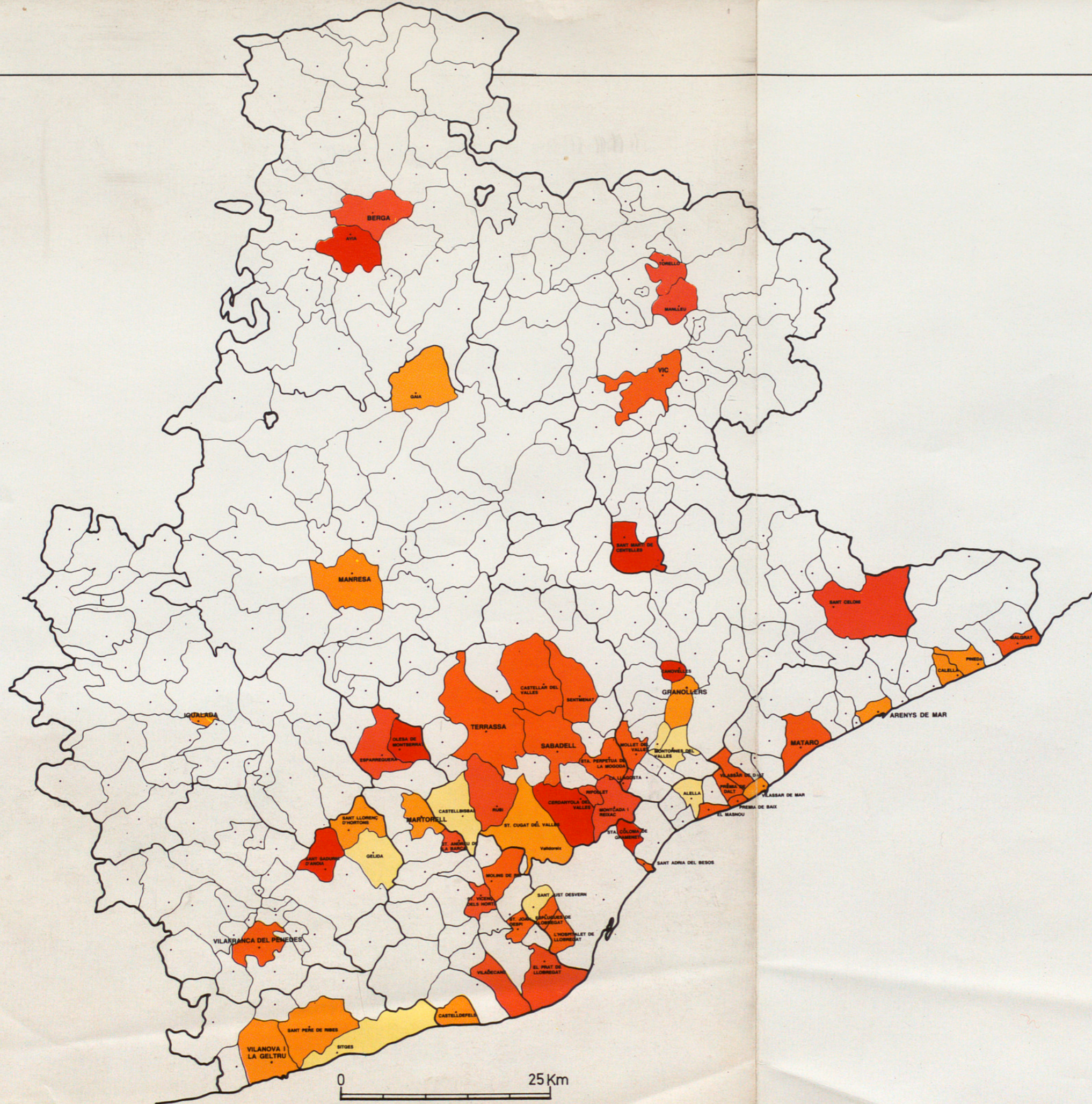
El quart número d'Arrel, octubre 1982-març 1983, conté com a principal treball un llarg estudi sobre la crisi econòmica al Vallès Occidental i també el cens de les Biblioteques Populars de la Diputació junt amb diversos treballs referents a aquest tema i especialment a la nova ordenació de la Biblioteca de Catalunya. A més, un nou treball de les noves tendències de la premsa comarcal i el cens d'aquesta premsa el 1983 junt amb la relació dels premis atorgats el 1981 i 1982 a la premsa comarcal de Catalunya, premis Tasis-Torrent, per la Diputació de Barcelona. Finalment, els discursos de la presa de possessió, el desembre de 1983, del nou president de la Diputació i comiat de l'anterior.

Junt amb el monogràfic estudi municipal-comarcal d'aquest número 5, abril-setembre 1983, la revista Arrel ha oferit doncs, en la línia de treballs o informes en profunditat, temes municipals-comarcals d'una manera predominant, seguits per temes de comunicació i temes culturals. Tot plegat, en la perspectiva de suport als municipis i a la seva agrupació natural que és la comarca, principal línia d'acció de la Diputació de Barcelona, així com també en el marc de la política de comunicació de la Diputació, afavorint les expressions locals i comarcals, i prestant especial atenció als fenòmens culturals del país.

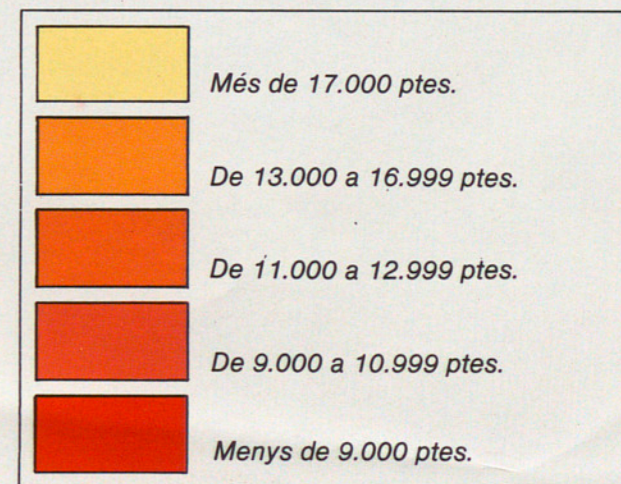

Diputació de Barcelona

MAPA XIII. INGRESSOS CORRENTS PER HABITANT, 1981.

Ingressos per habitant segons una mostra de 59 municipis

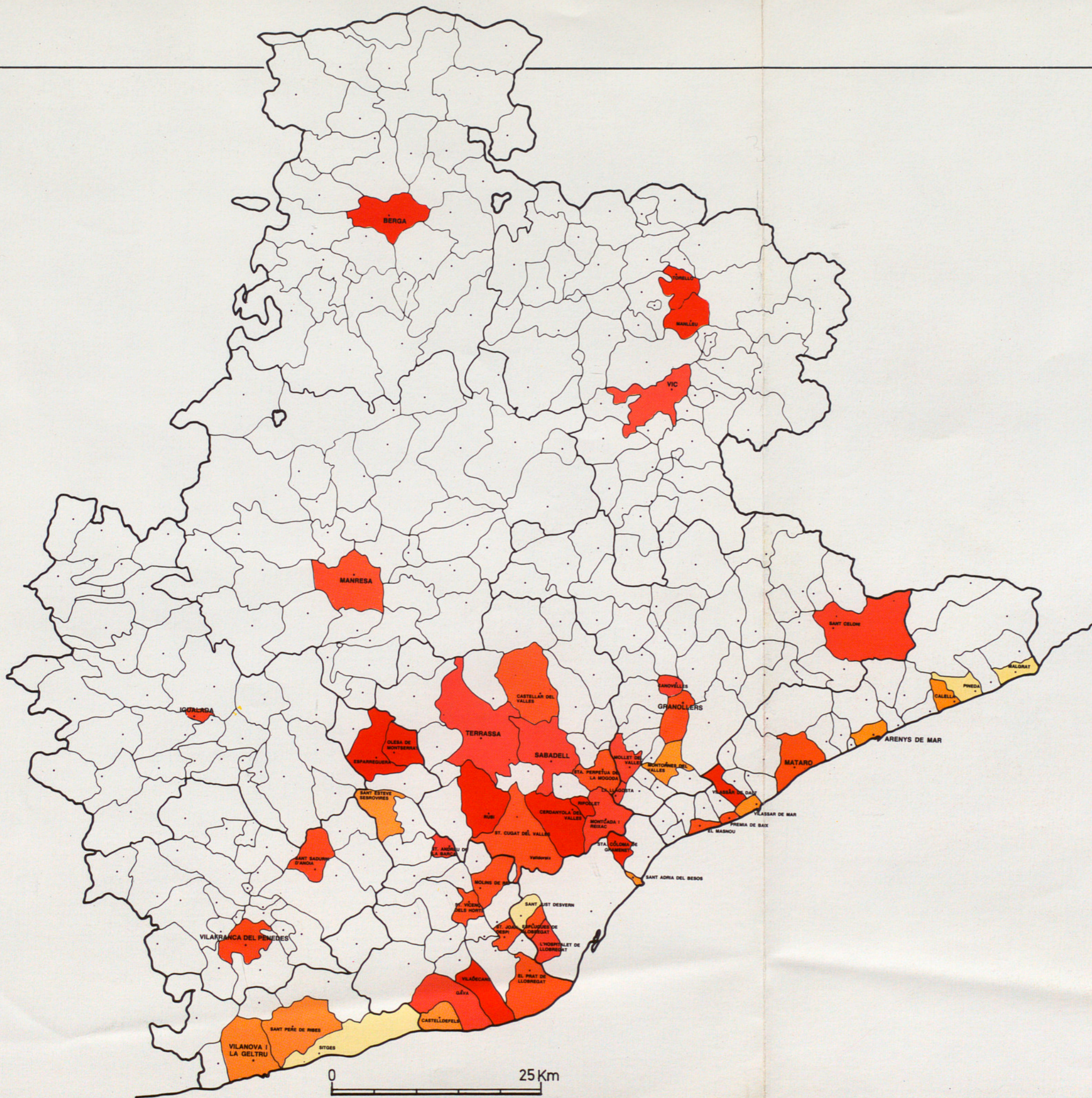
Font: CEP

0 25 Km

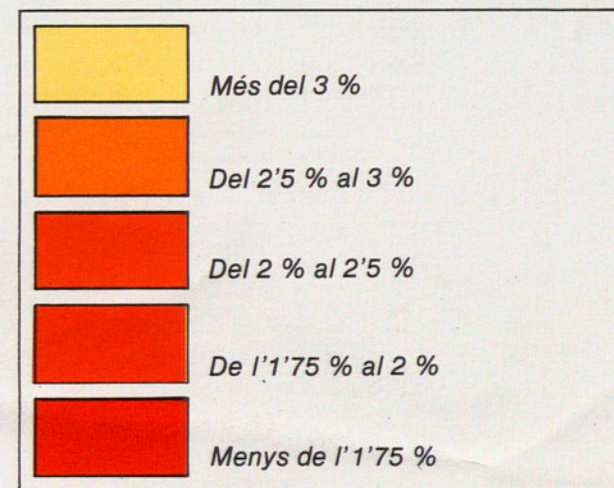

Diputació de Barcelona

MAPA XII. PRESSIÓ FISCAL MUNICIPAL, 1981.

Percentatge dels ingressos municipals propis sobre la renda disponible, en una mostra de 51 municipis

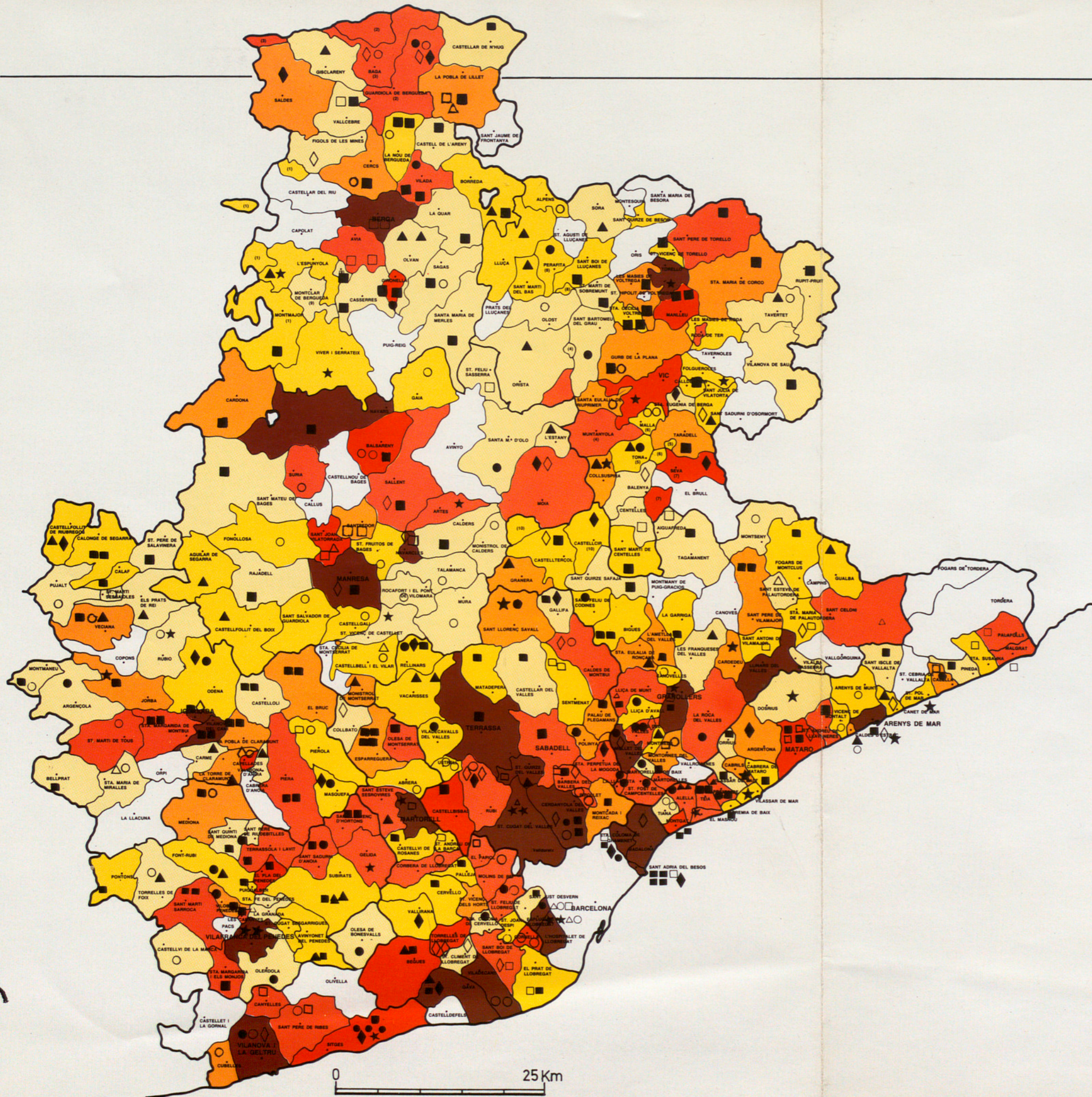
Font: CEP

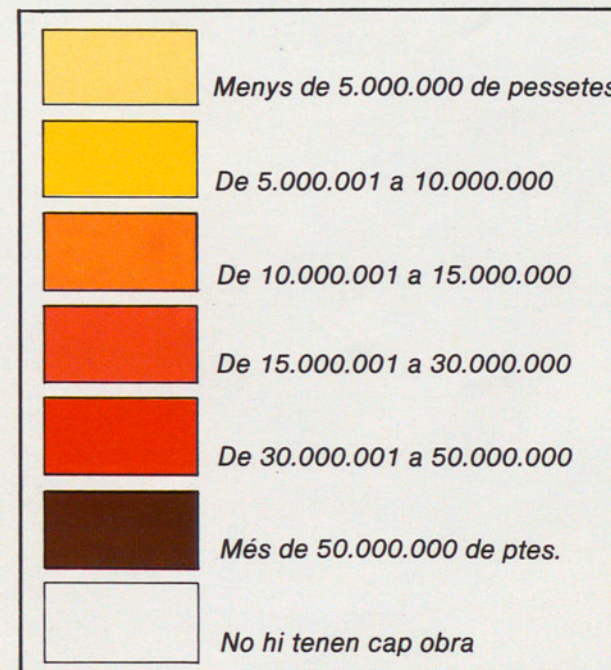
Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

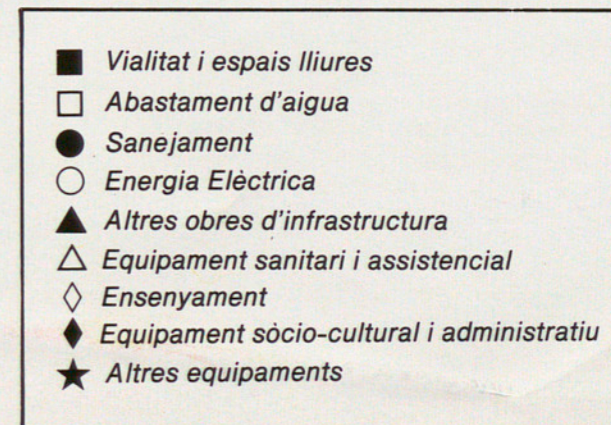
MAPA XI. MUNICIPIS I OBRES SUBVENCIONATS PEL PLA D'ACCIÓ MUNICIPAL 1981-82.

Pressupost total de les obres incloses al Pla d'Acció Municipal 1981-82

Tipus d'obra

Font: Elaboració pròpia

Mapes Municipals i Comarcals de la circumscripció de Barcelona

Com s'ha assenyalat en la presentació i primera pàgina d'aquest número 5 de la revista Arrel, conjuntament amb aquest número i imprès a part es distribueixen tretze mapes a color que fan referència als temes tractats en aquest número d'Arrel. Aquest és l'índex dels tretze mapes, els onze primers referits al treball «L'acció de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona» i els dos darrers al treball «Les finances municipals en transició, 1978-1983».

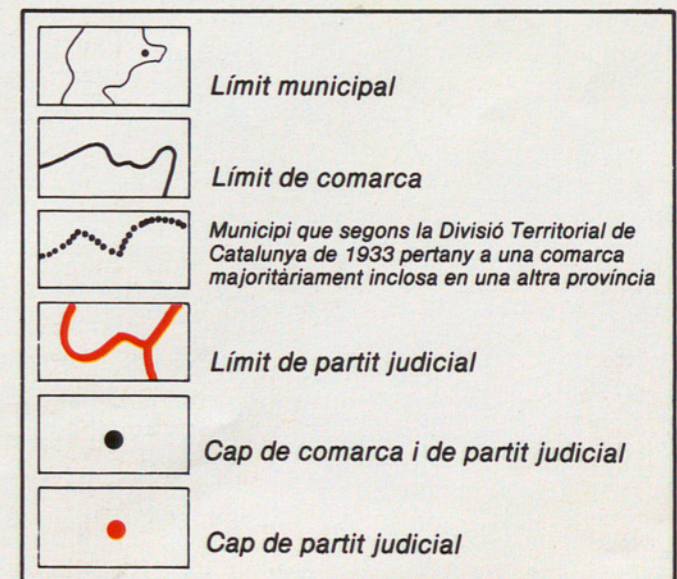
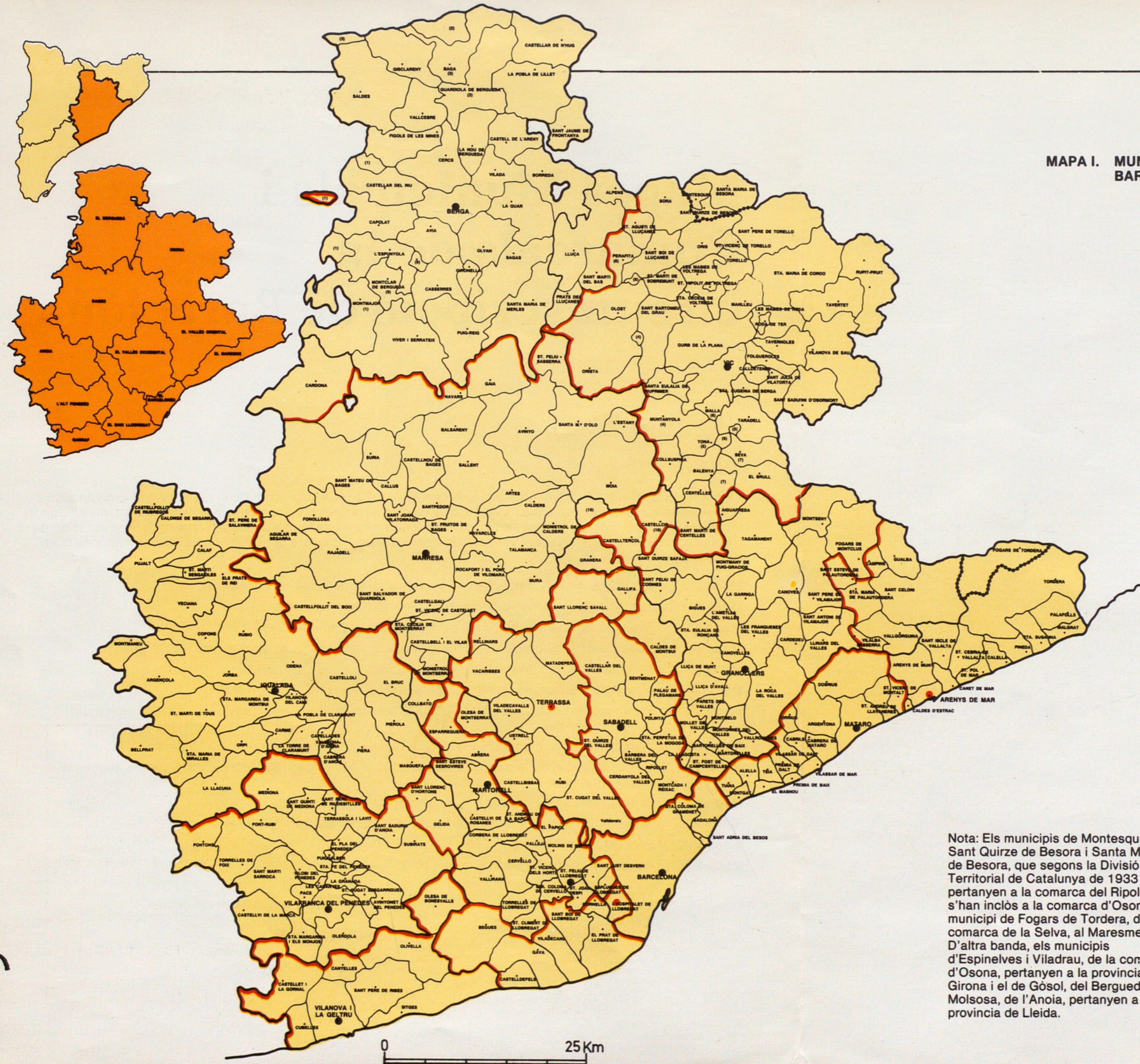
- Mapa I.** Municipis, comarques i partits judicials a la «província» de Barcelona, 1982.
- Mapa II.** Població de la «província» de Barcelona per municipis, 1981.
- Mapa III.** Evolució de la població de les comarques barcelonines, 1960-1981.
- Mapa IV.** Evolució de la població dels municipis de la «província» de Barcelona, 1960-1981.
- Mapa V.** Nombre de nuclis de població per municipi.
- Mapa VI.** Volum dels pressupostos municipals ordinaris per municipis, 1982.
- Mapa VII.** Pressupost municipal ordinari de 1982 dels municipis de la «província» de Barcelona, en pessetes per habitant.
- Mapa VIII.** Municipis que han presentat sol·licituds de subvenció al Pla d'Acció Municipal 1981-82.
- Mapa IX.** Sectorialització de la demanda al Pla d'Acció Municipal 1981-82 per comarques, segons el pressupost total de l'obra sol·licitada.
- Mapa X.** Dotació del Pla d'Acció Municipal per comarques, 1981-82.
- Mapa XI.** Municipis i obres subvencionats pel Pla d'Acció Municipal 1981-82.
- Mapa XII.** Pressió fiscal municipal, 1981.
- Mapa XIII.** Ingressos municipals corrents per habitant, 1981.

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA I. MUNICIPIS, COMARQUES I PARTITS JUDICIALS A LA PROVÍNCIA DE BARCELONA, 1982.

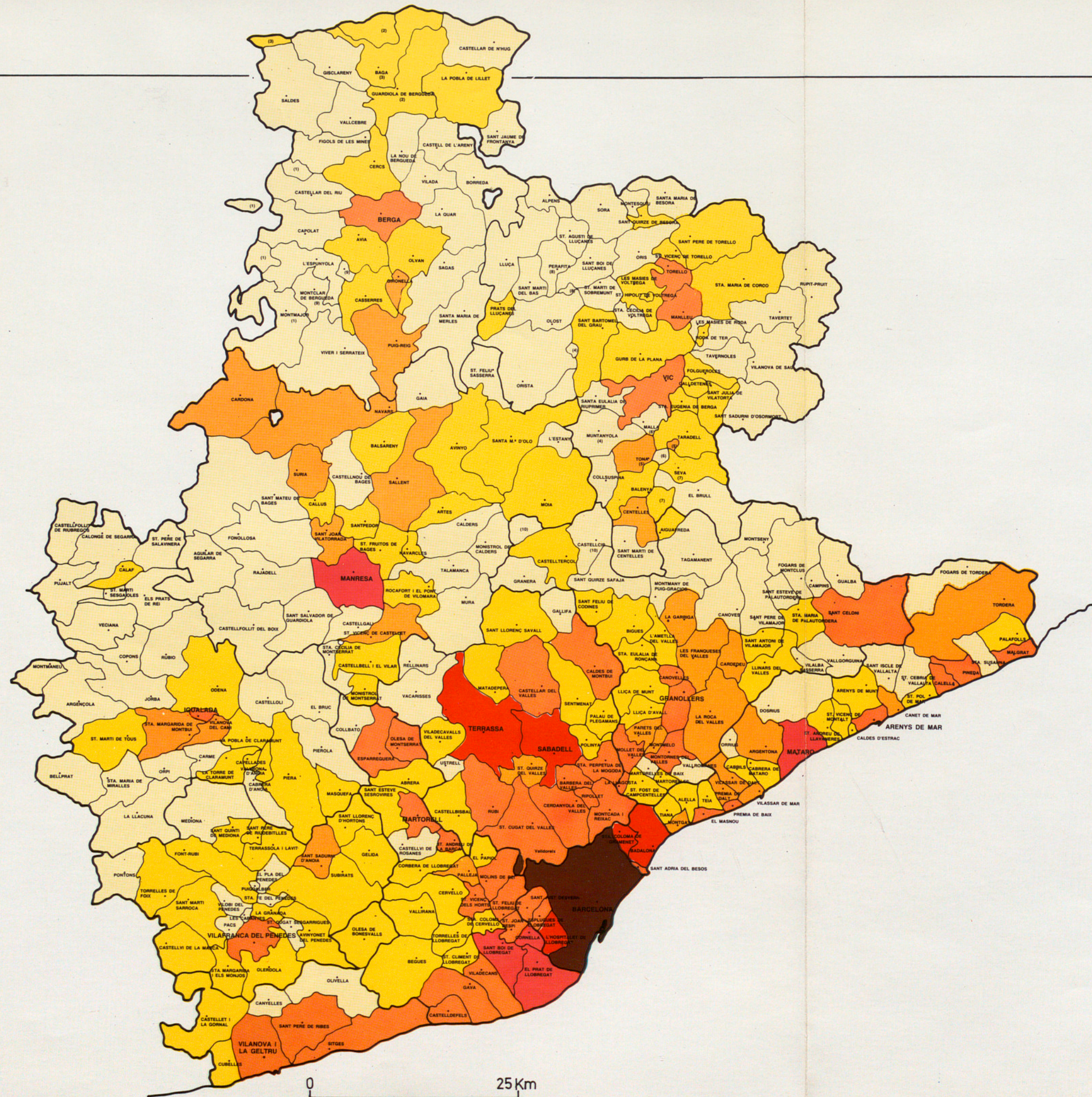
Nota: Els municipis de Montesquiú, Sant Quirze de Besora i Santa Maria de Besora, que segons la Divisió Territorial de Catalunya de 1933 pertanyen a la comarca del Ripollès, s'han inclòs a la comarca d'Osona i el municipi de Fogars de Tordera, de la comarca de la Selva, al Maresme. D'altra banda, els municipis d'Espinelles i Viladrau, de la comarca d'Osona, pertanyen a la província de Girona i el de Gòsol, del Berguedà, i la Molsosa, de l'Anoia, pertanyen a la província de Lleida.

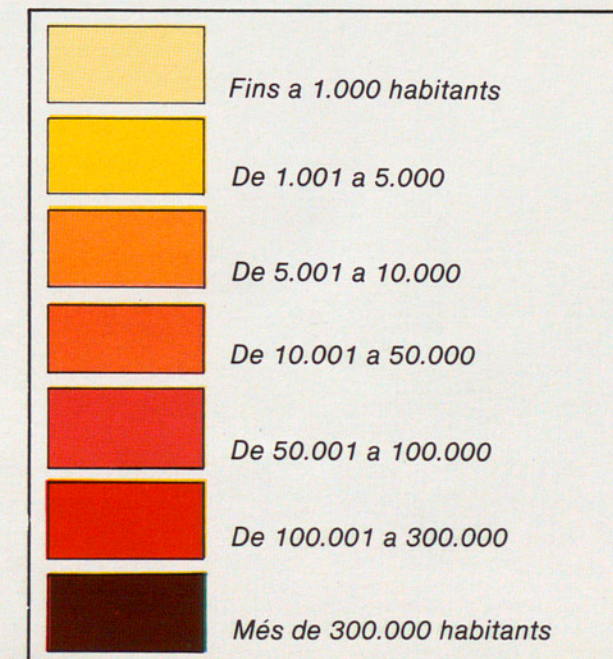
Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA II. POBLACIÓ DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA PER MUNICIPIS, 1981

Població de fet

Font: INE, «Censo de la Población de España», 1981.

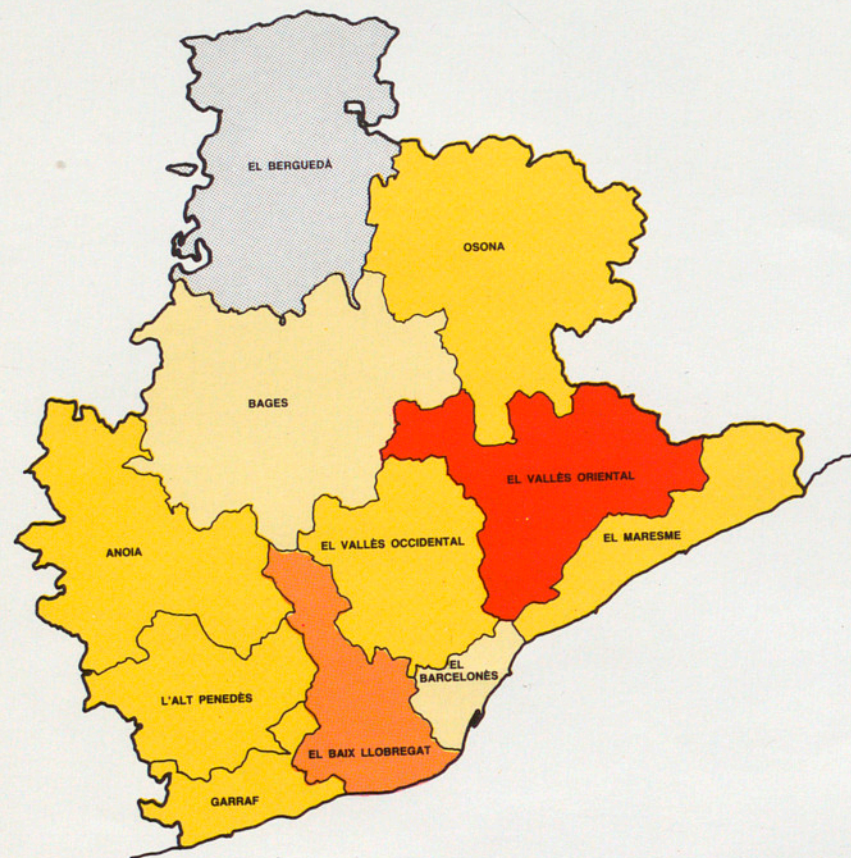
0 25 Km

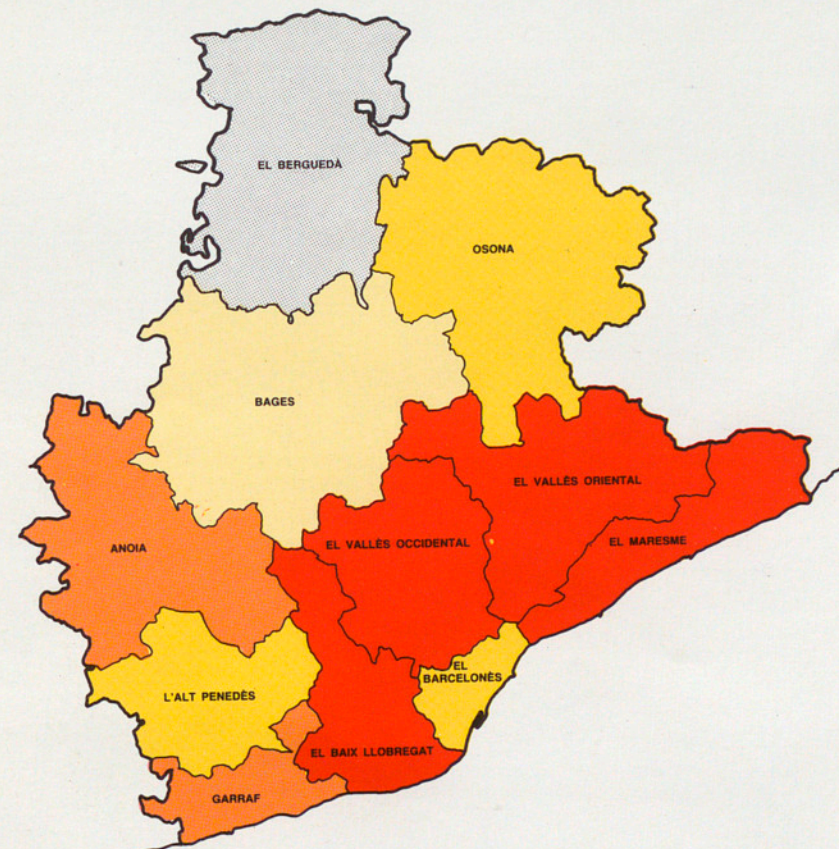
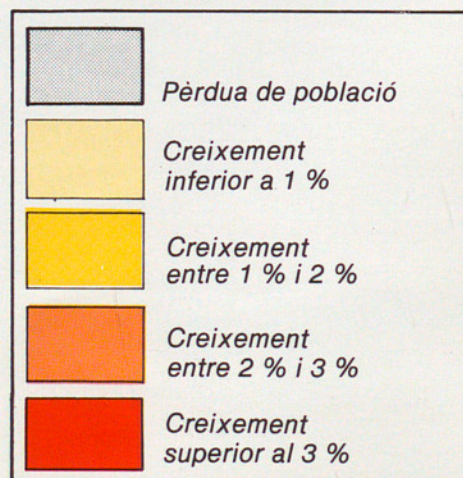
Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

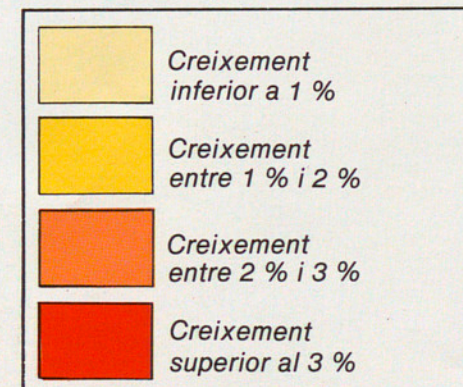
MAPA III. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ DE LES COMARQUES BARCELONINES, 1960-1981.

A. Creixement anual acumulatiu, 1960-1981

B. Creixement anual acumulatiu, 1975-1981.

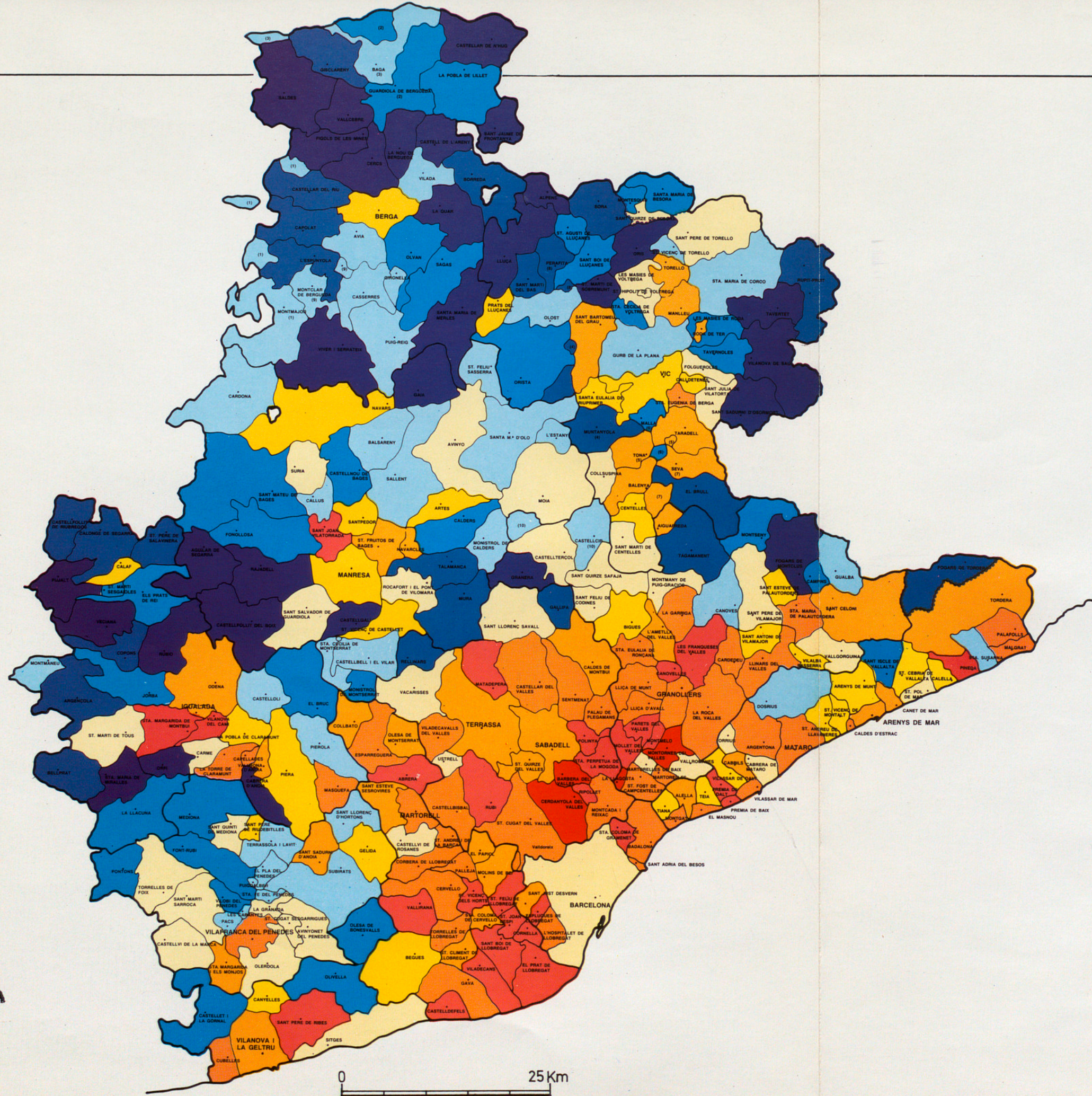
Font: INE, «Censo de la Población de España», 1960-1981.

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA IV. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ DELS MUNICIPIS DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA, 1960-1981.

Creixement anual acumulatiu

Creixement		Decreixement	
	De 0 % a 1 %		De 0 % a 1 %
	De 1 % a 2 %		De 1 % a 2 %
	De 2 % a 3 %		De 2 % a 3 %
	De 3 % a 5 %		Més del 3 %
	De 5 % a 10 %		
	De 10 % a 13 %		

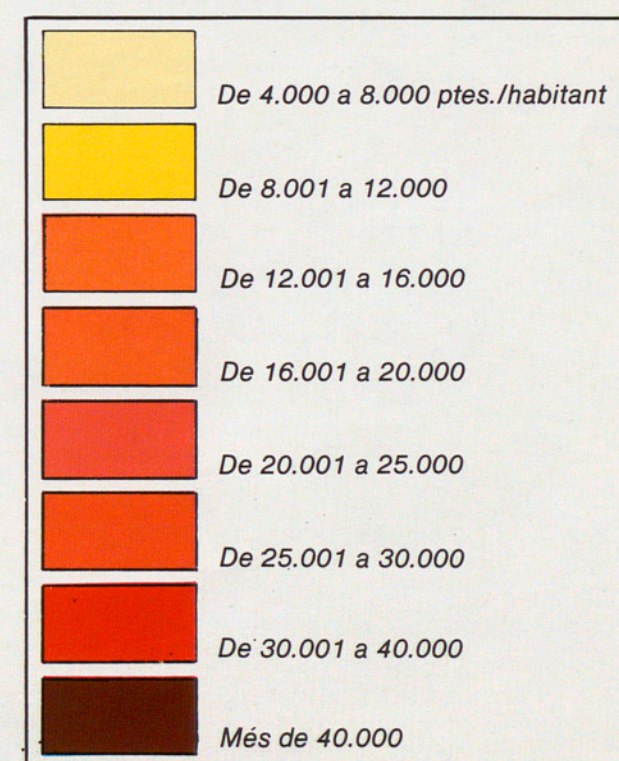
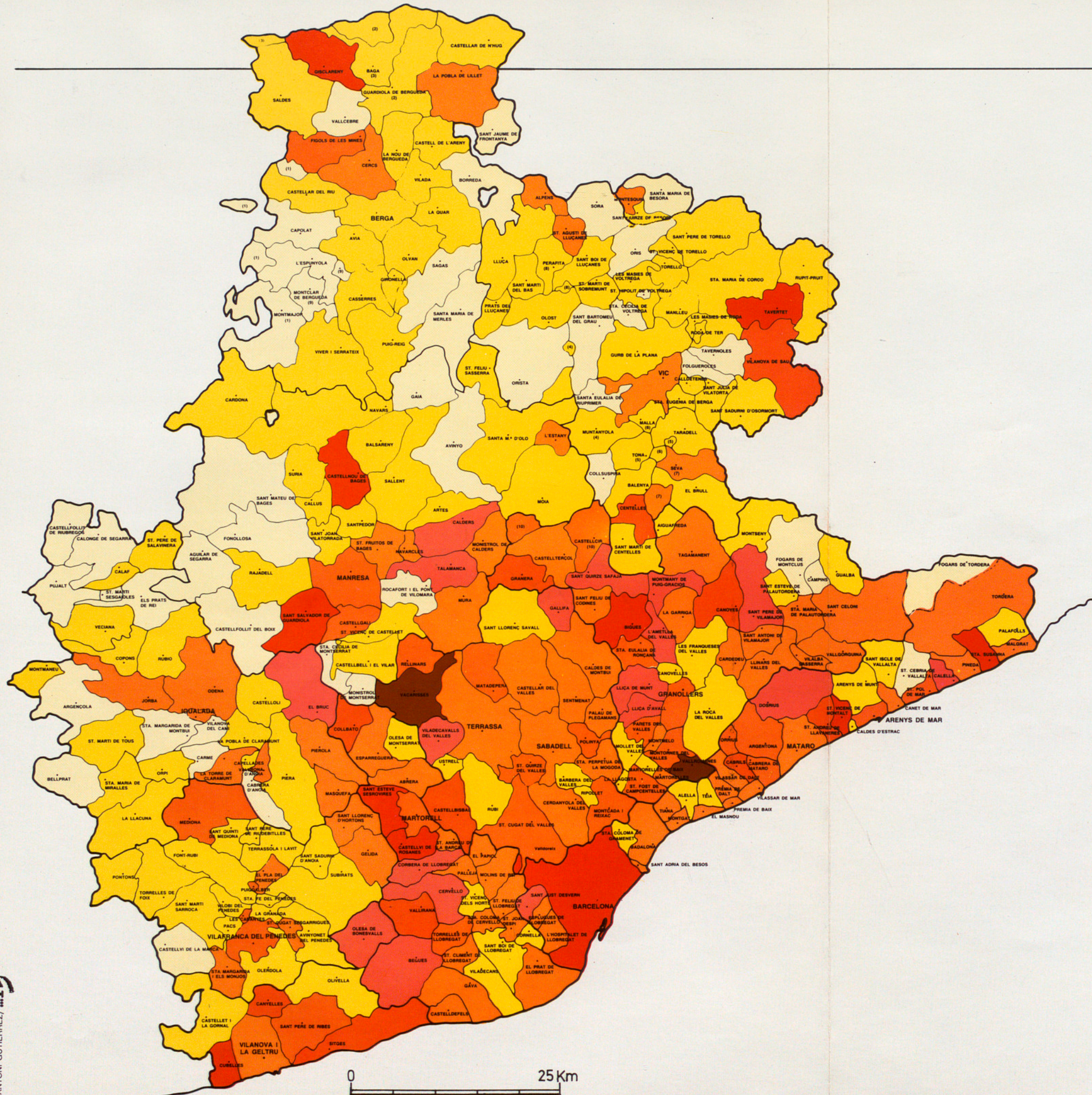
Font: INE, «Censo de la Población de España», 1960-1981.

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA VII. PRESSUPOST MUNICIPAL ORDINARI DE 1982 EN PESSETES PER HABITANT.

0 25 Km

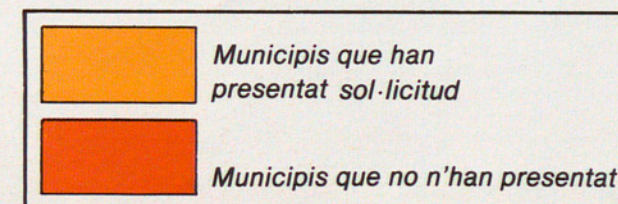
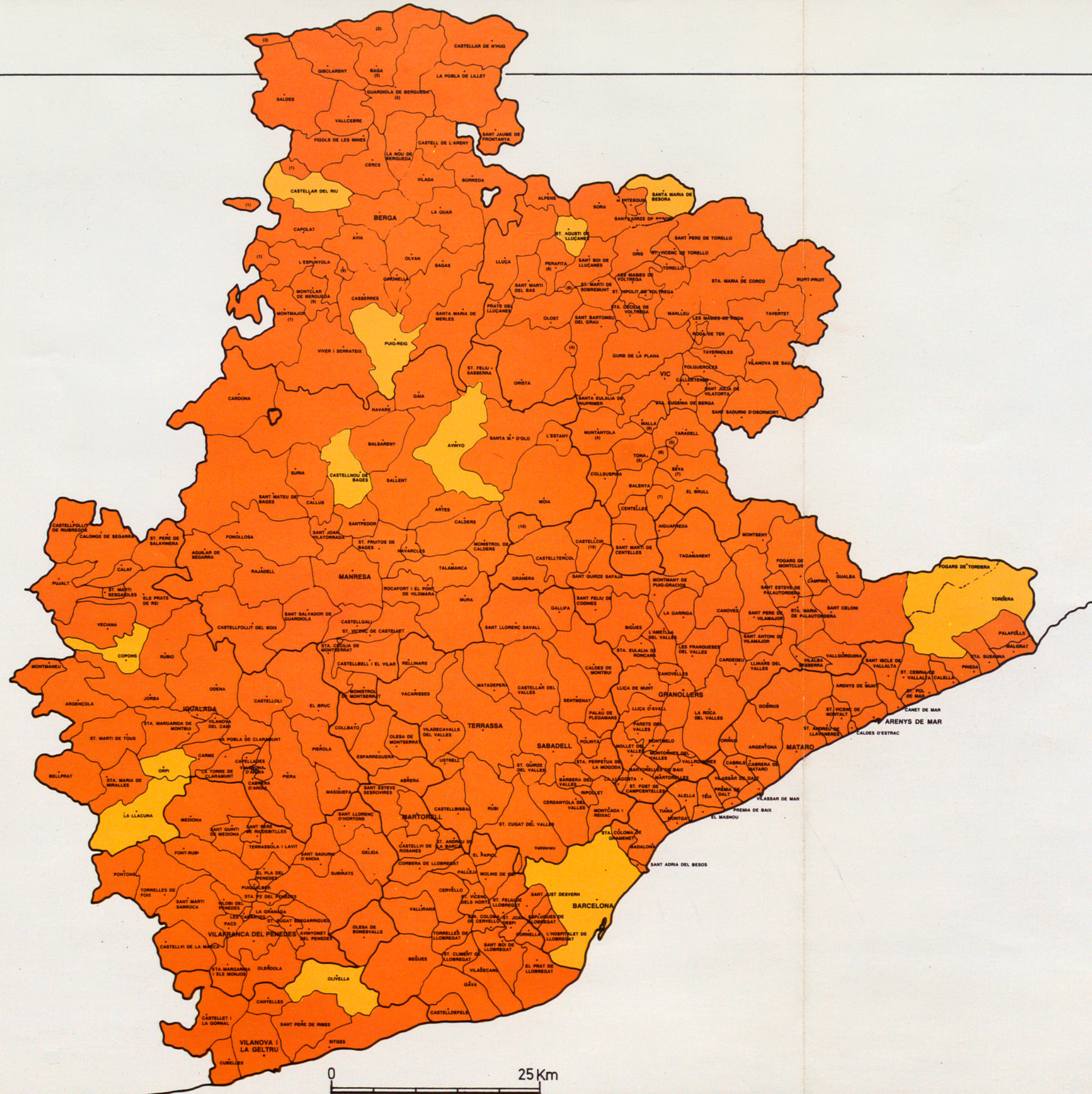
Font: Municipis de la província de Barcelona.

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA VIII. MUNICIPIS QUE HAN PRESENTAT SOL·LICITUDS DE SUBVENCIÓ AL PLA D'ACCIÓ MUNICIPAL 1981-82

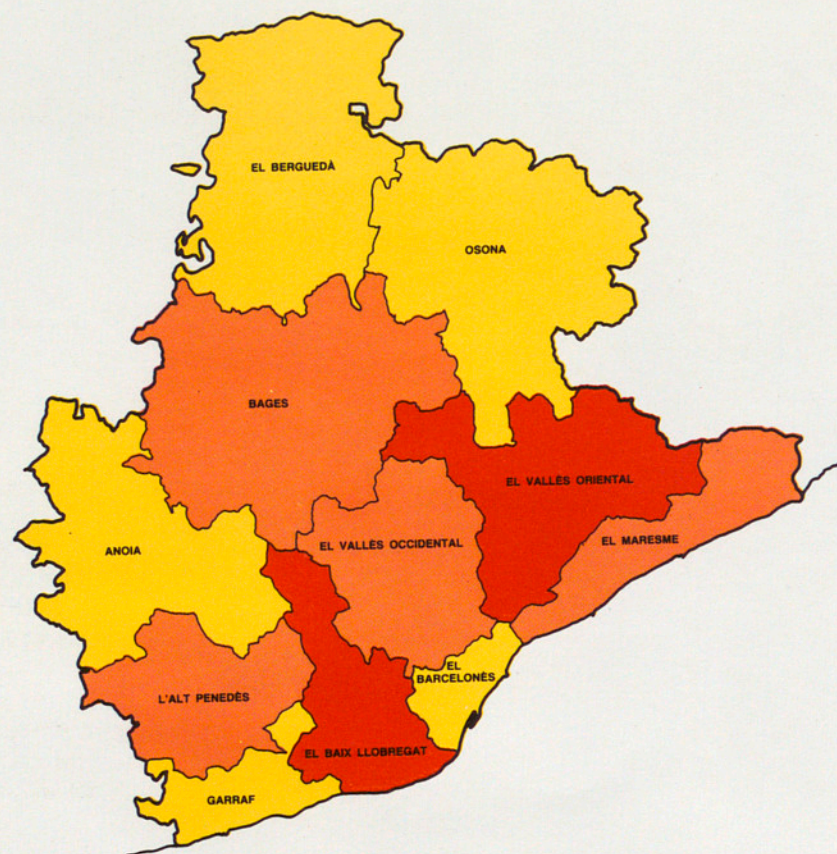

Font: Elaboració pròpia.

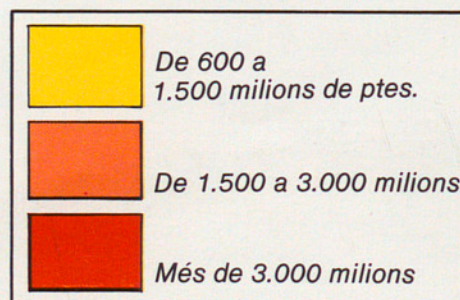

Diputació de Barcelona

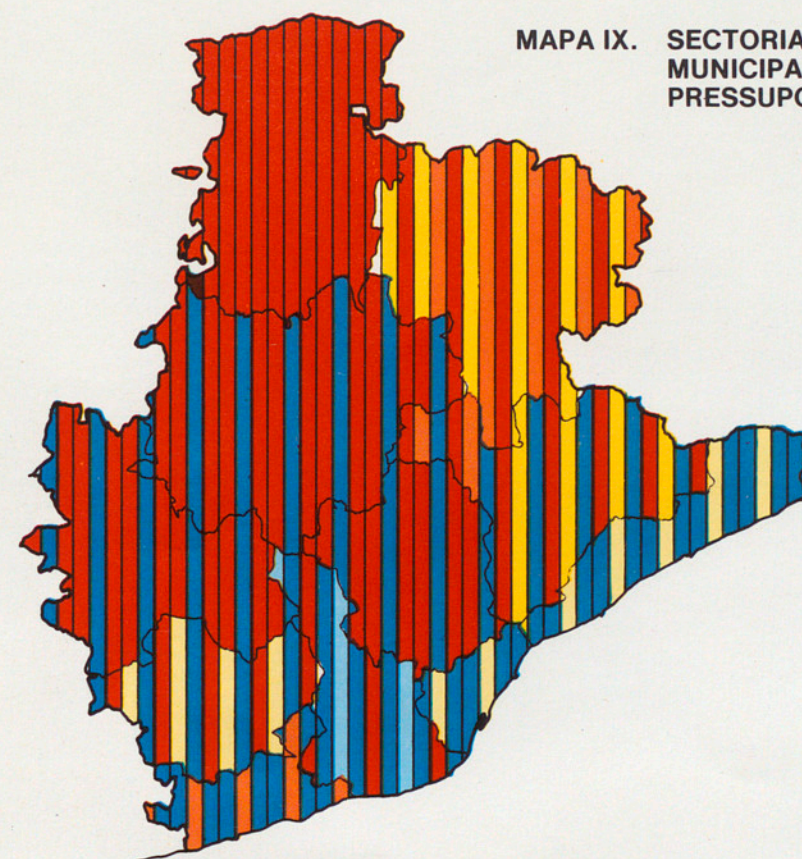
SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

A. Pressupost total de l'obra sol·licitada

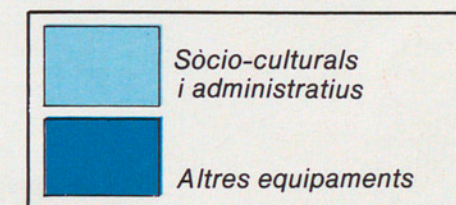
MAPA IX. SECTORIALITZACIÓ DE LA DEMANDA AL PLA D'ACCIÓ MUNICIPAL 1981-82 PER COMARQUES, SEGONS EL PRESSUPOST TOTAL DE L'OBRA SOL·LICITADA.

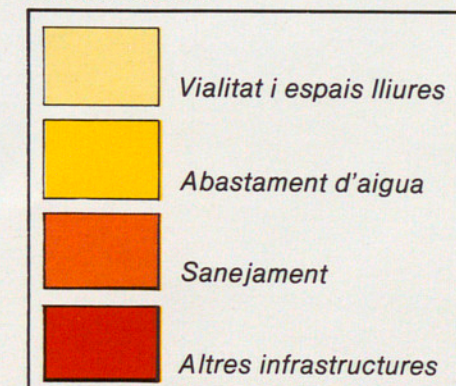
Sistema de representació cartogràfica
 Basat en la representació en bandes ternàries dels tres primers sectors de la demanda, avaluats percentualment:
 a) en el cas que el primer sector de la demanda superi en el doble als següents, es representen les tres bandes del mateix color; b) en el cas que el doble del segon sector demanat sigui igual o superior al primer, es representen dues bandes del primer sector i una del segon; c) en el cas que el doble del segon i el tercer sectors demanats sigui igual o superior al primer, es representa una banda del color de cada sector.

B. Sectors predominants, per comarques

Equipaments

Infraestructures

Font: Elaboració pròpia.

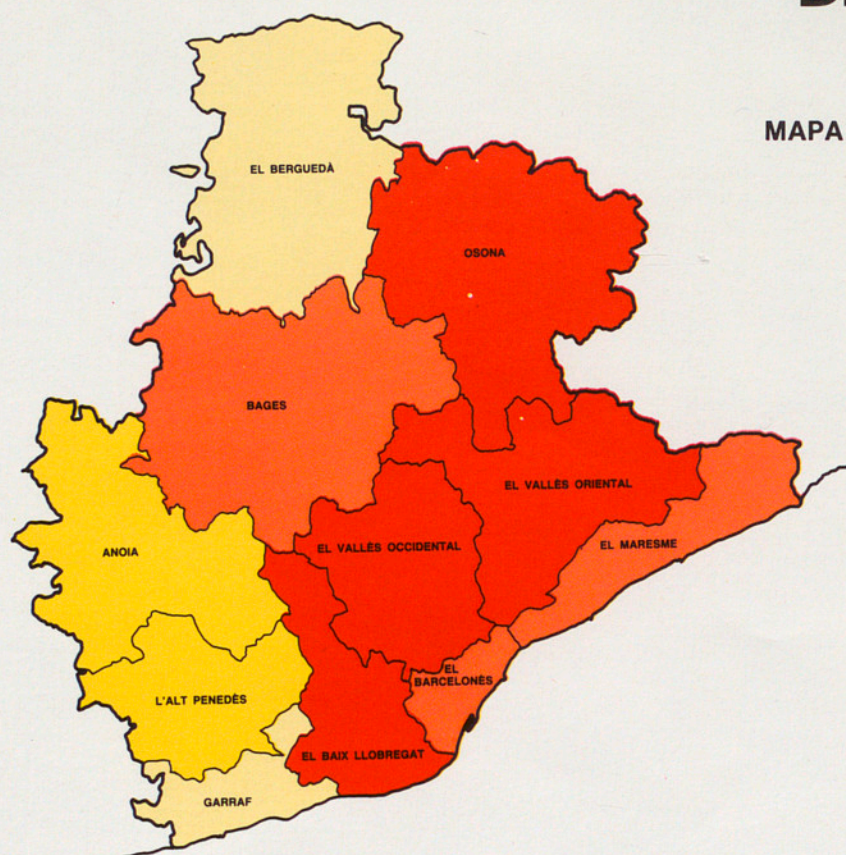
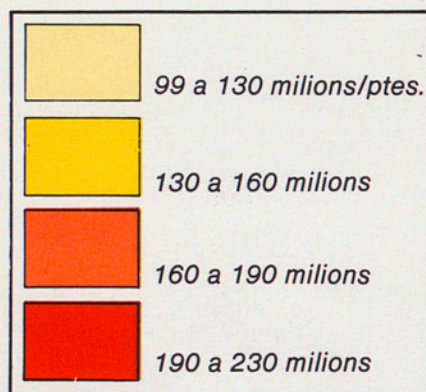

Diputació de Barcelona

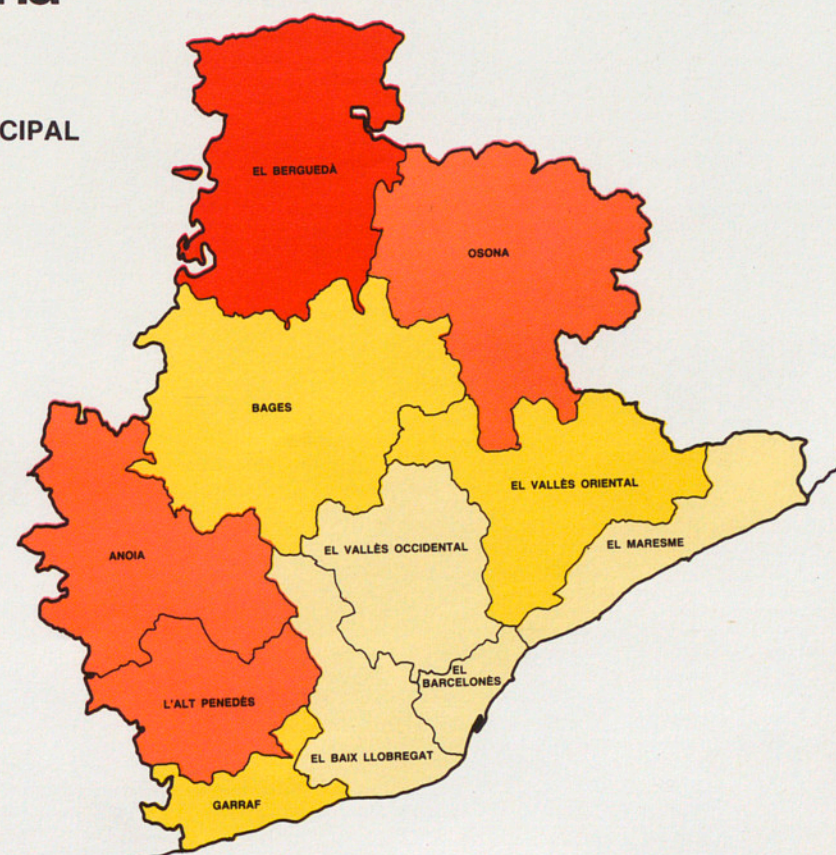
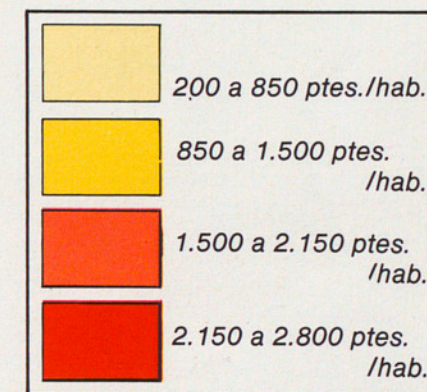
SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA X. DOTACIÓ DEL PLA D'ACCIÓ MUNICIPAL PER COMARQUES, 1981-82.

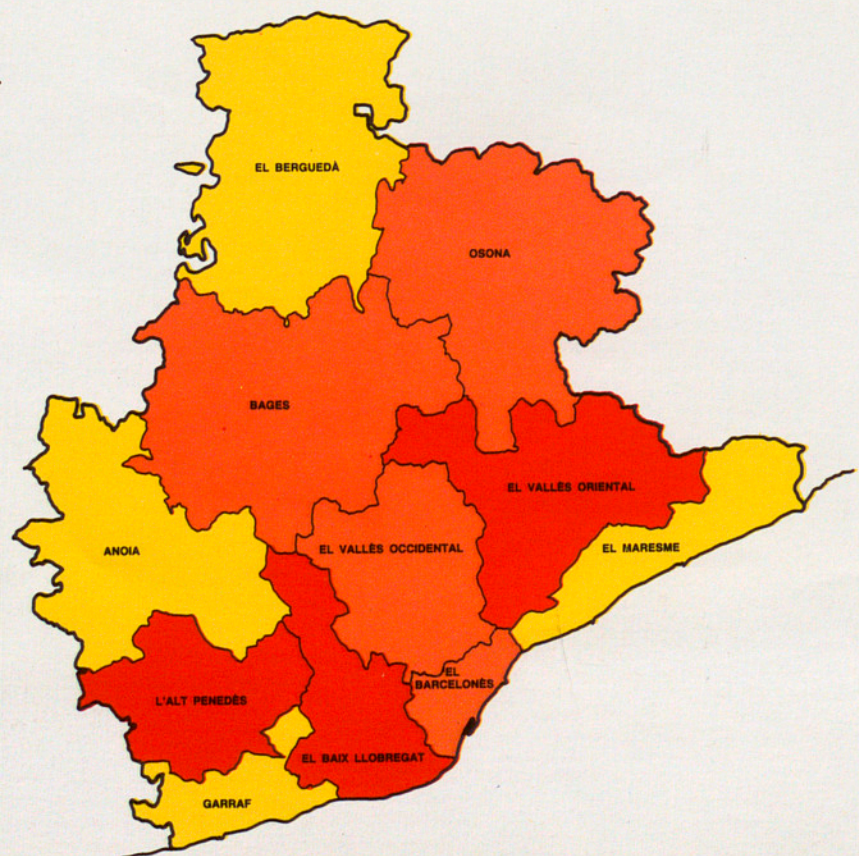
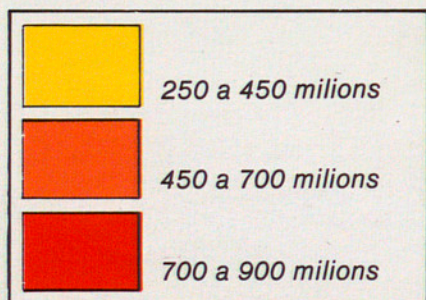
A. Subvenció total

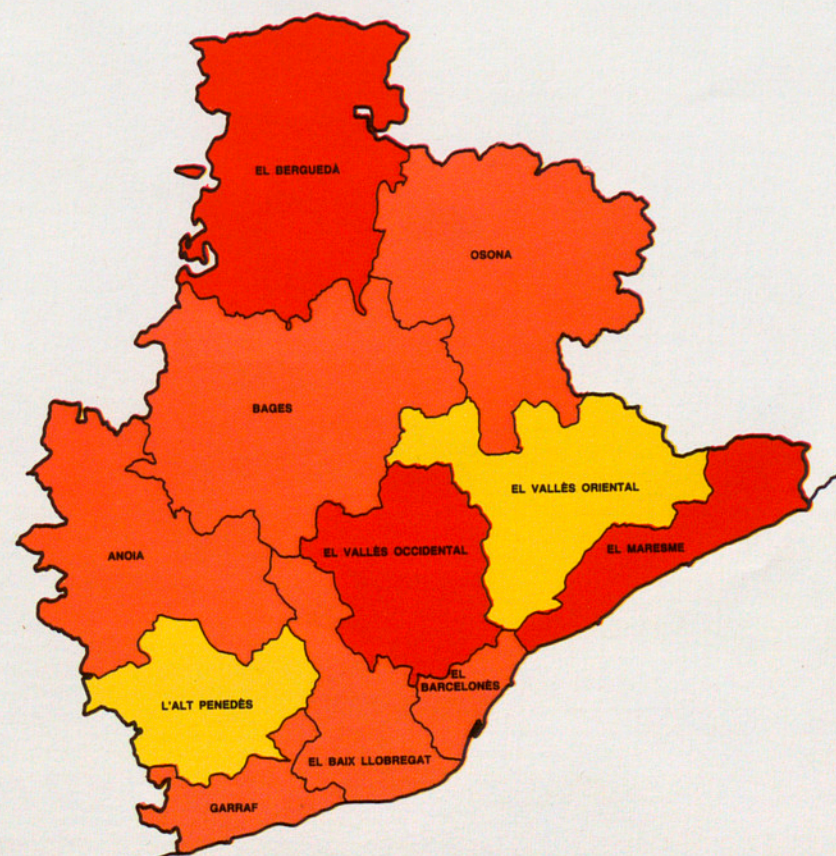
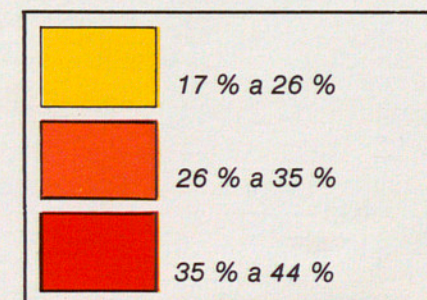
B. Subvenció en pessetes per habitant

C. Pressupost total de l'obra generada

D. Percentatge de subvenció sobre l'obra total generada

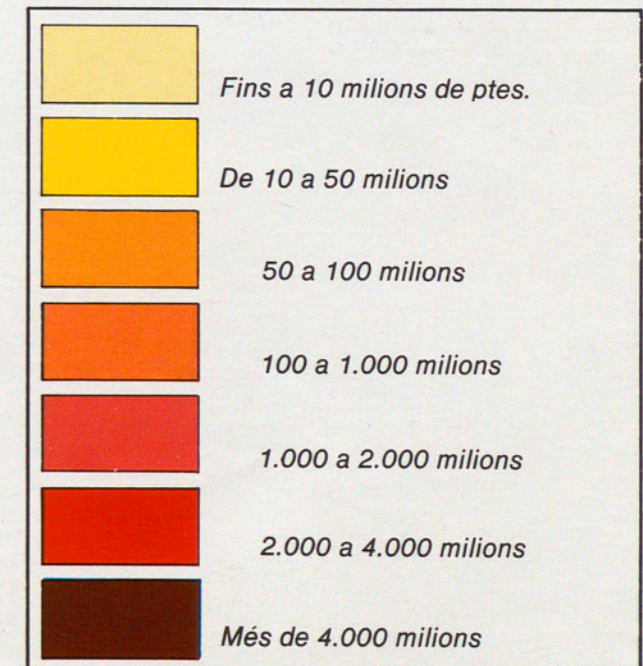
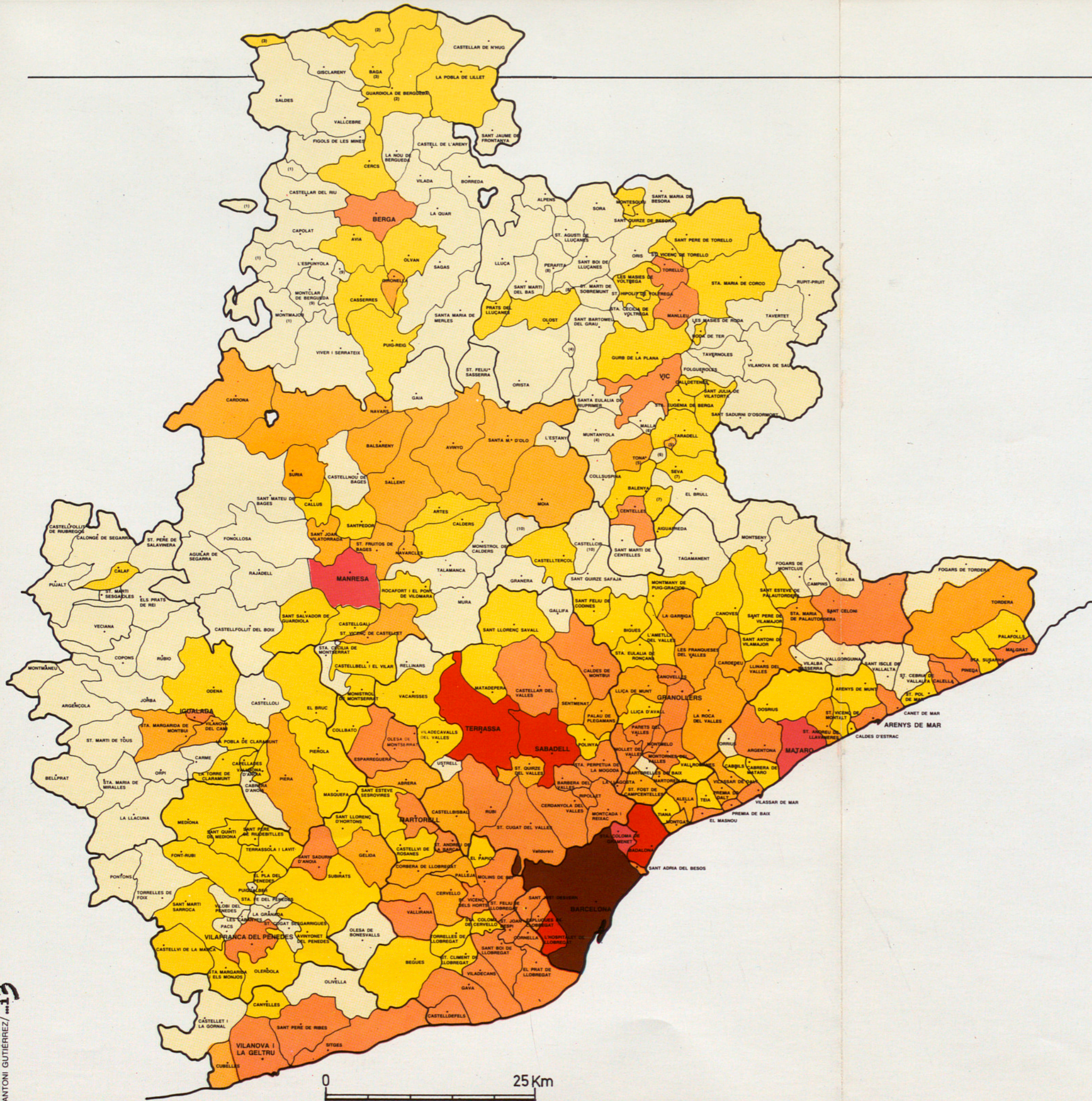
Font: Elaboració pròpia

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA VI. VOLUM DELS PRESSUPOSTOS MUNICIPALS ORDINARIS PER MUNICIPIS, 1982.

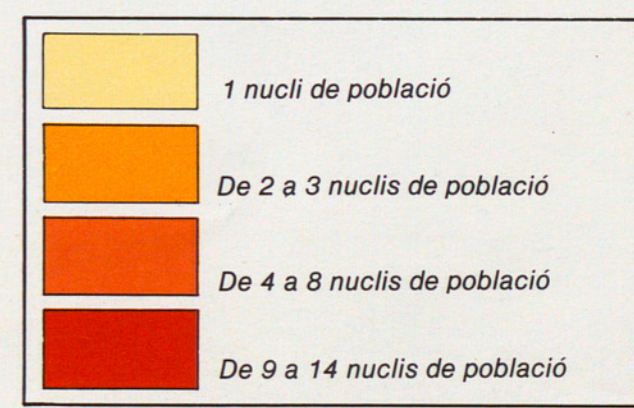
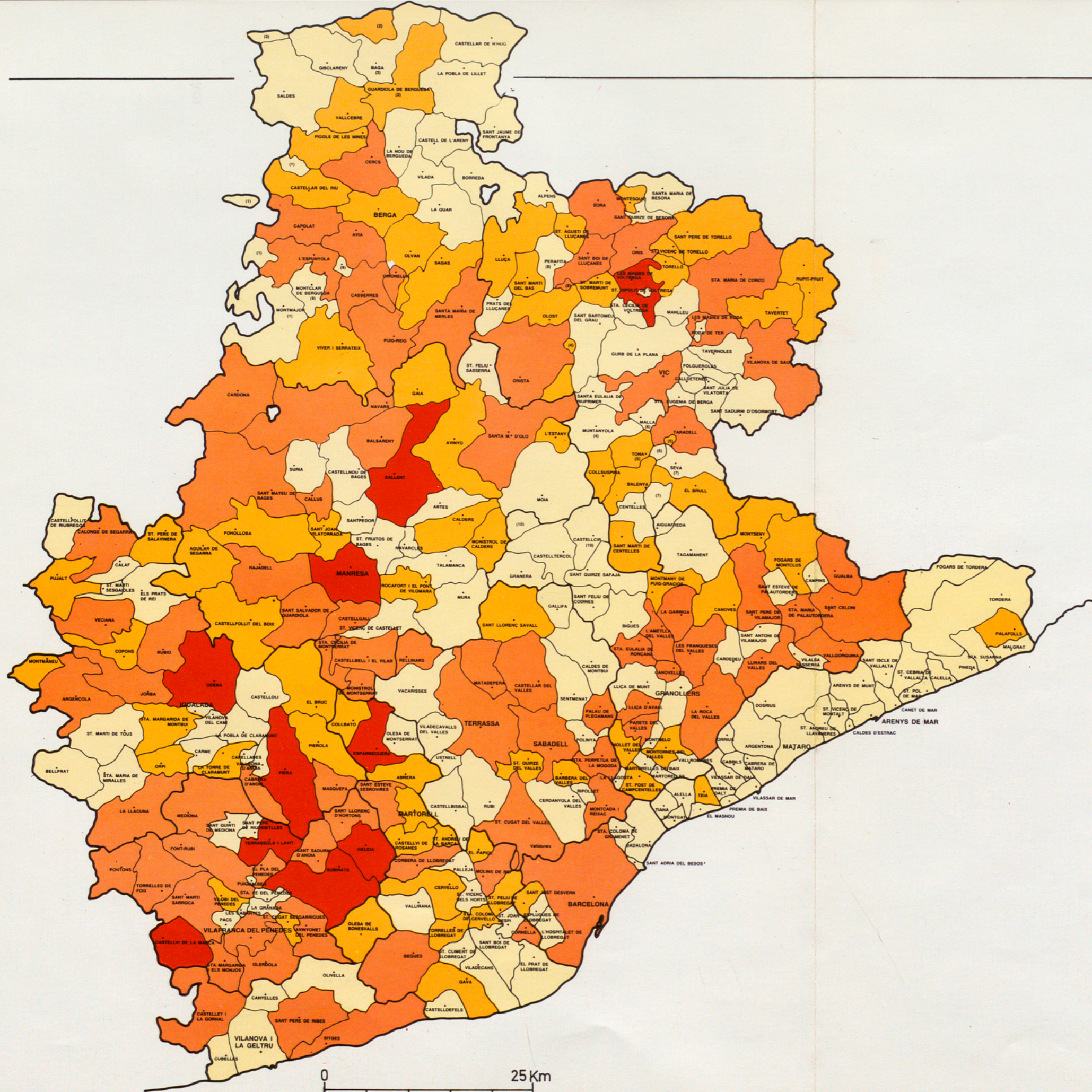
Font: Municipis de la província de Barcelona.

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA V. NOMBRE DE NUCLIS DE POBLACIÓ PER MUNICIPI.

Font: INE, «Nomenclator del Censo de la Población de España», 1970.

